

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN
MESLEKLERİNE ADANMIŞLIKLARI İLE ÖZNEL İYİ OLUŞ
DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUAMMER GÖKBUDAK

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Nuri AKGÜN

BOLU, MART 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

Muammer GÖKBUDAK tarafından hazırlanan “**ORTAÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKLERİNE ADANMIŞLIKLARI İLE ÖZNEL İYİ OLUŞ DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir. 27/03/2025

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Unvanı Adı SOYADI

Üniversitesi

.....

Üye

Unvanı Adı SOYADI

Üniversitesi

.....

Üye

Unvanı Adı SOYADI

Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir
- aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

Bu çalışma için Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan (Protokol NO. 2021/288) sayısı ile etik izin ve Bolu Valiliği'nin 25.10.2021 tarihli ve E-39307281-605.01-35387880 sayısı ile etik izin alınmıştır.

.....
MUAMMER GÖKBUDAK

ÖZET

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKLERİNE
ADANMIŞLIKLARI İLE ÖZNEL İYİ OLUŞ DURUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
MUAMMER GÖKBUDAK
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
(TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ NURİ AKGÜN)
BOLU, MART - 2025
XIII + 89 sayfa**

Bu araştırmada amaç; Bolu il merkezinde ortaöğretim kademesindeki devlet okullarında çalışan öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılan bu araştırmanın evrenini, Bolu ili Merkez ilçesinde 2021-2022 öğretim yılında Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı kamuya ait ortaöğretim okullarından toplam 749 öğretmen oluşturmuştur, 337 kişi araştırmaya katılım sağlamıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, “Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekler için normallik testleri uygulanmıştır, dağılımın normal olmadığı tespit edilmiş ve analizlere parametrik olmayan yöntemlerle devam edilmiştir. İki grup arasındaki karşılaştırmalar için Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis testleri ise üç veya daha fazla grup için tercih edilmiştir. Öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman Rho korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda; öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği ve öğretmen öznel ölçeği arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için yapılan Spearman Rho katsayıları incelendiğinde, ölçekler arasında pozitif yönde tespit edilen ilişkinin orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ölçekler ve alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

ANAHTAR KELİMELELER: Ortaöğretim öğretmeni, Öğretmenlik mesleğine adanmışlık, Öznel iyi oluş

ABSTRACT

**THE ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS'
COMMITTING THEMSELVES TO PROFESSION AND THEIR
SUBJECTIVE HAPPINESS
MASTER THESIS
MUAMMER GÖKBUDAK
BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY
INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES
DEPARTMENT OF EDUCATIONAL SCIENCES
EDUCATIONAL ADMINISTRATION AND SUPERVISION MASTER'S
PROGRAM
(SUPERVISOR: DR. ÖĞR. ÜYESİ NURİ AKGÜN)
BOLU, MARCH 2025
XIII + 89 pages**

In this study, the objective is to ascertain the relationship between subjective well-being and professional dedication levels of teachers in state secondary schools in the city centre of Bolu. The population of this study was comprises 749 teachers working in public secondary schools which are affiliated with Bolu Provincial Directorate of National Education in the educational year of 2021-2022 in the city center of Bolu, 337 people participated in the study. In this study the data collection tools 'Teacher Subjective Well-Being Scale' and 'Dedication to Teaching Profession Scale' were used. Normality tests were performed for the scales. In consequence of the implementation it was designated that the distribution was not normal and the analyses were continued with the methods which are not parametric. Mann-Whitney U tests were preferred to compare between two groups and Kruskal – Wallis tests were preferred for three and more groups. Spearman Rho correlation analysis was executed to designate the link between teachers' individual welfare and their vocational commitment. When the Spearman Rho coefficients of the correlation analysis was eventually executed to evaluate the relationship between the teaching commitment scale and the individual subjective welfare scale were looked over, it was confirmed that there were favorable, moderate and weak significant relationships between the scales and their sub-dimensions. There is a significant positive relationship between the scales and their sub-dimensions.

KEYWORDS: High school teacher, Dedication to the teaching profession, Subjective wellbeing.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY SAYFASI	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	xii
TEŞEKKÜR	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problemin Durumu	1
1.2 Problem Cümlesi	4
1.3 Araştırmanın Amacı	4
1.4 Alt Problemler	4
1.5 Araştırmanın Önemi	5
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.7 Araştırmanın Sayıtları	6
1.8 Araştırmaya Ait Tanımlar	6
1.9 Kuramsal Temeller	6
1.9.1 Mesleki Adanmışlık.....	6
1.9.1.1 Öğretmenlerde Mesleki Adanmışlık	9
1.9.1.2 Mesleki Adanmışlıkla İlgili Araştırmalar	10
1.9.2 Öznel İyi Oluş.....	14
1.9.2.1 Öznel İyi Oluşla İlgili Kuramlar	16
1.9.2.1.1 Etkinlik Kuramı	17
1.9.2.1.2 Telic (Amaç, Erek) Kuramı	17
1.9.2.1.3 Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı	18
1.9.2.1.4 Yargı Kuramı	19
1.9.2.1.5 Sosyal Karşılaştırma Kuramı	19
1.9.2.1.6 Aşağıdan Yukarıya ve Yukarıdan Aşağıya Kuramı	19
1.9.2.1.7 Uyum Kuramı	20
1.9.2.1.8 Sabit Nokta Kuramı	21
1.9.2.1.9 Akış Kuramı.....	21
1.9.2.1.10 Dinamik Denge Kuramı.....	22
1.9.2.1.11 Bağ Kuramı.....	23
1.9.2.1.12 Ryff'in Psikolojik İyi Oluş Kuramı	23
1.9.2.2 Öznel İyi Oluşa Etki Eden Faktörler	24

1.9.2.2.1	Yaş	24
1.9.2.2.2	Cinsiyet	24
1.9.2.2.3	Eğitim.....	25
1.9.2.2.4	Kişilik Özellikleri	25
1.9.2.2.5	Din	25
1.9.2.2.6	Sosyal İlişkiler	26
1.9.2.2.7	Sağlık Durumu.....	26
1.9.2.2.8	İklim.....	26
1.9.2.2.9	Yaşantılar	27
1.9.2.2.10	İstihdam	27
1.9.2.2.11	Medeni Durum.....	27
1.9.2.2.12	Gelir Durumu	27
1.9.2.3	Öznel İyi Oluşu Arttırma Stratejileri.....	28
1.9.2.4	Öğretmenlerde Öznel İyi Oluş	28
1.9.2.5	Öznel İyi Oluşla İlgili Araştırmalar	30
1.9.2.6	Öznel İyi Oluş ile Mesleki Adanmışlık.....	33
2.	MATERYAL ve YÖNTEM.....	36
2.1	Araştırma Modeli	36
2.2	Çalışma Evreni	36
2.3	Verilerin Toplanması.....	37
2.4	Veri Toplama Araçları	38
2.4.1	Kişisel Bilgi Formu	38
2.4.2	Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği.....	38
2.4.3	Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği.....	39
2.5	Verilerin Analizi.....	40
3.	BULGULAR	42
3.1	Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	42
3.2	Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	43
3.2.1	Cinsiyet.....	43
3.2.2	Medeni Durum.....	45
3.2.3	Eğitim Düzeyi.....	46
3.2.4	Brans	47
3.2.5	Yaş	48
3.2.6	Mesleki Kıdem	50
3.2.7	Okuldaki Çalışma Süresi	52
3.3	Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	54
4.	TARTIŞMA	56
4.1	Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma.....	56
4.2	Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma.....	58
4.3	Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma	63
5.	SONUÇ ve ÖNERİLER.....	65
5.1	Sonuç	65
5.2	Öneriler.....	66

KAYNAKLAR	68
EKLER.....	81

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	18
--	----

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1. Araştırma katılan ortaöğretim öğretmenlerine ilişkin demografik bilgi frekans ve yüzdeleri	37
Tablo 2.2. Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği ve alt boyutları için güvenirlik analizi sonuçları	39
Tablo 2.3. Öznel İyi Oluş Ölçeği ve alt boyutları için güvenirlik analizi sonuçları	39
Tablo 2.4. Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği ve ölçeğin alt boyutları için normallik testleri sonuçları	40
Tablo 2.5. Öznel İyi Oluş Ölçeği ve ölçeğin alt boyutları için normallik testleri sonuçları	41
Tablo 3.1. Ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki adanmışlık durumlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri.....	42
Tablo 3.2. Ortaöğretim öğretmenlerinin öznel iyi oluş durumlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri.....	43
Tablo 3.3. Öğretmenlerin mesleki adanmışlık durumlarının cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney U Testi sonuçları	43
Tablo 3.4. Öğretmenlerin öznel iyi oluş durumlarının cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney U Testi sonuçları	44
Tablo 3.5. Öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları	45
Tablo 3.6. Öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları.....	45
Tablo 3.7. Öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları	46
Tablo 3.8. Öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları.....	46
Tablo 3.9. Öğretmenlerin branş değişkenine göre mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları.....	47
Tablo 3.10. Öğretmenlerin branş değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları	48
Tablo 3.11. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Kruskal-Wallis Testi sonuçları	48
Tablo 3.12. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Kruskal Wallis Testi sonuçları	49
Tablo 3.13. Mesleki kıdem değişkenine göre öğretmenlerin mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Kruskal Wallis Testi sonuçları	50
Tablo 3.14. Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	51
Tablo 3.15. Çalışma süresi değişkenine göre öğretmenlerin mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Kruskal Wallis Testi sonuçları	52
Tablo 3.16. Çalışma süresi değişkenine göre öğretmenlerin öznel iyi oluş durumlarına ait Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	53
Tablo 3.17. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş puanları arasında yapılan Spearman's Rho Testi sonuçları.....	54

Tablo 3.18. Ölçekler ve alt boyutları arasındaki Spearman's Rho Korelasyon analizi değerlendirme puanları tablosu	54
--	----

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

Akt.	: Aktaran
Bkz.	: Bakınız
BÖTE	: Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TALIS	: Uluslararası Öğrenme ve Öğretme Anketi
Vd.	: Ve Diğerleri

TEŞEKKÜR

Tezimin hazırlanması aşamasında tüm bilgi ve birikimiyle daima yanımda olan ve her zaman her türlü desteği sunan çok değerli hocam Dr. Nuri AKGÜN'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinin anabilim dallarından olan Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalının Eğitim yönetimi ve denetimi alanında ders döneminde bizleri sabırla dinleyen, akademi dünyasıyla tanışmamıza vesile olan ve bu dünyaya giriş yapmamıza yardımcı olan, bizleri daima destekleyen sayın hocalarım Prof. Dr. Şenay Sezgin NARTGÜN'e, Prof. Dr. Türkan ARGON'a, Prof. Dr. Salih Paşa MEMİŞOĞLU'na, Prof. Dr. Bahri AYDIN'a, Prof. Dr. Alper KÖSE'ye ve bu seviyeye gelmemde emeği bulunan tüm öğretmenlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bizim küçük annemiz; sevgili ablam, maalesef dönemin şartları ve imkansızlıklar nedeniyle ilkokuldan sonra öğrenimine devam etme şansı bulamamış Emine SADIK'a çok teşekkür ederim.

Bu hayatta daima iyi insan olmayı şiar edinen eşsiz insan Savaş'a ve eşi ablam Hacer ARICAN'a da çok teşekkür ederim.

Bu hayatta var olmamın vesilesi, öğrenim görme fırsatı olmamış, merhum, sevgili annem Hanife GÖKBUDAK'a, sevgili babam Şaban GÖKBUDAK'a ve annemin yokluğunda babama yoldaş olan Nejla GÖKBUDAK'a çok teşekkür ederim.

Can yoldaşım, hayat arkadaşım, bu hayatın tüm güzelliklerine layık olan kalbi güzel canım eşim Gülşen GÖKBUDAK'a ve hayatıma anlam katan canım kızlarım Kübra'ma ve Zehra'ma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

1. GİRİŞ

Bu bölüm; problem durumunu, problem cümlesini, araştırma sorularını, araştırmanın önemini ve araştırmanın sayıltılarını, sınırlılıklarını ve tanımlarını içermektedir.

1.1 Problemin Durumu

Eğitimin tanımı, bireyin davranışlarını istenilen yönde şekillendirme süreci şeklinde ifade edilmektedir. Davranışların değişmesini gerçekleştirebilmek de öğrenme öğretme sürecinin niteliğine bağlıdır. Öğretim faaliyetlerinin nitelikli olmasında öğretmen davranışları büyük önem arz etmektedir. Öğretmen davranışları öğretimin niteliğini belirlemektedir (Senemoğlu, 1984). Dünyada tüm ülkeler nitelikli eğitim için öğretmenlerini farklı eğitimlerden geçirmektedirler. Türkiye’de de bu durum tartışılmaktadır. Bu nedenle de öğretmenlere kazandırılması gereken özellikler sürekli gözden geçirilmektedir (Şişman, 2011). Bir toplumun gelişimi, öncelikle nitelikli insan kaynağına bağlıdır. Nitelikli insan gücü, ancak kaliteli bir eğitimle mümkün olur; kaliteli bir eğitim ise nitelikli öğretmenler sayesinde gerçekleşir. Öğretmenleri "toplum mühendisleri" olarak tanımlayan Ertürk (2013) bu durumun önemini ortaya koymuştur.

Eğitim sisteminde öğretmenlerin rolü bu nedenle büyük önem taşır ve eğitim sisteminin temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilir. Başarılı öğretmen mesleğini severek yapan ve mesleki adanmışlığı yüksek olan öğretmendir. Bu nedenle öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları önem arz etmektedir çünkü mesleki adanmışlığı yüksek düzeyde olan öğretmen, mesleğinin ihtiyaç duyduğu tüm gereklilikleri yerine getirmek için elinden gelen tüm çabayı sarf edecek bununla birlikte öğretmen-öğrenci iletişimini de öğretmenlik mesleğinin değerleri doğrultusunda gerçekleştirecektir (Celep, 2014). Öğretmenlerin işlerine bağlılığı eğitimin kalitesi açısından çok önemlidir (Erçek, 2018). Mesleğine adanmış öğretmenler sorumlulukların paylaşıldığı bir sınıf ortamı oluşturur, öğrencileriyle olumlu ilişkiler kurar, geliştirdikleri stratejiler öğrencilerinin güçlü yönlerini ortaya çıkarır (Sizer, 1992). İyi bir eğitim iyi bir öğretmenle olur, dolayısıyla mesleğine adanmış öğretmenler bu nedenle gereklidir (Hoy & Miskel, 2010).

Öğretmenlik mesleği, bilgi ve deneyimlerin ötesinde bir tutku ve sevgi işidir. Bu nedenle öğretmen işini en iyi şekilde icra edebilmesi için mesleğine

adanmış bir öğretmen olmalıdır. Mesleğine adanmış bir öğretmen, sadece öğrencilerine ders anlatmakla kalmaz; aynı zamanda onların hayatlarına dokunarak geleceğin mimarları olmalarına yardımcı olur. Her sabah sınıfa adım attığında, yeni bir umudun kapısını aralar. Öğrencilerinin gözlerinde parlayan merak ve öğrenme isteği, onun en büyük motivasyon kaynağıdır çünkü öğretmen öğrencilerine akademik bilgi kazandırır; aynı zamanda onlara yaşam becerileri de aşılar; empatiyi, sabrı ve azmi öğretir (Balcı, 2009). Her bir öğrencisinin farklı bir hikayesi olduğunu bilir ve her birine kendi potansiyellerini keşfetmeleri için ilham verir. Bu süreçte kimi zaman zorluklarla karşılaşsa da öğretmen asla vazgeçmez. Çünkü bilir ki attığı her küçük adım, öğrencilerinin geleceğinde büyük farklar yaratabilir. Adanmış bir öğretmen, sürekli olarak kendini geliştirmeye ve yeniliklere açık olmaya çalışır. Öğrencileri için en iyi öğrenme ortamını sunmak, onların başarılarını görmek ve hayatlarına olumlu katkılarda bulunmak onun en büyük ödülüdür. İşte bu yüzden, öğretmenlik mesleği, sadece bir meslek değil, aynı zamanda kutsal bir görevdir. Her öğretmen, geleceği şekillendiren bir rehber ve ilham kaynağıdır. Bu nedenle öğretmenlerin mesleki adanmışlıklarının yüksek olması göz ardı edilmemesi gereken önemli bir konudur (Can, 2004).

İnsanların mesleklerine bağlanma hissine mesleki adanmışlık denir (Shukla, 2014). Adanmışlık konusu ihmal edilemeyecek kadar önemli bir konudur. Çünkü bir mesleğin ne kadar güçlü ve etkili olduğu, o mesleği icra eden kişilerin mesleklerine adanmışlıklarının durumu ile ilişkilidir. Öğretmenlik için de hiç şüphesiz aynı durum geçerli olmaktadır (Fox, 1964). Fakat öğretmenin işine adanmışlığının olabilmesi için zihin olarak da öğretmenin iyi bir durumda olması gerekir. Bu noktada öğretmenin öznel iyi oluşu da devreye girmektedir. Bir öğretmenin iş hayatında verimli ve mutlu olması öznel iyi oluşu ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenle öznel iyi oluş kavramı üzerinde durulması gereken önemli bir kavramdır.

Psikoloji kavramının insan sağlığı için hayati öneme sahip olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Son dönemlerde psikolojide olumsuzluklardan ziyade olumlu durumlara odaklanılmaktadır (Gable & Haidt, 2005; Hoorn, 2007). Öznel iyi oluş da pozitif yönde üzerinde durulan kavramlardandır. Pozitif psikolojinin en önemli ve dikkat çekici çalışma alanlarından biri olan öznel iyi oluş, ilk kez Bradburn'un (1969) çalışmasıyla alanyazına kazandırılmıştır (Chan, 2013; Diener, 1984; Stanculescu, 2014). 1970'li yıllarda kuramsal temelleri atılmaya başlanan

öznel iyi oluş, 1980'lerin başından itibaren yoğun bir şekilde araştırma konusu olmuştur (Song, Gu ve Zhang, 2020; Diener, 1984). Öznel iyi oluş; hayatta, olumlu duygu ve hislerin olumsuz duygu ve hislerden baskın olması, insanın hayattan aldığı doyum olarak ifade edilmektedir (Diener, 1984). Hayatın genelini kapsayan bir değerlendirme (Diener, 1984) ve güzel bir yaşamın temel unsuru olarak ifade edilmektedir (Park, 2004). Öznel iyi oluş, bireylerin yaşamlarından memnuniyet duyma ve hayatlarını anlamlı bulma düzeyini ifade eder. Bu kavram, mutluluk ve genel yaşam memnuniyeti gibi unsurları kapsar ve her birey, kendi yaşam deneyimleri üzerinden değerlendirilir. Öznel iyi oluş, duygusal durum, yaşam tatmini ve bireysel değerlerin karşılanması gibi unsurları içerir. Bu nedenle bireyin olumlu düşüncelere sahip olması hayattan doyum alması ve zihninin olumsuzluklarla dolu olmaması sağlıklı bir hayat sürebilmesi için önem arz eden durumlardır. Birey mutlu ve sağlıklı olmalı ki kendini işine verebilsin, işine odaklanabilsin. Kendi hayatında ya da iç dünyasında mutluluğu, başarıyı yakalayamamış bir bireyden iş hayatında başarı beklemek iyimserlikten öteye gidemez. Öznel iyi oluşu yüksek olan bir birey sağlıklı ve mutlu bireydir. Öznel iyi oluşu yüksek olan bir birey; işine bağlı, başarıya odaklı bir birey olmak için hazırdır. Sonuç olarak; bireyin kendi yaşamına dair olumlu bir algıya sahip olmasıyla öznel iyi oluş durumu yakından ilişkilidir. Bu, bireysel çabalarla geliştirilebilecek bir durumdur ve her bireyin öznel iyi oluşunu iyileştirmek için atabileceği adımlar mevcuttur. Öğretmenler bu noktada sağlam bir duruş sergileyebilmelidirler. Çünkü rol model olan öğretmenler işlerini iyi icra etmenin dışında iyi bir de örnek olmak zorundadır. Ülke kalkınması için tüm yatırımların yönlendirildiği gençler; sorumsuz, savruk, yanlış, çirkin, kötü davranışlar görmemelidir. Öğretmenlik mesleğinin en önemli yönlerinden biri de hiç şüphesiz örnek olmaktır. Bir öğretmenin de örnek olabilmesi, işinde başarılı olabilmesi, mesleğine ve öğrencilerine bağlanarak mesleğini yürütebilmesi öznel iyi oluşuyla doğru orantılıdır. Bu nedenle öğretmenlerin öznel iyi oluşları ülkeler için göz ardı edilmemesi gereken bir husustur.

Ülkeler eğitim ve öğretim faaliyetlerine ciddi yatırımlar yapmaktadırlar. Dünya genelinde öğretimin her kademesine yapılan yatırımlar her geçen gün artmaktadır. Hiç şüphesiz daha iyi bir ülke için daha yüksek hayat standartları hedeflenmektedir. Bunun için de öğretim faaliyetleri önem arz etmektedir. Ülke kalkınmasını sağlayacak bilim, teknik, sanat gibi faaliyetlerin eğitim ve öğretimin

dışında yürütülmesi imkân dahilinde değildir. Eğitimin bu kadar önem arz ettiği yerde öğretmenlik mesleğinin de bu işin lokomotifini yani taşıyıcısı olması gerektiği unutulmamalıdır. Başarılı öğretmenler eğitim sistemlerinin başarıya ulaşmasını sağlayacak en önemli unsurlardandır. Bu nedenle öğretmenlik mesleği her anlamda önemsenmeli, mesleğin sıkıntıları giderilmeli, öğretmenlerin her türlü problemleri çözülmeli ve mutlu olmaları için hiçbir destekten kaçınılmamalıdır. Öğretmenlerin öznel iyi oluşları arttıkça mesleklerine olan adanmışlıkları da artacaktır. Bu durumda da eğitim öğretimde hedeflenen başarıya ulaşmak mümkün olacaktır.

Öğrencilerin ortaöğretim dönemleri gelişimlerdeki en kritik dönemdir çünkü öğrenciler ortaöğretim döneminde yetişkinliğe adım atmaktadırlar. Bazı öğrenciler lise son sınıfta bazıları ise mezun olduğu yıl 18 yaşına girmektedir. Ülkenin geleceğine yön verecek bu gençlerin öğretim faaliyetleri ülke açısından son derece önemlidir. Bu dönemde öğretim faaliyetlerini yürütecek öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları da öznel iyi oluş durumları da yüksek olmalıdır. Ülke ve eğitim sistemi için hayati öneme sahip olan ortaöğretim öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine adanmışlık ve öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişki araştırılması gereken bir durumdur. Bu nedenle "Öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluşları arasında anlamlı bir ilişki var mı" durumu araştırılması gerekmektedir.

1.2 Problem Cümlesi

Ortaöğretim öğretmenlerinin mesleklerine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için de aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.4 Alt Problemler

1.4.1- Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları ne düzeydedir?

1.4.2- Öğretmenlerin mesleklerine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları arasında kişisel değişkenlerden cinsiyet, medeni hal, eğitim, branş, yaş, kurumdaki çalışma süresi ve kıdeme göre anlamlı fark var mıdır?

1.4.3- Öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5 Araştırmanın Önemi

Eğitim, toplumların refah düzeylerini iyileştirmek adına en önemli araçlardan biridir. Toplumların eğitim seviyelerinin yükselmesi ülkenin her anlamda gelişmesini ve aynı zamanda kalkınmasını da sağlayabilmektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetleri sayesinde toplumun refahının yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesinde öğretmenler hiç şüphesiz büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle öğretmenlik mesleği önemsenmelidir. Öğretmenlerin mesleklerine karşı olan ilgi alakaları olumlu ya da olumsuz düşünceleri son derece önem arz etmektedir. Çünkü öğretmenler eğitim sacayağının olmazsa olmazlarından biridir. Başarılı bir eğitim sistemi başarılı bir ülke için öğretmenlerin öğretmenlik mesleği ile ilgili algıları ihmal edilemez. Öğretmenler mesleklerini severlerse, mesleklerine duygusal olarak bağlanırlarsa, mesleklerine olan duygularını içselleştirerek bağlılıklarını artırırlarsa, mesleklerini en iyi şekilde icra edeceklerdir. Bu durumda da öznel iyi oluş düzeyleri yüksek olacaktır. Psikolojik sermaye insan varlığı için çok önemlidir. Öğretmenlerin mesleklerini en güzel şekilde yapabilmeleri için psikolojilerinin iyi olması ve kendilerini bu anlamda iyi hissetmeleri gerekir. Ülke kalkınması için hayati öneme sahip olan eğitim hiçbir şekilde sekteye uğramamalıdır. Bu hususta gerekli tedbirler alınmalıdır. Eğitim sürecinin uygulayıcısı ve yürütücüsü olan öğretmenlerin mesleklerine olan adanmışlıkları ve öznel iyi oluş durumları araştırılması gereken bir konudur. Çünkü öğretmenin mutlu olmadığı bir sistemde eğitimin başarıya ulaşması çok zordur. Bu nedenle öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları ile öznel iyi oluşlarının incelenmesi gerekmektedir. Alınacak sonuçlara göre gerekli tedbirler alınabilir ve eğitim faaliyetleri başarılı bir şekilde devam ettirilebilir. Ülke kalkınmasında çok önemli görülen eğitimin başarılı bir şekilde devam ettirilmesi ve aksaklıklar ya da başarısızlıklar yaşanmaması adına eğitim sürecinin ve eğitim paydaşlarının önemi bilinmelidir. Bu noktada öğretmenlerin kendi mesleklerine adanmışlık durumları ile öznel iyi oluş

durumları ne düzeydedir; öğretmenlerin mesleklerine adanmışlık durumları ile öznel iyi oluş durumları arasında ilişkisi var mıdır? Araştırılması gereken hususlardır. Bu araştırma, elde edilecek verilerle bu alanda çalışma yapmak isteyenlere kaynaklık edecek aynı zamanda literatüre katkı sağlayacaktır.

1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Bolu il merkezinde 2021-2022 öğretim yılında görev yapmakta olan 749 ortaöğretim öğretmeni ile sınırlıdır.

Araştırma, kullanılan ölçeklerle ve elde edilen sonuçlarla sınırlıdır.

1.7 Araştırmanın Sayıtları

Araştırmaya katılan katılımcıların ölçekleri samimi, ciddi ve dürüst bir şekilde doldurdıkları varsayılmaktadır.

Kullanılan ölçme araçlarının ölçülmek istenilen psikolojik yapıları ölçmede yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.8 Araştırmaya Ait Tanımlar

Öğretmenlik mesleğine adanmışlık: Öğretmenlerin mesleklerine olan algıları, bağlılıkları ve meslekleri için sarf ettikleri çaba.

Öznel iyi oluş: Öğretmenlerin psikolojik olarak, zihinsel olarak sağlıklı ve mutlu olma durumları.

Öğretmen: 2021-2022 öğretim yılında Bolu ili Merkez ilçede resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler.

1.9 Kuramsal Temeller

1.9.1 Mesleki Adanmışlık

Birey sosyal bir varlıktır, yaşamındaki değişik gereksinim ve beklentilerini gidermek amacıyla birtakım öbek ve topluluklar arasında bulunur. Kişinin arasında bulunmuş olduğu camia ve gruplar aynı kıymet ve amaçlar çevresinde örgütlenmiştir. Bireyler dahil oldukları sosyal ortamın değerleriyle ve amaçlarıyla dengeli ve sağlıklı bir bağ kurarak bu oluşumunda bulunmaya çabalar. Bireyin birden fazlaca amaç, ölçü ve değerlere adanmış olması hayatının organik bir parçasıdır (Celep, 2014, s. 213). Adanmışlık kelimesinin karşıtı olan öteki bir kavram tükenmişlik kavramı olup işi, insanlarla uğraşan yani insanlarla alakalı olan iş görenler içinde, tükenmişliğin daha yoğun olarak ve daha sık meydana

geldiği belirtilmektedir (Maslach & Jackson, 1981). Adanmışlık durumunu, Ergun (1975) ise, "Kişinin herhangi bir şeyi yapmaya karar vermek koşuluyla inandığı bir şeye tüm enerjisini, gücünü vermek istemesi, zamanını harcamasıdır." şeklinde tanımlamıştır. Celep'e (2014) göre ise, adanmışlık kavramı, kişinin beklentisiz bir şekilde elinden geleni yapmasıdır; aynı zamanda bağlanmak, vakfetmek ve bağlılık kavramlarıyla anlamdaş bir şekilde kullanılmaktadır. Malak Akdağ (2020) adanmışlığı, bireyin tüm eforunu belirli bir hedefe yöneltmesi ve o gaye için gayret göstermesi şeklinde ifade etmektedir. Kısa süreli bireysel veya örgütsel hedefler de uzun soluklu kariyer planlamaları için gayret gösterme de bu bağlamda adanmışlıkla ilişkili olarak değerlendirilir.

Adanmışlık kavramı için ülkemizde bugüne dek yapılan çalışmalarda değişik iki adlandırma olduğu görülmektedir. Varoğlu (1993) ve Tuncer (1995) adanmışlığı, bağlılık kavramıyla ifade ederlerken; Celep (1998) ve Balcı (2000) ise adanmışlık için farklı bir kavram yerine adanmışlık kavramıyla ifade etmektedir (Balay, 2000, s. 12-13). Bu çalışmada ise terime karşılık olacak şekilde adanmışlık kelimesi tercih edilmiştir. Bireyin mesleğine dair davranış ve tutumları mesleki adanmışlık kavramı ile tanımlanmaktadır (Blau, 1985, s. 278). "Bireylerin iş alanları ile birbirleri arasında oluşturdukları psikolojik bağlantılar ve işlerine karşı besledikleri duygusal tutumlar", (Meyer ve Allen, 1991, s. 67; Akt.: Tak ve Çiftçioğlu, 2009) ve "çalışan kişilerin, mesleklerinin zorunlu olan hedef ve değerlerine göre davranma isteği ve mesleklerinin rollerini, mesleklerinin gerektirdiği sorumluluklarını etkin bir biçimde gerçekleştirme beklentisidir" (Eroğlu, 2007, s. 34). Bununla birlikte mesleğe bağlılık, çalışan bireylerde işlerine olan bağlılık hissi anlamına da gelmektedir. Ayrıca bu bağlılık alanı, çalışanın kendi bildiği işinde çalışmaktan gurur duymak, mesleğinde kendini her anlamda iletirmeye istek duymak gibi iki temel bileşeni de içermektedir (Shukla, 2014). Aranya ve Ferris'e (1984) göre ise, mesleki adanmışlık, herhangi bir mesleğe bağlılık ve o meslekle özdeşleşme, bununla birlikte meslek adına çaba sarf etme istekliliği, mesleğe üye olma durumunu sürdürme arzusu anlamlarına da gelmektedir. Ayrıca mesleğe adanmışlık, çalışanın mesleğine yönelik verdiği değer ve mesleğine gerekli olan rol ve davranışları ortaya koyarken, mesleğinin belirlenen erek ve değerlerini dikkate alarak, etkili bir tutum sergilemesi durumunu ifade etmektedir (Celep, 2000). Profesyonel statü ve itibar elde etmenin bir yöntemi olarak meslekler, toplumda yer alan güçlü insan topluluklarına hizmet

etmektedir. Öğretmenlik mesleği merdivenin en alt basamağında okulöncesi öğretmenleri bulunmaktadır (Goodman, 1988). Bu nedenle okulöncesi dönemde, mesleki adanmışlık kavramı daha çok daha önemlidir. Kişinin kendisinden kaynaklı kişisel nedenlerin mesleki adanmışlığı etkilediği bilinmektedir. Mesleki adanmışlığın etkilendiği kişisel etmenler, Malak Akdağ'a (2020) göre; meslekte geçirilen süre, yaş, kişinin eğitim düzeyi, ırkı ve cinsiyeti gelmektedir. Bunların yanında mesleki adanmışlığı etkileyen örgütsel etmenler de vardır. Bunlar arasında; örgütün büyüklüğü, bu örgütte çalışanların işlerinin özellikleri ve nitelikleri, yönetim şekli ve liderlik tarzı, çalışanların aldıkları maddi karşılık, çalışanlara örgüt tarafından verilen ödüller, birlikte çalışma yani takım çalışmasının varlığı, ortaya çıkan çatışmalar ve çalışanların üstlendikleri rollerinin belirsizliği yer almaktadır (Karahan, 2008).

Öğrenme ve öğretme için yoğun, etkili bir eğilimdir mesleki adanmışlık kavramı (McGovern ve Miller, 2008). Alanlarının güzelliğini öğrencileriyle paylaşan mesleğe adanmış öğretmenler, mesleklerine karşı duydukları yoğun isteği, öğrencilerinin öğrenme davranışlarına destek olacak davranışlar şeklinde yansıtabacaklardır (Fried, 2001). Özetle mesleğine adanmış öğretmenler sorumlulukların paylaşıldığı bir sınıf ortamı oluşturur, öğrencileriyle olumlu ilişkiler kurar, geliştirdikleri stratejiler öğrencilerinin güçlü yönlerini ortaya çıkarır (Sizer, 1992). Yıldırım (2019), mesleki adanmışlığı üç alt boyutta ifade etmektedir. Bunlar alt boyutlar; mesleğe bağlılık, özverili çalışma ve öğrenciye adanmışlık olarak belirtilmiştir. Senemoğlu ve Kozikoğlu'nun (2018) çalışmalarında da aynı alt boyutlar yer alacak şekilde mesleki adanmışlığın mesleğe bağlı olma, öğrenciye adanma ve özverili çalışma durumu alt boyutlarının tespiti yapılmıştır. Bu üç alt boyutun etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi durumu mesleki bağlılığın yüksek olduğu anlamını taşımaktadır. Mesleki bağlılık durumu, mesleki adanmışlığın bir alt boyutunu teşkil etmektedir. Mesleğinin gerektiği rolleri etkin ve özverili bir biçimde gerçekleştirmeyi ifade eden mesleki adanmışlık, çalışanın meslek için çaba sarf etmesi, mesleki değerlere ve ahlak kurallarına bağlılık duyması olarak değerlendirilmektedir (Celep, 2000; Çiftçioğlu ve Tak, 2008). Senemoğlu ve Kozinoğlu'na (2018) göre ise, bir bireyin kendini ait olduğunu hissettiği mesleğini gururlu ve severek yaptığını göstermesi aslında aynı zamanda mesleğinin gerektirdiği rolleri yerine getirme noktasında devamlılık gösterdiğini ifade

etmektedir. Öğrenene adanma; yer ve zaman tanımaksızın, her zaman ve her durumda yapabileceğinin en iyisini yapmak koşuluyla öğrencileri desteklemek; öğrencilerin gelişiminin sağlıklı olması ve öğrencilerin bu gelişimlerinin düzgün bir biçimde gerçekleşmesi için mevcut imkânlardan istifade ederek yeni imkânlar yaratmaktır (Kozikoğlu ve Senemoğlu, 2018). Öğrenciler üzerinde eğitim kurumlarında en çok etkiye sahip olan öğretmenlerin öğrencilerin okula bağlanma, okula uyum sağlama gibi konularda olumlu katkıları olmaktadır. Okullarda öğrenci üzerindeki en büyük etkiyi yaratan kişi öğretmendir. Öğrencinin okulu çok sevmesi ve okula uyum sağlaması gibi olumlu sonuçlar bu etkiye bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu durum, öğretmenin sahip olduğu değerlerin ve mesleki niteliklerinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Celep ve Bülbül, 2003).

Çalışanların kendi alanlarındaki yenilikleri sürekli takip etmeleri ve bu gelişmeler doğrultusunda mevcut eksikliklerini gidermek için çaba göstermeleri özverili çalışma olarak ifade edilmektedir. Bu süreç, mesleki gelişimlerini destekler (Kozikoğlu ve Senemoğlu, 2018). İş görenler, meslek sektörlerinde meydana gelen yenilikleri takip ederek mevcut mesleki yetkinliklerini daha da yükseltme amacı gütmektedirler.

1.9.1.1 Öğretmenlerde Mesleki Adanmışlık

Kurumlar içerisinde eğitim organizasyonlarına bakıldığında, öğretmenlerin mesleklerine olan bağlılık durumu, gerçekleştirdikleri her başarı ile çalıştıkları kurum arasındaki ilişkiyle doğrudan bağlantılıdır. Kısacası, öğretmenlik mesleğine bağlılık, öğretmenlerin performansını etkileyen bir unsurdur ve bu durum öğrencilerin başarılarını artırmak ve gelişimlerini desteklemek için harcanan emekle de kendini göstermektedir (Turhan, Demirli ve Nazik, 2012). Mesleki adanmışlığı; öğretmenin işiyle bütünleşmesi, öğretmenin çalışma sırasında işine odaklanması ve kendini iyi hissetmesi biçiminde ifade eden Kavgacı'ya (2014) göre; eğitimcinin işine bağlılığı, eğitim organizasyonlarının amacına ulaştığına inanması durumunu ifade etmekte, öğretmenin işiyle ilgili tutumunun pozitif yönde olmasını sağlamaktadır. Özetle ifade etmek gerekirse öğretmen her yönden kendi işiyle bütünleşme sürecine girecektir. Celep'e (2014) göre, yüksek derecede mesleki bağlılığa sahip bir öğretmen, öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmek için tüm gayretini gösterecek, bununla

birlikte öğretmen-öğrenci iletişimini de öğretmenlik mesleğinin değerleri doğrultusunda gerçekleştirecektir. Öğretmenlerin mesleklerine olan bağlılıkları, eğitim kalitesi açısından son derece önemlidir (Erçek, 2018).

1.9.1.2 Mesleki Adanmışlıkla İlgili Araştırmalar

Mesleki adanmışlıkla ilgili yapılmış yurt içi de yurt dışında da çok fazla araştırma ve çalışma (Kozikoğlu & Özcanlı, 2020; Altunay, 2017; Jones, 2006; Artun, 2008; Celep, 1998; Bozdaş, 2013; Croswell, 2006; Dalay, 2007; Dou vd., 2017; Engin, 2020; Demirhan, 2010; Zöğ, 2007; Eroğlu, 2007; Güner, 2006; Kandemir, 2019; Karagöz, 2008; Pehlivan-Kapan, 2020; Kozikoğlu, 2016; Kızıl, 2014; Kozikoğlu & Senemoğlu, 2018; Leithwood & Sun, 2012; Örer, 2020; Pietsch vd., 2018; Schaufeli vd., 2006; Turhan vd., 2012; Yıldırım & Tösten, 2019; Üstüner, 2009) bulunmaktadır. Bu araştırmalara bakıldığında mesleki adanmışlık kavramının genel olarak örgütsel adanmışlık şeklinde ifade edildiği görülmüştür.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeylerini, Güner (2006), Schaufeli vd. (2006), Jones (2006), Dalay (2007), Eroğlu (2007), Zöğ (2007), Karagöz (2008), Artun (2008), Demirhan (2010), Bozdaş (2013), Kızıl (2014), Kandemir (2019), Örer (2020), Engin (2020) ve Pehlivan-Kapan (2020) yüksek lisans tezlerinde; Croswell (2006) ve Kozikoğlu (2016) doktora tezlerinde; Celep (1998), Turhan vd. (2012), Leithwood ve Sun (2012), Dou vd. (2017), Altunay (2017), Pietsch vd. (2018), Kozikoğlu ve Senemoğlu (2018), Yıldırım ve Tösten (2019) ve Kozikoğlu ve Özcanlı (2020) ise makalelerinde incelemiştir. Yıllara göre araştırmalara bakarak bir değerlendirme yapıldığında geçmişten günümüze bu konuda yapılan araştırmalarda ve çalışmalarda bir artış olduğu gözlenmektedir.

Uluslararası bir alanda kısa bir anket uygulayan Schaufeli ve diğerleri (2006) işe bağlılık kavramını incelemişlerdir. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlarına ilişkin görüşlerini ele alan bir araştırma yapan Croswell (2006) de alana katkı yapmıştır. Leithwood ve Sun (2012) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada, dönüşümcü liderliğin öğretmenlerin okullarına olan bağlılığı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Mesleğe adanmışlığı etkileyen faktörleri inceleyen Turhan vd. (2012) alana katkıda bulunmuştur. Demirhan (2010) yöneticilerin yönetim biçimlerinin, öğretmenlerin tükenmişlik

ve adanmışlık düzeylerini; Kandemir (2019) ise yaptığı araştırmasında öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgilerinin ve mesleklerine adanmışlıklarının, eğitimde teknoloji kullanım seviyeleriyle ilişkisini incelemiştir. Jones (2006) mesleğe adanmışlık düzeyini, değerler eğitimi uygulamalarıyla; Altunay (2017) güven düzeyiyle; Bozdaş (2013) değerler eğitimi uygulama düzeyleriyle; Yıldırım ve Tösten (2019) psikolojik sermaye algılarıyla ve Özcanlı ve Kozikoğlu (2020) öğretmenlerin 21. yüzyıl öğretmen becerileri ile olan ilişkisini incelemiştir. Örer (2020), öğretmenlerin mesleklerine başlamadan önceki eğitim yeterlik algılarını, mesleklerine olan adanmışlık anlayışlarını ve mesleki dayanıklılık inançlarını incelemiştir; Pehlivan-Kapan (2020) da sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeylerini incelemiştir. Engin (2020) öğretmen adaylarının mesleklerine adanma durumları ile öğretim teknik ve yöntemlerini seçme becerileri arasındaki var olan ilişkiyi ve Kozikoğlu (2016) ise öğretmen adaylarının mesleğe başladıkları ilk yıllardaki karşılaştıkları zorlukları, hizmet öncesi eğitim yeterlik durumlarını ve mesleğe adanmışlık durumlarını incelemiştir. Celep (1998) de örgütsel adanmışlık düzeyini incelemiştir. Öğretmenlerin iş tatmini ile örgütsel adanmışlıklarını ise Pietsch ve diğerleri (2018) araştırmıştır. Dou ve diğerleri (2017) örgütsel adanmışlık ile öğretmenlerin iş doyumunu arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Örgütsel adanmışlığı birçok araştırmacı farklı şekillerde ifade etmişlerdir; Karagöz (2008) yöneticilerin öğretmenlerin algıladığı etik liderlik rolleriyle; Eroğlu (2007) motivasyon düzeyiyle; Artun (2008) örgütsel değişmeye ilişkin tutumlarıyla; Zöğ (2007) iş doyumuyla; Kızıl (2014) duygusal zekâlarıyla; Güner (2006) öğretmen kişilik ve tutumlarıyla ilişkisini incelemiştir. Dalay (2007) işe adanmışlığın örgüte bağlılık, örgüte güven ve işe cezp olma değişkenleriyle olan ilişki durumunu incelemiştir.

Öğretmenlerin mesleki adanmışlık düzeyinin incelemesiyle ilgili alan yazında yapılan araştırmalarda nicel çalışmaların ön plana çıktığı görülmektedir. Mesleki adanmışlık düzeylerinin araştırıldığı ve incelendiği nicel araştırmalar, genel tarama desenindedir (Celep, 1998, Artun, 2008; Croswell, 2006; Zöğ, 2007; Pietsch vd., 2018; Pehlivan-Kapan, 2020; Schaufeli vd., 2006; Yıldırım & Tösten, 2019; Turhan vd., 2012). Mesleki adanmışlık düzeyinin incelendiği diğer nicel araştırmalarda ise ilişkisel tarama modeli (Güner, 2006; Bozdaş, 2013; Altunay, 2017; Dalay, 2007; Karagöz, 2008; Demirhan, 2010; Engin, 2020; Kozikoğlu & Özcanlı, 2020; Eroğlu, 2007; Jones, 2006; Kandemir, 2019; Kızıl, 2014;

Leithwood & Sun, 2012; Dou vd., 2017) kullanılmıştır. Ayrıca bu araştırmaların dışında mesleğe adanmışlık düzeyinin tespiti için betimsel tarama modelinin (Kozikoğlu, 2016; Örer, 2020) kullanıldığı araştırmalar da mevcuttur. Mesleki adanmışlık düzeyi; ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerde Güner (2006), Karagöz (2008), Üstüner (2009), Kandemir (2019), Kızıl (2014), Örer (2020) ve Yıldırım ve Tösten (2019); ortaokulda çalışan öğretmenlerde ve okul yöneticilerinde Dou ve diğerleri (2017); liselerde görev yapan öğretmenlerde Celep (1998), Eroğlu (2007) ve Artun (2008); ilköğretimde görev yapan öğretmenlerde Zöğ (2007), Demirhan (2010), Bozdaş (2013) ve Altunay (2017); sınıf öğretmenlerinde Turhan vd. (2012), Pehlivan-Kapan (2020); farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerde Jones (2006), Croswell (2006), Leithwood ve Sun (2012), Kozikoğlu ve Özcanlı (2020), Pietsch ve diğerleri (2018); kamu hastanelerinde çalışanlarda Dalay (2007); sosyal hizmet, öğretim, polis, beyaz yakalılar gibi alanlarda hizmet edenlerde Schaufeli ve diğerleri (2006); aday öğretmenlerde Kozikoğlu ve Senemoğlu (2018); eğitim fakültesinde öğrenim gören aday öğretmenler ile pedagojik formasyon eğitimi alan aday öğretmenlerde Engin (2020); mesleğe yeni başlayan aday öğretmenlerde Kozikoğlu (2016) tarafından araştırmalar yapılmıştır. Öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeyini ölçmek amacıyla Öğretmenlerin Mesleki Adanmışlık Ölçeği'ni Kozikoğlu ve Senemoğlu (2018); Örgütsel Adanmışlık Ölçeği'ni Celep (1998); Öğretmenler İçin Örgütsel Bağlılık Ölçeği'ni Üstüner (2009); Sınıf Öğretmeleri İçin Mesleğe Adanmışlık Ölçeği'ni Turhan vd. (2012) geliştirmiş ve uygulayarak kullanmışlardır.

Schaufeli vd. (2006) yaptıkları araştırmaların neticesinde mesleki adanmışlık durumunun, düşük mesleki tükenmişlik hali ve yüksek mesleki adanmışlık hali şeklinde ikili yapıya sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Yüksek adanmışlığın gayret, özveri, kendini verme ve mesleki etkinlik boyutlarını; düşük mesleki tükenmişliğin ise yorgunluk ve güvensizliği içerdiği saptanmıştır. Ayrıca mesleki adanmışlık, mesleki tükenmişliğin karşıtıdır tespitinde bulunulmuştur.

Yaptığı araştırmada, Croswell (2006) öğretmenlerin mesleğe adanmışlıklarında mesleki sevgilerinin önemli bir etken olduğu sonucuna varmıştır. Leithwood ve Sun (2012) yaptıkları araştırma sonucunda personelin gelişimi, personelle kurulan ilişki öğretmenlerin okullarına bağlılık durumları üzerinde, personelle ortak bir vizyon geliştirilmesi gibi dönüşümsel liderlik

uygulamalarının önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Turhan ve diğerlerinin (2012) yaptıkları araştırmada sınıf öğretmenlerinin mesleki adanmışlık durumlarına etki eden faktörlerin; “değer verme”, “mesleği sevmek”, “toplumsal statü”, “gayret gösterme” ve “meslekte zorlanma” olduğu tespit edilmiştir. Okul yöneticilerinin yönetim biçimlerini insanı merkeze alarak oluşturmaları durumunda öğretmenlerin adanmışlık ve tükenmişlik düzeylerini olumlu bir şekilde etkilediği Demirhan’ın (2010) araştırmasında elde edilmiştir. Jones (2006) tarafından yapılan araştırmada ise değerler eğitiminin önemine inanan öğretmenlerin eğitimden yana umutlu, inanmayanların ise umutsuz oldukları verisini elde etmiştir. Bozdaş (2013) araştırmasında branş ve sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık ve değerler eğitimi uygulama düzeylerinin düşük olduğu verisini elde etmiştir. Kandemir’in (2019) araştırmasında da mesleğine adanmış özverili öğretmenlerin teknolojiyi daha çok kullandıkları görülmüştür.

Öğretmenlerin mesleki adanmışlık seviyeleri ile pozitif psikolojik sermaye algı seviyeleri arasında doğru orantılı bir ilişki olduğunu Yıldırım ve Tösten (2019) yaptıkları araştırmada ortaya koymuşlardır. Yani öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları artırılmak isteniyorsa psikolojik sermaye algıları da artırılmalıdır. Engin (2020) çalışmasında pedagojik formasyon eğitimi almış öğretmen adaylarının, eğitim fakültelerinde öğrenim görmüş aday öğretmenlere göre mesleki adanmışlığa ilişkin özverili çalışma ve mesleğe bağlılık alt boyutlarında puanlarının yüksek olduğu sonucunu bulmuştur. Kozikoğlu (2016) da yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yüksek düzeyde adanmış oldukları sonucunu elde etmiştir. Pietsch ve diğerleri (2018) yaptıkları araştırmada; iş tatmininin öğretmen adanmışlığının önemli bir yordayıcısı olduğu sonucuna varmıştır. Dönüşümcü liderliğin öğretmenlerin adanmışlıklarının üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucu ise Dou ve diğerleri (2017) tarafından yapılan araştırmalarda elde edilmiştir. Örer (2020) çalışmasında; öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine bağlı olduklarını ve kendilerini mesleklerine adadıkları sonucunu elde etmiştir. Pehlivan-Kapan’ın (2020) sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyini belirlemeye yönelik yaptığı araştırmada; öğretmenlerin öğrencilere adanmışlığı arttıkça mesleğe adanmışlıklarının da arttığına yönelik bir sonuç bulunmuştur. Kozikoğlu ve Özcanlı’nın (2020) yaptıkları araştırma sonucunda 21. yy. öğreten becerilerine sahip öğretmenlerin

mesleğini özveriyle yaptığı ve mesleğine kendini daha çok adanmışlığı tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin bazı kişilik özelliklerinin ve tutumlarının onların örgütsel adanmışlıklarına etki ettiği sonucu Güner'in (2006) yaptığı araştırmada görülmüştür. Eroğlu (2007) yaptığı araştırmada; toplam kalite yönetimi ile ilgili uygulamaların ortaöğretim kurumlarında uygulanması durumunda öğretmenlerin örgütsel adanmışlık ve motivasyon düzeylerinin arttığı sonucunu bulmuştur. Dalay (2007) örgüte bağlılık, örgüte güven, işe cezp olma arttıkça işe adanmışlıkta da yükselmekte olduğu sonucunu elde etmiştir. Zöğ (2007) araştırmasında ise öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyleri ile iş doyum düzeyleri arasında doğru orantı olduğunu tespit etmiştir. Artun'un (2008) öğretmenlerin örgütsel değişmeye ilişkin tutumları ile örgütsel adanmışlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında; bir ilişki bulunmadığı görülmüştür. Karagöz'ün (2008) araştırmasında ise okul yöneticilerinin liderlik rollerini etige uygun ve adil bir şekilde gerçekleştirmelerinin öğretmenlerin örgütsel adanmışlığını olumlu yönde etkilediği gözlenmiştir. Kızıl (2014) tarafından yapılan araştırmada duygusal zekâ düzeyi yüksek öğretmenlerin yüksek örgütsel adanmışlığa sahip olduğu sonucu bulunmuştur. Altunay (2017) yaptığı araştırmada ilköğretim öğretmenlerinin meslek yaşantılarındaki bütün unsurlara güvenirlerse mesleki adanmışlıklarının artacağı ve en yüksek düzeye ulaşacağı sonucuna varılmıştır.

Alan yazında inceleme yapıldığında öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları ile ilgili çalışmaların artarak devam ettiği tespit edilmiştir. Alandaki çalışmalarda öğretmenlerin mesleki adanmışlık seviyelerinin yüksek olduğu sonucu görülmüştür.

1.9.2 Öznel İyi Oluş

Mutluluk, bireyin hayatında her çağda önem arz eden bir kavram olmuştur. Bu yüzden eski çağlardan bugüne kadar araştırılan ve üzerine incelemeler yapılan mutluluk, her zaman irdelenmeye devam etmiştir. Antik çağlardan günümüze kadar “insanın nasıl mutlu olacağı” sorusuna yanıt aranmaya uğraşılmıştır. Mutluluk kavramının çok eski dönemlerden itibaren felsefenin ilgi alanında olduğu bilinmektedir. Bu nedenle de filozofların birçoğunun üzerinde akıl

yordugu önemli kavramlardan biridir (Dost, 2005). Geçmişte filozoflarla başlayan bu arayış, psikologların da katkılarıyla alan yazında önemli bir yere sahip olmuştur. Mutsuz olmanın sebeplerine odaklanan psikologlar, pozitif psikoloji için çok büyük önem arz eden öznel iyi oluşu ihmal etmişler ve gereken önemi vermemişler, bu nedenle bu alan eksik kalmıştır. Kişilerin güçlü yanlarının keşfedilmesi ve geliştirmesini, ayrıca iyi bir yaşamı amaç edinen öznel iyi oluş 1970’li yıllar itibariyle araştırmalara sıklıkla konu olmaya başlamıştır (Ok, 2016; Günay, Çetinceli ve Özdemir, 2018). “Öznel iyi oluş” kavramı psikoloji literatürüne bakıldığında mutluluk kavramıyla ifade edilmiştir. Öznel iyi oluşun en çok kabul edilen tanımını ise Diener (1984) alana kazandırmıştır. Öznel iyi oluş, “Pozitif duyguların negatif duygulardan daha fazla olması ve yaşamdan alınan mutluluğun yüksek olmasıdır.” şeklinde tanımlanmaktadır (Diener, 1984: 548). Kişilerin öznel iyi oluş dereceleri kendi yaşamlarının niteliğine dair bilişsel yargılarının pozitif olması durumuna bağlıdır. Bunun için bireyin olumsuz duyguları olumlu duygulardan az yaşmalıdır. Bireyin bu duygularına ait vardığı bilişsel yargısı kendi yaşamına dahil olan tüm yönleri içine almaktadır, sonuç olarak genel yaşam hazzının ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Tülek, 2011). Bireylerin kendi öznel bakış açılarına dayanarak deneyimlerini ifade ettikleri öznel iyi oluşa, bireyin yaşamını pozitif duygularla değerlendirmesiyle ulaşılmaktadır (Akyürek, 2019). Kişinin kendi hayatından aldığı haz ve mutluluk gibi pozitif duygular öznel iyi oluş kavramıyla açıklansa da burada negatif duygu durumlarının yokluğundan bahsedilemez (Myers ve Diener, 1995). Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse öznel iyi oluş durumları yüksek olan kişilerin yaşamlarına dair kişisel değerlendirmeleri sonucunda olumsuz duyguları olumlu duygularından daha az olan kişilerdir. Bireyin yaşamında pozitif duyguları negatif duygularından fazlaysa ve birey yaşamından haz duyuyorsa öznel iyi oluş seviyesi yüksek demektir. Fakat nefret, pişmanlık, kırgınlık gibi negatif duyguları; sevinç, neşe, huzur, coşku gibi pozitif duygulara oranla daha fazla hissettiğini ifade ediyorsa, hayattan aldığı hazzın az olduğunu söylüyorsa, öznel iyi oluş seviyesi düşüktür (Diener, Suh ve Oishi, 1997). Öznel iyi oluş, bireylerin kendi yaşamlarını nasıl değerlendirdiklerine odaklanır. Bu değerlendirme, kişinin hissettiği duygusal durum ve yoğunluk, yaşanan olaylara karşı gösterilen tepkiler ile kişisel ve toplumsal alanlardaki yaşam tatmini ile ilgili düşüncelerini içermektedir (Diener ve diğerleri, 2003). Öznel iyi oluşu artırmanın yolu, günlük

yaşamda minnettarlık pratiği yapmaktır. Küçük şeylere bile şükran duymak, olumlu duyguları artırabilir ve yaşamın daha anlamlı hissettirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, sosyal ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri sürdürmek, öznel iyi oluş üzerinde olumlu bir etki yaratır. Destekleyici bir sosyal çevre, bireyin stresle başa çıkmasına ve duygusal dengesini korumasına yardımcı olur. Özetle, bireyin kendisini nasıl değerlendirdiği ve kendi hakkında yaptığı yorum öznel iyi oluş durumudur. Öznel iyi oluş, bireyin yaşamından memnuniyet duyması için olumlu duyguların yoğun olması gerektiği anlamına gelir. Bu durum, öznel iyi oluşun bireyin mutluluğuyla doğrudan bağlantılı olduğunu gösterir. Bireyin mutluluğu, yaşadığı olaylara atfettiği anlam ve yüklediği olumlu duygularla ilişkilidir. (Oluk, 2018: 37). Bireyin ve toplumun yaşam kalitesini yansıtan bir göstergedir, öznel iyi oluş (Özer, 2013). Bireyin olumlu duygularının fazla, olumsuz duygularının az olması ve yüksek yaşam tatmini, öznel mutluluğun yüksek olduğunu gösterir. (Eryılmaz, 2010). Öznel mutluluk için dikkate değer 3 nitelikten söz edilebilir (Dost,2004).

* Bunlardan ilki; kişisel mutluluğun, yalnızca tek bir bireye ait olma durumudur. Her bir insan eşsizdir ve her bireyin yaşam tatmini, deneyimlediği olumlu ve olumsuz hisler arasında farklılıklar gösterir. Herkesin düşünceleri, hissettikleri ve değerlendirmeleri kendine özgü olduğundan, kişisel mutluluk bireye has bir kavramdır.

* Olumlu değerlendirmeleri içermesi, ikinci bir niteliktir. Bu terim sadece olumsuzlukların eksikliğini değil, aynı zamanda olumlu hisleri de içermektedir. Ancak bu durum, olumlu hislerin olumsuz hislerden çok daha baskın olduğunu belirtmektedir.

* Son ve üçüncü özellik, bireyin yaşamının her yönünün değerlendirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Bireyin aile ve iş hayatı gibi alanlarda sürdürdüğü yaşamına dair tüm değerlendirmeleri kapsamaktadır. Bu nedenle, öznel iyi oluş durumunun her kişi için farklı anlamlar taşıması, bireylerin kendi öz değerlendirmelerinden kaynaklanmaktadır.

1.9.2.1 Öznel İyi Oluşla İlgili Kuramlar

Öznel iyi oluşa dair birçok teori (kuram) bulunmaktadır ve bu teoriler, bireylerin mutluluklarını etkileyen faktörleri ve kişilik özelliklerinin öznel iyi oluş seviyelerine olan etkilerini araştırır. Başka bir deyişle, bu teoriler bireylerin öznel

iyi oluşlarını etkileyen durumları tanımlar. Aşağıda bu teorilerden bazılarını kısaca değinilmiştir.

1.9.2.1.1 Etkinlik Kuramı

Etkinlik kuramına göre, bireyin öznel iyi oluş seviyesi, gerçekleştirdiği etkinliklerden etkilenmektedir (Eryılmaz, 2016). Mutluluğa odaklanmanın bireyi mutsuz edebileceği belirtilir; bu nedenle birey önemli hedeflere yönelmelidir (Yetim, 2001). Öznel iyi oluş, insan faaliyetlerinin bir sonucu olarak ele alınırken, süreçlerin önemi vurgulanır (Çelik, 2008). Bireyi mutlu eden faktör, zirveye ulaşmak değil, o zirveye ulaşma sürecidir (Eryılmaz, 2016).

1.9.2.1.2 Telic (Amaç, Erek) Kuramı

Telic kuramı, karmaşık insan davranışlarını hedeflere ulaşmadaki yollar olarak değerlendirir (Yetim, 2001). Öznel iyi oluş, yalnızca hedeflere ulaşıldığında sağlanır (Dost, 2005). Wilson (1960) bu kuramda yüksek öznel iyi oluşun ihtiyaçların karşılanmasıyla, düşük olanın ise karşılanmamış ihtiyaçlarla ilişkili olduğunu belirtir. Hedefe olan bağlılık ve harcanan çaba arttıkça, elde edilen mutluluk da artar (Yetim, 2001). Belirli hedeflere sahip bireyler, günlük yaşamda karşılaştıkları sorunları daha etkili bir şekilde çözerek öznel iyi oluşlarına katkıda bulunurlar (Brunstein, 1993; Akt.: Dost, 2005). Bireyin istediği hedeflere ulaşmasını, Telic kuramı öznel iyi olma olarak tanımlar (Dost, 2005).

Kişilerin amaç seçimleri, öznel iyi oluşlarını doğrudan etkilemektedir. Ulaşılabilir hedefler belirlemek, yaşamlarına anlam katarak öznel iyi oluş düzeylerini artırır (Diener, Suh, Lucas ve Shmith, 1999; Akt.: Dost, 2005). Ayrıca, bireylerin bu hedeflere ulaşmak için gerekli kaynaklara sahip olmaları da olumlu bir etki yaratır. Ancak, amaçların tamamen karşılanması, bireyin öznel iyi olma hissini olumsuz etkileyebilir; dolayısıyla yoksunluk duygusu, öznel iyi olma hissini artırabilir. Amaçların elde edilmesi döngüsel bir süreçtir (Yetim, 2001). Muray ve Maslow'un çalışmaları, erek kuramına önemli katkılarda bulunmuştur; özellikle Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi bu kuramda kritik bir yer tutar (Eryılmaz, 2016).

Şekil 1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Maslow’a göre bireylerin ihtiyaçları aşamalı bir şekilde karşılanır, her alt basamaktaki ihtiyacı karşılanan birey bir üst basamağa hazır duruma gelir. (Eryılmaz, 2016).

1.9.2.1.3 Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı

Michalos (1985) tarafından geliştirilen teori, öznel iyi olma, mutluluk ve tatmin duygusunu açıklamayı amaçlar. Tatmin, genel yaşam memnuniyetinin yanı sıra evlilik, arkadaşlık, iş ve diğer yaşam alanlarındaki bireyin memnuniyetini de kapsamaktadır. Çok boyutlu uyumsuzluk teorisi, bireylerin motive olmak için kıyaslamalar yapabileceğini ve başkalarının durumlarını gözlemleyebileceğini ifade etmektedir. Mutluluğun, belirli standartlarla gerçek koşullar arasındaki karşılaştırmalardan kaynaklandığı öne sürülmektedir.

Buna dayanarak, eğer gerçek koşullar standartları aşarsa, mutluluk ortaya çıkacaktır. Bireyler, çevresindeki kişilerden daha iyi durumda olduklarını düşündüklerinde, kendilerini daha iyi hissedecek ve öznel iyi oluşları artacaktır.

1.9.2.1.4 Yargı Kuramı

Yargı Kuramı'nda, bireylerin iyilik halleri belirli kriterler doğrultusunda değerlendirilir. Yargı Kuramı'na göre, birey öznel iyi oluşun bilişsel boyutunu belirli bir ölçüde göre bilinçli olarak değerlendirirken, duyuşsal boyutunu ise daha çok bilinçsiz bir şekilde algılar. İyilik halleriyle ilgili karşılaştırmalar yaparken, insanlar diğer bireyleri, kişisel hedeflerini ve ailelerinin söylediklerini referans alabilirler (Diener, 1984; Akt.: Topuz, 2013). Bireyin gerçek durumu belirlediği seviyenin üstüne çıkarsa, mutlu olur; altında kalması durumunda ise mutsuz olur. Mutlu bireyler, kendilerinden daha kötü durumda olanlarla karşılaştırma yapma eğilimindeyken, mutsuz bireyler hem kendilerinden daha iyi hem de daha kötü durumda olanlarla karşılaştırmalar yapar. Ayrıca, bireylerin yaşam standartları geçmişe göre yükselse, mutluluk seviyeleri artar (Eryılmaz, 2016).

1.9.2.1.5 Sosyal Karşılaştırma Kuramı

Sosyal karşılaştırma kuramı Festinger tarafından 1954 yılında gerçekleştirilmiştir. Festinger insanların görüş ve yeteneklerini değerlendirme arzusu bulunduğunu savunmaktadır. Bu nedenle de bireylerin her açıdan kendilerini başkalarıyla karşılaştırma eğiliminde olduklarını ifade eder. Festinger'e göre insanlar yeteneklerine göre motive oldukları için ve yeteneklerinin farkına varabilmeleri için kendilerini başkalarıyla karşılaştırdıklarını ifade etmiştir (Akt.: Özer, 2013).

Bireyin kendi durumunu değerlendirmek için diğer bireyleri ölçüt olarak kullandığını ifade eden Sosyal karşılaştırma kuramı; bireyin durumu, karşılaştırma yaptığı kişinin durumundan daha iyi ise, bu durumda doyum ve mutluluğunun artacağını ifade eder. Bu yaklaşıma göre, kişinin durumu çevresindekilerden daha iyi olan bireyler mutlu, daha kötü olan bireyler ise mutsuz olmaktadır (Dost, 2004).

1.9.2.1.6 Aşağıdan Yukarıya ve Yukarıdan Aşağıya Kuramı

Aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya kuramları arasındaki ayrım, modern psikolojide oldukça yaygındır. Bu kuramlarla paralel olarak, bilimsel mutluluk tarihi boyunca çeşitli sorular da ortaya çıkmıştır. Bazı filozoflar mutluluğun, bireylerin yaşadığı küçük zevklerin toplamı olduğunu savunur. Bu görüşe göre, insanlar hayatlarındaki mutluluğu, deneyimledikleri zevkli ve mutsuz

anların hesaplamasıyla değerlendirir (Diener, 1984). Ayrıca, yukarıdan aşağıya kuramı, bireyin kişilik özelliklerinin, olaylara tepkisini etkilediğini ve olumlu değerlendirmeler yapma eğiliminde olduğunu öne sürer. Yani, kişi mutlu olduğu için zevk alır; zevk aldığı için mutlu olmaz (Diener, 1984). Bu kurama göre kişilik özellikleri bireylerin olaylara tepkisini etkilemektedir.

1.9.2.1.7 Uyum Kuramı

Uyum kuramı, bireylerin değişen koşullara adapte olmasını ve psikolojik dengenin korunmasını savunur (Diener ve arkadaşları, 1999; Akt.: Cihangir-Çankaya, 2005). Bu kurama göre, olumlu veya olumsuz olayların ardından hissedilen mutluluk ve mutsuzluk duyguları geçicidir. İnsanlar, kısa süreli mutluluk veya mutsuzluk getiren durumlara zamanla uyum sağlarlar (Eryılmaz, 2016). Uyum Düzeyi Kuramı (Adaptation Level Theory) (Helson, 1947: 1-29), bireyin mevcut koşullarını yeni durumlarla karşılaştırarak bir standart olarak kullandığını vurgular. Bu kurama göre, kişi, belirlediği bu standarda dayanarak yeni durumların oluşturduğu ortamı tanımlamaya çalışır.

Bireyin mutluluğu, mevcut koşullarını geçmişteki deneyimleriyle kıyaslamasıyla şekillenir. Eğer deneyimlenen olaylar, önceki standartlardan daha iyiye kişi mutlu olur. Ancak bu güzel anlar sürekli hale geldiğinde, kişinin mutluluk standardı yükselecek ve yeni deneyimlerinde bu yeni standardı değerlendirecektir (Brickman ve Campbell, 1971: 287-305). Kişiler, geçmiş yaşantıları ve mevcut koşulları kıyaslayarak bir denge oluşturabilirler. Brickman ve arkadaşları (1978), uyum kuramında bireyin daha önceki yaşamını bir standart olarak kabul ettiğini, mevcut hayatı bu standardı aşarsa mutluluğa ulaşacağını belirtir. Kişi, kendi benlik kavramı veya ailesine ait başarı standartlarına göre anlık mutluluğunu değerlendirebilir (Akt. Güler ve Dönmez, 2011: 38).

Kişinin olaylara entegrasyonu bu kuram çerçevesinde ele alınmaktadır. Olaylar yeni olduğunda, iyi ya da kötü olmaları durumunda mutluluk ya da mutsuzluk yaratabilir; ancak zamanla olayların ilk etkileri azalır. Birey, iyi koşullara uyum sağlasa da bu mutluluk durumu uzun sürmez. Aynı şekilde, kötü olaylar için de benzer bir durum geçerlidir. Uyum kuramı, bireyin kişisel deneyimlerinden oluşan bir standardı esas alır. Eğer mevcut olaylar, mevcut standartlardan iyiye kişi mutlu olur. Fakat iyi olaylar devam ettikçe uyum sağlanacak ve kişinin standartları yükselecektir; bu da mutluluğun azalmasına yol

açar. Başka bir deyişle, bu kuram öznel iyi oluşu, hayattaki sürekli değişen olay ve durumlara uyum sağlama yeteneğine dayandırır. Bu nedenle bireyler, üzüntü veren durumların ardından uzun süre mutsuz kalmadığı gibi, kötü durumlar sonrası da mutluluğunu sürdüremez. Sonuç olarak, bireyler yaşadıkları olumlu ve olumsuz olaylara rağmen istikrarlarını koruyabilirler (Tuzgöl Dost, 2005: 103-110; Derin, 2013: 47-48).

1.9.2.1.8 Sabit Nokta Kuramı

Sabit Nokta Kuramı, genetik faktörler ve genetik faktörlere bağlı olarak değişen kişilik özelliklerinin öznel iyi oluşu etkileyen en temel hususlar arasında geldiğini ifade etmektedir. (Eryılmaz, 2016).

Bu kurama göre, her bireyin belirli bir öznel iyi oluş seviyesi vardır ve sahip olduğu bu seviyelerin kararlı olduğunu belirtir. Bu kararlılığın temel nedeni genetik faktörlerdir. Öznel iyi oluş düzeyleri yaşam olaylarıyla değişebilir, ancak zamanla doğuştan edinilen sabit noktaya geri dönlür. (Diener, 1984; Akt.: Yıldırım, 2018).

Odak noktaları farklı olan Sabit nokta kuramı ile uyum kuramı arasında önemli benzerlikler bulunmaktadır. Uyum kuramında bireylerin mutluluğunu belirleyen geçmiş deneyimler ve gelecekteki beklentilerle şekillenirken sabit nokta kuramında mutluluğu belirleyen ana unsur genetik yatkınlıktır (Eryılmaz, 2016).

1.9.2.1.9 Akış Kuramı

Kuram temelde içsel motivasyonun farkına varılmasıyla ilişkilidir (Nakamura ve Csikzentmihalyi, 2009: 195). Başka bir deyişle, kişinin tatmin edici aktivitelerdeki motivasyonu, akış kuramının en önemli konusudur.

Nakamura ve Csikzentmihalyi (2009: 195), akış deneyiminde bireyin içsel kazancının, aslında faaliyetlerin sonuçlarından ziyade, akış esnasında yaşanan duygular olduğunu belirtmişlerdir. Kişi, faaliyeti gerçekleştirirken akış deneyimini yaşadığı süreçte içsel ödülü de deneyimlemektedir.

Nakamura ve Csikzentmihalyi (2009: 196), akış deneyiminin varlığını belirli süreçlerle ilişkilendirmişlerdir. Buna göre;

- a- Mevcut duruma yönelik yoğun ve odaklanmış bir konsantrasyon,
- b- Farkındalık ile faaliyetlerin buluşması,

- c- Bireyin öz farkındalığını veya bilincini kaybetmesi,
- d- Aktivite veya durumun kontrol altında olduğuna dair bir güven,
- e- Bireyin subjektif zaman algısının değişimi,
- f- Faaliyetin kişiyi içsel bir ödülle yönlendirmesi,

Bu süreçler birbirinden bağımsız olarak ortaya çıkabilir, fakat yalnızca bir araya geldiklerinde akış deneyimini oluştururlar. Akış mevcut olduğunda, akış deneyimi de ortaya çıkmaktadır (Akt. Yaşın, 2016: 53).

1.9.2.1.10 Dinamik Denge Kuramı

Wearing Headey'in (1989: 63-82) geliştirdiği bu kuram, öznel iyi oluşun bireyin kişilik ve karakteri ile belirli bir seviyede sürdüğünü savunmaktadır. Dinamik denge kuramına göre, yaşamın sıradan olayları kişinin öznel iyi oluşunu etkilemez; yalnızca olağan dışı durumlar, öznel iyi oluşta farklılıklara yol açar. Birey olağan dışı bir pozitif veya negatif olayla karşılaştığında, öznel iyi oluşu bu durumdan etkilenir; ancak zamanla tekrar normal seviyesine döner. Kişinin öznel iyi oluşu, mevcut kişilik unsurları tarafından şekillendirilir. Öznel iyi oluşun denge seviyesinin korunmasında genellikle dışadönüklük, nevrozizm ve yeniliklere açıklık gibi unsurlar kritik rol oynamaktadır. Öznel iyi oluş, zamanla bireyi etkileyen yaşam olayları sonrasında kişiliğin belirlediği denge seviyesine ulaşır.

Headey (1993: 65), bu kuramda ekonomi ve sosyal psikolojinin iyi oluşla ilgili görüşlerini harmanlamıştır. Ona göre, yığılım seviyesi, öznel iyi oluş ve ruhsal gelir akışı sürekli bir denge içindedir. Burada bahsedilen yığılım, sosyal deneyimler ve kişilik unsurları gibi istikrarlı özellikleri; ruhsal gelir akışı ise yaşam olaylarına dayanan tatmin ve üzüntüleri yansıtır. Bireyin aile, arkadaşlık ilişkileri, boş zaman, meslek, sağlık ve ekonomik durum gibi alanlarda belirli yığılımları bulunmaktadır. Bu yığılımlar belli dönemlerde ölçümlenir. Yığılımlar, bireyin yaşı, cinsiyeti, kişiliği ve sosyo-ekonomik durumu gibi sosyal deneyimlerle birlikte akışı etkiler. Akışlar ise olaylar, tüketim kazancı ve yığılımın farklılaşmasından kaynaklanır. Bu bağlamda, bireyde mevcut yığılımlar sürdükçe öznel iyi oluş etkilenmeyecek; ancak olaylar ve deneyimler sıradan denge durumundan saparsa, kişinin öznel iyi oluşu bu durumdan etkilenip belirli bir süreliğine farklılaşacaktır (Akt.: Yavuz, 2006: 35).

1.9.2.1.11 Bağ Kuramı

Kişinin mutluluk arzusunu açıklayan kuramların çoğu, ilişki modelleri çerçevesinde zihinsel, güdüsel veya bilişsel ilkelerle ilişkilidir. Bireylerin mutluluğu üzerine olan bilişsel kuramlardan biri, kişinin kişiliği ile ilgili durumlara yaptığı atıflardır. Sonuç olarak, olumlu durumlar içsel bilişsel unsurlara atfedilmişse, mutluluk düzeyi artacaktır. Chopik, Newton, Ryan, Kashdan ve Jarden (2019: 292) görüşlerine göre, birey yaşadığı iyiliği ne lde kendine atfederse, hayattan tatmin olma derecesi de o kadar yüksek olacaktır. Diğer bir olasılık ise, yükleme yapılsın ya da yapılmassın, iyi durumların mutluluğu getireceğidir. Bu durumda, kişiye dair pozitif atıfların mutlulukla güçlü bir bağlantısı olduğu görülmektedir.

Farklı bir kuram, hislerin oluşumunda klasik güdülenmenin önemine vurgu yapmaktadır. Yapılan araştırmalar, duygu yüklü gdlenmelerin snmeye karşı dirençlerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Birey, böyle duygusal deneyimler yaşamış olabilir ve bunlarla günlük uyarıcılar arasında bağlantı kurabilmektedir. Güdülenme ve bellek ağları, bilinçli yönlendirme veya karıştırma olmaksızın işlevsel olabilmektedir. Ancak, kişinin duygusal ağlarını bilinçli bir şekilde yönlendirdiğine dair kanıtlar mevcuttur. Fordyce (1988: 355), negatif hislerin azaltılmasına yönelik bilinçli çabaların mutluluğu artırdığını; Karreman (2012: 821) ise sabahları pozitif ifadeleri yüksek sesle tekrarlayan kişilerin güne daha iyi başladıklarını belirtmiştir. Bu şekilde, mutsuzluğa yol açan düşüncelerden uzaklaşma, bilinçli bir çaba ile mutluluğu düşünme seviyesinde gerçekleşmektedir. Böylece, arzu edilen yönlendirmeler mutluluğu belirli seviyelerde artırmaktadır (Sevindik, 2015: 31).

1.9.2.1.12 Ryff'in Psikolojik İyi Oluş Kuramı

Ryff'a (1995: 99-104) göre, psikolojik iyi olma durumu, bireyin kendini baskı altında hissetmesinin veya farklı psikolojik rahatsızlıklarla başa çıkmasının ötesinde, pozitif benlik saygısını, başkalarıyla kurulan olumlu ilişkileri, bireysel gelişimi, çevreyi kontrol etme yetisini, özerkliği ve yaşamın anlamlılığını kapsamaktadır. Ryff'ın psikolojik iyi oluş teorisi, bireyin psikolojik sağlığının bazı yaşam alanlarındaki olumlu işlevlere bağlı olduğunu öne sürer ve gelişimsel ile klinik psikoloji kavramlarına dayanır. Kişinin başkalarıyla olumlu ilişkiler kurması, bulunduğu ortamı kontrol edebilmesi, geçmişini onaylaması, hayattaki

amacı ve anlamı, kişisel gelişimi ve kendi kararlarını verme gücünü elde etmesi gerekmektedir (Akt.: Aykaç, 2016: 31-32).

Ryff'ın (1989) psikolojik iyi olma örneği, altı temel bileşeni içermektedir: öz kabul, başkalarıyla olumlu ilişkiler, özerklik, çevre kontrolü, yaşam amacı ve kişisel gelişim. Psikolojik iyi oluşla ilgili en önemli unsurlar, bireyin gelişimindeki zorlukları ve görevleri belirten gelişim teorileri; kendini gerçekleştirme, olgunlaşma, tam işlevsellik veya bireyselleşmeyi tanımlayan klinik açıklamalar ve ruh sağlığının pozitif ölçütlerini belirlemekle ortaya çıkmıştır (Akt. Telef, 2013: 374-384).

1.9.2.2 Öznel İyi Oluşa Etki Eden Faktörler

Öznel iyi oluş kişinin bedenlen ve ruhen iyi hissetmesi olarak ifade edilmektedir. Bu durum üzerinde insan hayatına etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Bu etmenler alandaki çalışmalarda aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

1.9.2.2.1 Yaş

14-17 yaş, 19-25 yaş ve 26-45 yaş grupları üzerine yapılan bir araştırma, 19-25 yaş arasındakilerin öznel iyi oluş düzeyinin, diğer gruplara göre daha düşük olduğunu göstermiştir. Bu sonuç, yaş ile öznel iyi oluş arasında "U" şeklinde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bir diğer çalışmada ise öznel iyi oluşun belirli bir yaşa kadar yükseldiği ve belirli bir yaştan sonra da düşüş yaşanmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Ryff, 1989).

1.9.2.2.2 Cinsiyet

Psikolojik iyi oluşa toplumsal cinsiyet açısından bakıldığında, literatürdeki bazı araştırmaların farklı sonuçlar sunduğu görülmektedir (Eryılmaz, 2011; Gündoğdu ve Yavuzer, 2012). Gündoğdu ve Yavuzer'e (2012) göre, bu farklılık kadınlar lehine olsa da İlhan (2005) ve Tümkaya'nın (2011: 158-170) araştırmaları, erkeklerin öznel iyi oluş seviyesinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. 2004-2014 yılları arasında 101 doktora, yüksek lisans tezi, makale ve tez incelenmiş, 25 çalışma dahil edilmiştir; araştırma kapsamı 7.022 kadın ve 5.576 erkekten oluşmaktadır. Araştırmalar, cinsiyet ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin heterojen bir dağılım gösterdiğini ve bu dağılımda kadınlara yönelik az düzeyde bir etki bulunduğunu ortaya koymaktadır. Cinsiyet değişkenine dair bu

kadar farklı bulguların nedeni, kültürel özellikler ve seçilen örneklerden kaynaklanmaktadır (Gündoğdu ve Yavuzer, 2012: 123).

Öznel iyi oluşu cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre incelerken, kız ve erkek çocuklar arasında anlamlı bir fark olmadığını gösteren bulgular da mevcuttur (Kermen, 2014; Balcı, 2011; Şahin, 2011). Kermen'e (2014) göre, toplumumuzda kızlar erkeklerden daha fazla baskı altında bulundukları için erkeklerin daha yüksek öznel iyi oluşa sahip olmaları beklenebilir. Çünkü stres, öznel iyi oluşu azaltma eğilimindedir. Ancak zamanla kadınların iş hayatına girmesi ve örneklemelerin bu tür araştırmalarda çalışan kadınlardan seçilmesi, cinsiyetler arasında önemli farklılıklara yol açmayabilir.

1.9.2.2.3 Eğitim

Öznel iyi oluş ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırmalar genellikle eğitim seviyesinin artmasıyla öznel iyi oluşun da yükseldiğini göstermektedir. Ancak bazı çalışmalar, eğitim düzeyi yüksek bireylerin artan beklentileri nedeniyle mevcut iş ve gelir durumlarından memnun olmadıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum eğitim düzeyi yüksek olanların eğitim düzeyi düşük olanlardan daha düşük öznel iyi oluş seviyesine sahip olduklarını göstermektedir (Yurcu ve Atay, 2015; Dumludağ, 2011).

1.9.2.2.4 Kişilik Özellikleri

Öznel iyi oluş üzerine çalışma yapan araştırmacıların bazıları öznel iyi oluş düzeyinin kişilik özelliklerinden etkilendiğini öne sürmektedir. Kişilik, yaşam doyumu ve olumlu duyguları öngörürken, olumsuz duyguları daha az öngörmektedir (DeNeve ve Cooper, 1998). Nevrotik kişilikler, olumsuz duygular nedeniyle daha düşük öznel iyi oluş düzeylerine sahipken, dışadönük kişilikler, olumlu duygularla daha yüksek öznel iyi oluş düzeylerine ulaşmaktadır. Nevrotik kişilik özelliğine sahip bireylerin öznel iyi oluş seviyeleri, dışadönük bireylerden daha düşüktür (Doğan, 2013). Dışadönüklük olumlu, içedönüklük ise olumsuz duygulanımla ilişkilidir; bu da dışadönük bireylerin daha mutlu olduğunu göstermektedir (Sağlam, 2019).

1.9.2.2.5 Din

Balcı'ya (2011: 204-205) göre, inançlar insanların mutluluğunu farklı şekillerde, yani öznel mutluluğu olumlu bir şekilde etkiler. Dini inançlar, hayatta

anlam bulmanın yanı sıra, insanlara sorunlarını çözme konusunda destek sağlayan ve merhamet ile affetme gibi olumlu duygular sunan sosyal bir destek yapısıdır. Balcı (2011: 204-205), 495 yetişkinin psikolojisi, öznel iyi oluşları ve dini inançları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma bulguları, inançlı bireylerin inançsız ve şüpheci olanlardan daha yüksek yaşam doyumuna ve öznel iyi oluşa sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı çalışmada, bazı katılımcılar, büyük bir yaratıcıya inanmanın, bireyin bu dünyaya gelişinden hayatının sonuna kadar karşılaştığı olayları anlamlı kılacağını belirtmişlerdir. Dini inançlara sahip olan kişilerin (inancın güçlü ya da zayıf olmasına bakılmaksızın), dini inançları olmayanlara göre daha yüksek öznel iyi oluşa sahip olduğu gözlemlenmiştir (Tuzgöl Dost, 2004: 108).

1.9.2.2.6 Sosyal İlişkiler

Sosyal ilişkiler ile öznel iyi oluş arasında olumlu yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Yalçın, 2014). Bu nedenle de geniş bir insan çevresine sahip bireyler ile önemli kişilerden sosyal destek alan bireylerin öznel iyi oluşlarının yüksek seviyede olabileceği sonucu ortaya konulmuştur. (Diener ve Ryan, 2009; Akt.: Yalçın, 2014).

1.9.2.2.7 Sağlık Durumu

Öznel iyi oluşun sağlıkla ilişkisi üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, aralarındaki ilişkinin yüksek seviyede olmadığı tespit edilmiştir (Sağlam, 2019). Dumludağ (2011) çalışmasında, her sağlıklı bireyin öznel iyi oluş seviyesinin yüksek olmadığı gibi öznel iyi oluş seviyesi yüksek her bireyin de sağlıklı olmayabileceği sonucunu elde etmiştir.

1.9.2.2.8 İklim

Öznel iyi oluş ile iklim değişkenlerinin arasında önemli bir ilişki olduğu birçok araştırmada kanıtlanmıştır. Bireylerin öznel iyi oluşunu olumsuz yönde etkileyen aşırı sıcak ve aşırı soğuk iklim koşullarıdır. Ayrıca, en soğuk ayda yüksek sıcaklıkların öznel iyi oluşu artırdığı, en sıcak ayda ise yüksek sıcaklıkların bu seviyeyi düşürdüğü ifade edilmiştir. Bununla birlikte, yağışların öznel iyi oluş üzerinde bir etkisi olmadığına dair bulgular da ilgili çalışmalarda yer almaktadır (Rehdanz ve Maddison, 2005).

1.9.2.2.9 Yaşantılar

Bireylerin ilgi alanlarına yönelik aktivitelere katılımı, tatmin edici ve manevi açıdan doyurucu ilişkiler kurmalarını sağlamakta ve olumlu yaşam deneyimleri yaşamalarına katkıda bulunmaktadır. Bu durum, öznel iyi oluş seviyelerini olumlu yönde etkilemektedir (Rehdanz ve Maddison, 2005; Akt.: Bagav, 2018).

1.9.2.2.10 İstihdam

İstihdam, bireylerin öznel iyi oluşunu etkileyen önemli bir faktördür. Araştırmalar, işsiz bireylerin iş sahibi olanlara kıyasla daha düşük öznel iyi oluş seviyelerine sahip olduğunu göstermektedir (Dumludağ, 2011: 55). İşsizlik hem bireysel hem de toplumsal düzeyde öznel iyi oluş üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır (Yurcu ve Atay, 2015).

1.9.2.2.11 Medeni Durum

Medeni durum ile ilgili yapılan araştırmalar, evliliğin öznel iyi oluşu etkilediğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, evliliğin bireylerin öznel iyi oluş seviyelerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Diener, 2009; Akt.: Bagav, 2018). Boşanmış bireylerin evli olanlara göre daha düşük bir öznel iyi oluş düzeyine sahip olduğunu ortaya koyan çalışmalar vardır. Boşanma sürecine yaklaşan bireylerin öznel iyi oluş düzeylerinde bir düşüş yaşandığı, ancak zamanla bu durumun adım adım iyileştiği ifade edilmiştir (Lucas, 2005).

1.9.2.2.12 Gelir Durumu

Alanda yapılan çalışmalardan şahin'in (2011) araştırması, bireylerin öznel iyi oluşlarının ailenin ekonomik düzeyine bağlı olarak değişmediğini ortaya koymuştur. Araştırmada şu açıklamalar yapılmıştır: Yüksek gelirli aileler, daha yüksek yaşam standartlarına sahiptir. Maddi olanakları sayesinde çocuklar, daha kaliteli okullarda eğitim alabilir ve çeşitli etkinliklere katılabilirler; bu da yüksek bir öznel mutluluk hissi yaratır. Ancak mutluluğun tek belirleyicisi mali durum değildir. Düşük gelire sahip ailelerin çocuklarının, yüksek gelire sahip ailelerin çocuklarına göre daha mutlu olduğu gözlemlenmiştir. Literatürde, yüksek gelirli ailelerin daha yüksek öznel iyi oluş ve yaşam tatmini sağladığını gösteren pek çok çalışma mevcuttur. Araştırmalar, zengin ülkelerde yaşayan bireylerin, yoksul ülkelerdeki bireylere kıyasla daha yüksek öznel iyi oluş seviyelerine sahip

olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, gelir düzeyi ile mutluluk arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır (Diener ve Biswas-Diener, 2003). İyi ve çok iyi ekonomik koşullara sahip bireylerin en yüksek ortalama yaşam memnuniyeti gösterdiği belirlenmiştir (Balcı, 2011: 141). Dost (2004) tarafından gerçekleştirilen literatür incelemesine paralel bir çalışmada, daha yüksek ve orta ekonomik statüye sahip öğrencilerin öznel iyi oluşlarının, daha düşük ekonomik statüdeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Mali durum ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştırırken, gelir düzeyi önemli bir değişken olarak kabul edilmektedir. Mali durum, bireylerin hedeflerine ulaşmalarında bir araç olduğundan, yüksek gelirli kişiler hedeflerine daha kolay ulaşabilir ve ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabilirler. Ayrıca, düşük ekonomik statüye sahip bireylere göre daha az kaygı ve endişe taşırlar. Bu durum, öznel iyi oluşu da artırabilir. Kermen (2014) ve Canbay (2010) tarafından yapılan araştırma sonuçları, öznel iyi oluşun ailenin ekonomik durumuna göre değiştiğini göstermektedir.

1.9.2.3 Öznel İyi Oluşu Arttırma Stratejileri

Eryılmaz'ın araştırmalarına göre bireylerin öznel iyi oluşunu artırmak için beş önemli strateji bulunmaktadır:

- Çevreden olumlu geri dönüşler almak
- Çevreye olumlu geri dönüşler vermek
- İstekleri tatmin etmek
- Dini inançların gerekliliklerini yerine getirmek
- Mutluluğu sürdürmek, yani zihinsel kontrol sağlamak (Eryılmaz, 2016:56).

1.9.2.4 Öğretmenlerde Öznel İyi Oluş

Öznel iyi oluş, öğretmenler açısından değerlendirildiğinde, yüksek düzeylerinin hem bireyler hem de toplum için birçok fayda sağladığı gözlemlenmektedir. Sağlıklı yaşam, iş tatmini, artan gelir, verimlilik, daha üretken olma durumu ve örgüt içindeki ve dışındaki olumlu sosyal ilişkiler bu faydalar arasında yer almaktadır (Diener ve Ryan, 2009). Ayrıca; öğretmenlerde mesleki dayanıklılık, iş performansı, psikolojik sağlamlık ve kariyer uyumu üzerinde öznel iyi oluşun olumlu etkileri olduğunu gösteren pek çok araştırma ve çalışma bulunmaktadır (Cropanzano, 2009; Çetin, 2019; Jalali ve Heidari, 2016; Eryılmaz

ve Kara, 2019; Uzun, 2019). Öznel iyi oluş düzeyi yüksek olan öğretmenlerin, öğrencileri üzerinde de olumlu etkiler yarattığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, Cohen (2006) öğretmenlerin yüksek öznel iyi oluş seviyelerinin okulda daha verimli bir öğrenme ortamı oluşturduğunu ifade etmiştir. Öğretmen öznel iyi oluşu, negatif ve pozitif boyutlardan oluşmaktadır. Negatif boyut, öğretmen stresini ve bunun sonucunda ortaya çıkan tükenmişliği işaret etmektedir (Renshaw ve Cook, 2015). Stres, bireyin çevresinden gelen uyum taleplerine yanıt verirken yaşadığı fizyolojik ve psikolojik gerginliktir (Carson, Butcher ve Mineka, 2000). Stresin en sık araştırılan sonuçlarından biri, öğretmen tükenmişliği olarak tanımlanan duygusal tükenme, olaylara duyarsızlık ve bireysel başarı eksikliğidir (Maslach, Jackson ve Leiter, 1997).

Renshaw ve Cook (2015), öğretmen öznel iyi oluşunu iş yerindeki sağlıklı ve başarılı işleyiş olarak tanımlar. Bu iyi oluşun yaygın olumlu göstergeleri arasında öz-yeterlilik, olumlu duygular ve sosyal ilişkiler yer alır (Van Horn ve diğerleri, 2004). Öz-yeterlilik, çevresel talepleri etkili bir şekilde karşılama yeteneği; olumlu duygular ise sosyal olarak arzu edilen hisler (minnettarlık, mutluluk, umut) olarak tanımlanır. (Renshaw ve Cook, 2015). Olumlu sosyal ilişkiler, öğrenci-öğretmen, öğretmen-öğretmen ve idareci-öğretmen ilişkilerinin kalitesini üç boyutta değerlendirilir. Renshaw ve Cook (2015), öğretmen bağlılığı, öğretme sevinci ve öğretim yeterliliği gibi pozitif göstergelerle çok boyutlu bir öğretmen öznel iyi oluş ölçeği geliştirmiştir.

Öğretmenlerin öznel iyi oluşunu etkileyen faktörler üç ana kategoriye ayrılmaktadır: bireysel (yaş, cinsiyet), mesleki (deneyim, öğretim metotları) ve örgütsel (öğrenci sayısı, kültürel değişkenler), (Briones ve diğerleri (2010). Aelterman ve diğerleri (2007) ise, kişilik özelliklerini ve okul özelliklerini iki ana kategoride incelemiştir. Öğretmenlik, sürekli bağlılık, dikkat, zihinsel esneklik ve dayanıklılık gerektiren zorlu bir meslektir, bu da stresli bir çalışma ortamı yaratır (Hargreaves, 1998). Toplum, görevlerini yerine getirebilen ve motivasyonu yüksek öğretmenlere ihtiyaç duymaktadır. Öğretmenler, kendilerini iyi hissettiklerinde ve okuldaki çalışma ortamından memnun kaldıklarında, pozitif zihinsel sağlığı destekleyen ve akademik başarıyı artıran bir atmosfer yaratma olasılıklarına daha fazla sahiptir. Bu nedenle, okulların, öğretmenlerin okul memnuniyetini ve öznel iyi oluşlarını göz önünde bulundurarak yardımcı davranış

tutumlarını iyileştirmeleri büyük bir önem taşımaktadır (Sisask ve diğerleri, 2014).

OECD'nin (2014) TALIS verilerine göre, öğretmenlerin iş tatmini, olumlu iş birliği, etkili öğretmen-öğrenci ilişkileri ve karar verme süreçlerine katılımı ilişkilidir. Başka şekilde ifade etmek gerekirse eksiksiz bir çalışma ortamı öğretmenlerin öznel iyi oluşlarını arttırmaktadır (Shirley, Hargreaves ve Wangia, 2020). Öğretmenlerin öz-yeterlik inançları, iş tatmini ve bağlılığı artırırken, stres ve tükenmişlik seviyelerini azaltmaktadır (Zee ve Koomen, 2016). Bazı araştırmacılar yüksek öz-yeterlik, öğretmenlerin motivasyonunu ve psikolojik iyi oluşunu artırarak sınıf kalitesini iyileştirebilir düşüncesine sahiptir (Goddard, Hoy ve Woolfolk Hoy, 2004; Bandura, 1997).

1.9.2.5 Öznel İyi Oluşla İlgili Araştırmalar

Öznel iyi oluşun bir değişken olarak birtakım değişkenlerle arasındaki ilişkiyi inceleyen literatürdeki birkaç araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Ortaokul öğrencilerini kapsayan bir araştırmada, okul iklimi (başarı odaklılık, öğretmenlerin destekleyici tutumları, olumlu akran etkileşimi, öğrenme ortamının güvenliği) ile öz-yeterlik (sosyal, duygusal ve akademik öz-yeterlik) birlikte değerlendirildiğinde, bu faktörlerin okul ortamındaki öznel iyi oluş durumunda meydana gelen değişim oranının %60'ını açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır (Asıcı ve İkiz, 2019).

Üniversite öğrencileri üzerine gerçekleştirilen bir araştırmada, öznel iyilik hâlinin demografik bir unsur olan cinsiyet ile olumlu hissetme ve yaşamdan memnun olma alt kategorileri arasındaki bağlantıya odaklanılmıştır. Yapılan araştırmanın bulgularına göre, kadınlar erkeklere kıyasla daha yüksek yaşam doyumu puanına sahipken, erkekler de kadınlara göre daha yüksek olumlu duygulara sahiptir. Kaygı ile öznel iyi oluş düzeyi arasında olumsuz bir ilişki tespit edilen bu çalışmada, iyimserlik ile ise olumlu bir ilişki bulunmuştur. Özetle, bireylerin olaylara olumlu bir tutumla yaklaşmaları ve bakış açılarını olumlu yönde geliştirmeleri hem öznel iyi oluş düzeylerine hem de sağlıklarına katkıda bulunmaktadır (Öztürk ve Çetinkaya, 2015).

Yapılan incelemelerde İlhan ve Özbay (2010), Aydın (2018) insanların öznel iyilik hali ile yaşam hedefleri arasında bir bağ olduğu ortaya konmuştur. Bu

bağlamda, etkili iletişim kurma isteği, sağlıklı yaşama, aileye ve topluma katkıda bulunma, kendini geliştirme arzusu ve anlam ifade eden bir hayatı amaç edinme gibi içsel hedefler öznel iyi oluşu olumlu bir şekilde etkilemektedir; ünlü ve çekici olma arzusuyla, zengin olmayı istemek gibi dışsal hedefler ise öznel iyi oluşu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebepten ötürü, bireyin yaşam memnuniyetini ve olumlu hislerini artırdığı için içsel hedefler, öznel iyi oluş seviyelerine olumlu bir katkıda bulunmaktadır (İlhan ve Özbay, 2010). Ayrıca, sorumluluk ile mutluluk, özgünlük, değer ve amaçlılık özellikleri arasında olumlu bir şekilde anlamlı bir ilişki bulunduğu araştırmalarla gösterilmiştir (Aydın, 2018).

Öz belirleme teorisi, insanların subjektif refahlarını olumlu bir şekilde etkileyen ve yaşam boyu karşılanması zorunlu olan üç temel psikolojik gereksinimi şu şekilde tanımlar: ilişki, bağımsızlık ve yeterlilik gereksinimleri. Bu konuyu araştıran akademisyenlere göre, bireylerin psikolojik gereksinimlerinin tatmin edilmesi ve subjektif refah seviyelerinin yüksek olması için bu üç temel gereksinimin karşılanması şarttır. Bu kritik gereksinimlerden herhangi birinin yeterli düzeyde karşılanmaması durumunda, bireylerin subjektif refah algıları bu durumdan olumsuz etkilenebilir (İlhan ve Özbay, 2010).

Eryılmaz ve Ercan (2010), öznel mutluluk ile ilişkili birçok değişkenin bulunduğunu belirlemişlerdir. Bu değişkenlerden biri olan algılanan kontrol, öznel mutluluk düzeyiyle olumlu bir şekilde önemli bir ilişki göstermektedir. Yani, bireyin yaşamında bir hedef belirlemesi, o hedefi gerçekleştirebileceği konusunda kendine güveni ve çevresiyle olan ilişkisini bu amaca uygun şekilde organize etmesi, öznel mutluluk seviyesini olumlu olarak etkilemektedir.

İşgör (2017), gelir düzeyinin öznel mutluluk ile bağlantılı olduğunu ifade etmektedir. Gelir düzeyinin, öznel mutluluğu artırıcı bir etkisi olduğu söylenebilir. Yani, gelir seviyesinin bireyin temel gereksinimlerini karşılayacak seviyede olması ve kişinin iyi hissetmesine yardımcı olacak eğitim, sağlık ve sosyal olanaklar sunması, öznel mutluluk seviyesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, temel gereksinimleri karşılamanın çok üzerinde bir gelir elde etmenin öznel mutluluk üzerindeki etkisi oldukça sınırlıdır.

Yiğit (2013), bireylerin öznel refah seviyeleri ile sosyal problem çözme yetenekleri arasında anlamlı bir bağlantı bulunduğunu ortaya koymuştur. Öznel refahın yüksek olması, problem çözme konusunda olumlu bir durumu ifade ettiği vurgulanmıştır. Öznel refah seviyesi yüksek olan bireylerin, karşılarına çıkan

sorunlara daha olumlu bir tutumla yaklaştıkları, kendilerine sorunların üstesinden gelme konusunda güvendikleri ve bu süreç için yeterli zamanı ayırdıkları, problem durumlarını kendileri adına bir fırsata dönüştürdükleri, sorunların etkili bir şekilde çözülebileceğine inandıkları ve hayata dair daha iyimser bir gözle baktıkları tespit edilmiştir.

Son dönemlerde pozitif psikoterapi, umut, zaman, güven ve başarı unsurlarının öznel iyi olma ile olumlu bir ilişkisi olduğunu göstermiştir. Bu unsurların yeterli kullanımı, öznel refah seviyelerini artırmakta ve ruh sağlığını olumlu yönde etkilemektedir (Eryılmaz, 2011).

Bireylerin öznel mutluluğu, yaşamlarının temel alanlarında önemli etkiler yaratmaktadır. Yüksek öznel mutluluk seviyesine sahip kişiler, fiziksel olarak daha zinde, işlerinde tatmin, finansal açıdan daha yüksek kazanç elde eden ve toplumsal olarak yardımseverlik gösterme eğilimindedir. (Diener ve Ryan, 2009; Akt.: Yalçın, 2015).

Öznel mutluluğun sağlık açısından olumlu etkileri olduğu ve yaşam süresini uzattığına dair literatürde çeşitli araştırmalar mevcuttur. Genellikle yüksek öznel mutluluğa sahip bireyler daha sağlıklıdır ve istenmeyen fiziksel semptomları daha az yaşarlar (Roysamb ve diğerleri, 2003; Akt.: Ryan ve Diener, 2018).

Mutluluğun getirdiği korku kavramı, akademik alanda hâlâ sınırlı sayıda araştırmaya konu olan terimlerden biridir. Keyif verici bir olayın ardından acı deneyim yaşama inancı, "mutluluk korkusu" olarak adlandırılır ve özellikle doğu toplumlarında yaygındır. Bu korku, bireylerin iyilik halleri üzerinde olumsuz etki yapar. Araştırmalar, öznel iyilik hali ile mutluluk korkusu arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Doğru medeniyetlerinde mutluluk korkusu daha fazla görüldüğünden, bireylerin iyilik halleri batı toplumlarına göre daha düşüktür. (Sarı ve Çakır, 2016).

Gerçeklik terapisi çerçevesinde seçim teorisi, insanların yaşamlarında karşılaşması gereken beş temel ihtiyacı tanımlar: özgürlük, eğlence, aidiyet, güç, hayatta kalma ve sevgi. Bu ihtiyaçların tatmini, öznel iyi olma hali ile olumlu bir ilişki gösterir. Bağımsız bireyler, ilgi duydukları etkinliklere zaman ayırarak, hedefler belirleyip onlara ulaşacaklarına inanarak ve tatmin edici ilişkiler kurarak, temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıklarında yüksek öznel iyi olma seviyesine ulaşırlar (Türkdoğan ve Duru, 2012).

Yakut (2018), öğretmenlik mesleğine dair; öğretmenlerin öznel iyi oluşları üzerinde çalıştıkları okul türü, yaş, cinsiyet gibi faktörlerin istatistiksel olarak kayda değer bir fark yaratmadığı; okul ortamından memnuniyet, düzenli spor yapma alışkanlığı ve aile ortamından tatmin düzeyinin ise öznel iyi oluşu istatistiki açıdan kayda değer biçimde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin yüksek öznel iyi oluş düzeyleri, kendi başarıları ve etki ettikleri öğrencilerin başarıları için önemlidir. Öğretmenlerin öznel iyi oluşları ile okul güvenliği arasında bir ilişki vardır. Güvenli okul ortamı, öğretmenlerin mutluluğuna önemli katkı sağlar (Sürücü, Yıldırım ve Ünal, 2018).

Yükseköğretim öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışma, öznel mutluluk ile özsaygı arasında olumlu bir ilişki bulmuştur. Özsaygının, öznel mutluluğu anlamlı ölçüde pozitif etkilediği sonucuna varılmıştır (Doğan ve Eryılmaz, 2013). Bireylerin kendine duyduğu saygı arttıkça, öznel iyi oluş düzeylerinin de yükselebileceği ifade edilmektedir.

Yükseköğretim öğrencileri arasında yapılan bir çalışma, öznel mutluluk ile özsaygı arasında olumlu bir bağlantı bulunduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, özsaygının öznel mutluluğu pozitif yönde ve anlamlı bir seviyede yordadığı sonucu da tespit edilmiştir Kişinin kendine olan saygısı attıkça bireylerin öznel iyi oluş düzeylerinin de artacağı ifade edilebilir.

Literatürde öznel iyi oluşla ilgili farklı yaş gruplarında (yaşlılar, üniversite öğrencileri vb.) çeşitli mesleklerde ve farklı kültürlerin etkileri üzerine yapılmış çalışmalar (Eryılmaz ve Atak, 2011; Dost, 2006; Türkmen, 2012) mevcuttur.

Alanda öznel iyi oluşla ilgili birçok çalışma yapıldığı görülmüştür. Yapılan tüm çalışmalarda öznel iyi oluşu etkileyen faktörler ifade edilmiş ve öğretmenlerin öznel iyi oluş durumlarının yükseltilebileceği tespit edilmiştir.

1.9.2.6 Öznel İyi Oluş ile Mesleki Adanmışlık

Öğretmenlerin öznel iyi oluşları, bireylerin kendilerini ne kadar mutlu, tatmin olmuş ve yaşamlarından memnun hissettiklerini ifade eder. Bu iyi oluş hali, mesleki adanmışlıkları üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Karaşin ve Öztirak (2023) tarafından yapılan bir araştırmada öznel iyi oluşun kariyer adanmışlığını pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Atilla ve Yıldırım (2019) tarafından yapılan araştırmada çalışanlar üzerinde öznel iyi oluşun olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Mesleki adanmışlık, öğretmenlerin işlerine

duydukları bağıllık, işlerinde gösterdikleri özveri ve profesyonel gelişimlerine verdikleri önemle ilişkilidir. Öznel iyi oluş düzeyi yüksek olan öğretmenler, genellikle daha motive olmuş bir şekilde çalışırlar ve mesleklerine daha fazla bağıllık gösterirler. Bu durum, onların sınıf içinde daha etkili olmalarını, öğrencileriyle daha iyi ilişkiler kurmalarını ve eğitimde daha yenilikçi yaklaşımlar benimsemelerini sağlayabilir. Ayrıca, öznel iyi oluşu yüksek olan öğretmenler, stresle başa çıkmada ve mesleki tükenmişliği önlemede daha başarılı olabilirler.

Öte yandan, mesleki adanmışlık da öğretmenlerin öznel iyi oluşlarını olumlu yönde etkileyebilir. İşlerine olan tutku ve bağıllık, öğretmenlerin işlerinden aldıkları tatmini artırarak genel yaşam memnuniyetlerini de yükseltebilir. Bu çift yönlü ilişki, eğitim kurumlarının, öğretmenlerin hem psikolojik hem de profesyonel ihtiyaçlarını destekleyen bir ortam sağlamalarının önemini vurgular. Eğitim politikaları ve okul yönetimleri, öğretmenlerin öznel iyi oluşlarını artıracak stratejiler geliştirerek, onların mesleki adanmışlıklarını da güçlendirebilirler.

Yazarlar tarafından bireyin yaşam deneyimlerinden etkilenen öznel iyi oluş (Diener, 1994; Gerrig ve Zimbardo, 2012) ile herhangi bir örgüt içinde yer alan bireyin işteki rolü ile bütünleşmesini ifade eden adanmışlık kavramları (Kahn, 1990; Roozeboom ve Schelvis, 2015) son zamanlarda pozitif psikoloji literatüründe ilgi görmektedir ve bu nedenle sıkça araştırmalara konu olmaktadır. Mesleğe devam etme isteğini yansıtan ve motivasyonel bir kavram olan adanmışlık (Butucha, 2013) ile mesleki ve örgütsel anlamda kendini iyi hissetmeyi içeren öznel iyi oluş arasında bir ilişki olduğu öngörülebilir. Zira mesleki adanmışlık, tükenmişliğin zıttı olarak algılanan, olumlu, tatmin edici ve duygusal bir motivasyon sağlayan bir iyi oluş halidir (Klassen vd., 2012; Leiter ve Bakker, 2010; Maslach ve Leiter, 2008; Robbins ve Judge 2012; Schaufeli vd., 2008 ve Saks, 2006) çalışmalarına göre, yüksek öznel iyi oluş düzeyine sahip bireyler, mesleklerinden daha fazla memnuniyet duyuyor ve mesleğe devam etme oranları artıyor (Bowling, Eschleman ve Wang, 2010). Bu durum, bireylerin mesleki performanslarını olumlu etkiliyor (Diener, 1984). Öğretmenlerin mesleki adanmışlığı, sunulan eğitimin kalitesini belirliyor (Shukla, 2014) ve düşük adanmışlık nedeniyle öğretmenlerin meslekten ayrıldığı görülüyor (OECD, 2005). Bu nedenle, öğretmenlerin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için motive edici koşullar sağlanmalıdır (Celep, 2000). Ayrıca, yüksek öznel iyi oluş

düzeyine sahip çalışanların örgütsel vatandaşlıklarının da daha yüksek olabileceği belirtilmektedir (DeNeve ve diğerleri, 2013). Öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ile mesleki adanmışlıkları arasındaki ilişki, araştırmanın üçüncü hipotezini oluştururken; okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışları ile öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları arasındaki ilişkide, öğretmenlerin öznel iyi oluşunun aracılık rolü dördüncü hipotezi oluşturmaktadır.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde çalışma evreni, araştırma modeli, güvenilirlik ve geçerlilik analizi, veri toplama araçları ile verilerin toplanma ve çözümleme süreçleri ele alınmaktadır.

2.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma, öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için tasarlanmış, ilişkisel tarama modeline dayanan bir araştırmadır. İki veya ikiden daha fazla değişken arasında var olan değişimin varlığını ve/veya derecesini tespit etmeyi amaç edinen araştırma şekli, ilişkisel tarama modeli şeklinde tanımlanmıştır. İlişkisel tarama modellerinde; ilişkisel çözümleme ve karşılaştırma yapma ile korelasyon türü ilişki yöntemi kullanılarak sonuç tespit edilmektedir. Karşılaştırma temalı ilişkisel tarama modelinde, en az iki değişken bulunması gerekmektedir. Bu değişkenlerden biri (bağımsız değişken) temel alınarak gruplar oluşturulmakta ve diğer değişken ile (bağımlı değişken) bu gruplar arasında bir farklılık olup olmadığı araştırılmaktadır (Karasar, 2005). En az iki değişkenin bulunduğu ilişkisel tarama modelinde değişkenlerin her ikisi birden artıyor ya da azalıyorsa aralarında pozitif yönde ilişki olduğu ancak biri artarken diğeri azalıyorsa veya biri azalırken diğeri artıyorsa aralarında negatif yönde ilişki olduğu belirtilmektedir (Can, 2016).

2.2 Çalışma Evreni

Araştırmanın evrenini, Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı kamuya ait tüm lise türlerinde görevli öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini 2021-2022 öğretim yılında Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ortaöğretim okullarından toplam 749 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sürecinde araştırma evrenindeki tüm öğretmenler araştırmaya dahil edilmiş ve tüm öğretmenlere ölçekler, pandemi nedeniyle online olarak ulaştırılmıştır; bu nedenle araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Ölçekler tüm öğretmenlere ulaştırılmasına rağmen 337 öğretmenden dönüt alınmıştır. Araştırma yapılan resmi ortaöğretim kurumları listesi ekte sunulmuştur (Bkz. Ek 7).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel değişkenleri araştırma üzerinde etkili olduğu için katılımcıların demografik bilgileri ve yüzdelere yer verilmiştir. Araştırma grubunun yaş, cinsiyet, meslekteki yıl, medeni durum, okuldaki kıdem,

branş, eğitim durumuna ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 2.1.de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Araştırma katılan ortaöğretim öğretmenlerine ilişkin demografik bilgi frekans ve yüzdeleri

Değişken	Kategoriler	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	204	60,5
	Erkek	133	39,5
Medeni Durum	Bekâr	42	12,5
	Evli	295	87,5
Eğitim	Lisans	249	73,9
	Lisansüstü	88	26,1
Branş	Kültür dersleri öğretmeni	246	73,0
	Meslek dersleri öğretmeni	91	27,0
Yaş	40 yaş ve altı	142	42,1
	41 ila 50 yaş arası	142	42,1
	51 yaş ve üzeri	53	15,7
Mesleki Kıdem	1 ila 10 yıl arası	80	23,7
	11 ila 15 yıl arası	51	15,1
	16 ila 20 yıl arası	66	19,6
	21 yıl ve üzeri	140	41,5
Okuldaki Çalışma Süresi	1 ila 2 yıl arası	68	20,2
	3 ila 5 yıl arası	67	19,9
	6 ila 10 yıl arası	104	30,9
	11 yıl ve üzeri	98	29,1
Toplam		337	100,00

Katılımcıların %60,5'i kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların 142'si 40 yaş ve altı (%42,1), 142'si 41-50 yaş arası (%42,1) 53'ü 51 yaş ve üzeri (%15,7) şeklinde tespit edilmiştir. Araştırmaya 42'si bekâr (%12,5) ve 295'i evli (%87,5) öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin 249'u lisans (%73,9) ve 88'i yüksek lisans (%26,1) mezunudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 246'sı (%73) kültür dersleri öğretmenidir. Öğretmenlerin kıdemleri 1-10 yıl arası 80 kişi (%23,7), 21 yıl ve üstü 140 kişi (%41,5) şeklindedir.

2.3 Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, veriler 2021-2022 öğretim yılında Bolu ilindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan farklı branşlardaki öğretmenlerden elde edilmiştir. Öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları ile öznel iyi oluşları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla, veriler Kişisel Bilgi Formu,

Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği ve Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma pandemi dönemine denk geldiği için ölçekler online olarak uygulanmıştır. Tüm resmi ortaöğretim kurumlarına ulaştırılan anketlerden 337 dönüt alınmıştır. Araştırma için veri toplama sürecinde gerekli izinler, BAİBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü ve Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır (Ek 2 ve 3). Uygulama yapmadan önce araştırmaya katılan bireylere araştırmayla ve ölçeklerle ilgili bilgilendirme yönergelerle yapılmış, veriler isimler alınmadan gönüllü olan katılımcılardan elde edilmiştir. Katılımcıların uygulamaya katılırken boş madde bırakmamaları belirtilmiştir. Uygulama her katılımcı için yaklaşık 5 dakika sürmüştür.

2.4 Veri Toplama Araçları

2.4.1 Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırmada, öğretmenlerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş bir Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Uzman görüşüyle birlikte gerekli düzenlemeler yapılmış ve uygulanabilir hale getirildikten sonra uygulanmıştır. Kişisel Bilgi Formunda öğretmenlerin; cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, meslekteki kıdemi, görev yaptığı kurumdaki görev süresi, branşı ve medeni durumu ile ilgili soruları içermektedir (Ek 4).

2.4.2 Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği

Araştırmada kullanılan öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin yurtiçinde (Celep, 2000); (Celep, Bülbül, & Tunç, Aday öğretmenlerin örgütsel adanma durumları, 2000); (Üstüner, 2009); (Turhan, Demirli, & Nazik, 2012) ve yurtdışında (Bogler & Somech, 2004); (Butucha, 2013); (Crosswell & Elliott, 2004); (Fox, 1964); (Lodahl & Kejner, 1965); (Meyer & Allen, 1991); (Solomon, 2007) yapılan çalışmalardan yararlanılarak Kozikoğlu ve Senemoğlu (Kozikoğlu & Senemoğlu, 2018) tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği kullanılmıştır. Ölçek beşli likert şeklinde hazırlanmıştır. Ölçeğin mesleğe bağlılık (1.2.3.4.5.6.7.8), öğrencilere adanma (13.14.15.16.17.18.19.20) ve özverili çalışma (9.10.11.12) olmak üzere üç alt boyutu vardır. Ölçekte ters madde yoktur. Ölçek 20 maddeden ve üç boyuttan oluşmaktadır. Cronbach Alpha değeri tüm ölçek için 0,90 bulunmuştur.

Bu değer ölçeğin güvenilirliğini göstermektedir. Yapılan bu araştırmada ölçeğe ilişkin veriler Tablo 2.2.de gösterilmiştir.

Tablo 2.2. Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği ve alt boyutları için güvenilirlik analizi sonuçları

Alt Boyutlar	N	Cronbach's Alpha
Mesleğe Bağlılık	8	0,92
Öğrencilere Adanma	8	0,86
Özverili Çalışma	4	0,70
Ölçek Geneli	20	0,90

Tablo 2.2.ye göre öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği ve alt boyutlarının cronbach alfa değerleri verilmiştir. Hesaplanan cronbach alfa değerleri incelendiğinde Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin genelinde cronbach alfa değeri $\alpha=0.90$ olup yüksek güvenilirlikte olduğu tespit edilmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde cronbach alfa değerlerinin 0.70-0.92 arasında yer aldığı ve yüksek güvenilirlik düzeyinde olduğu görölmektedir.

2.4.3 Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği

Renshaw, Cook ve Long (Renshaw, Long, & Cook, 2015) tarafından geliştirilen öğretmen öznel iyi oluş ölçeği Ergün ve Sezgin Nartgün (2017) tarafından Türkçeye ve Türk kültürüne uyarlanan versiyonu kullanılmıştır. Ölçek sekiz maddeden oluşmaktadır. Okul bağlılığı (1.3.5.7) ve öğretim yeterliliği (2.4.6.8) olmak üzere iki alt boyutu vardır. Ölçek dörtlü likert şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekte olumsuz madde bulunmamaktadır. Ölçeğin tamamının güvenilirlik katsayısı 0,824 bulunmuştur. Bu değerlere göre ölçek güvenilir bir ölçme aracıdır. Bu araştırmada ölçeğe ait veriler Tablo 2.3.te gösterilmiştir.

Tablo 2.3. Öznel İyi Oluş Ölçeği ve alt boyutları için güvenilirlik analizi sonuçları

Alt Boyutlar	N	Cronbach's Alpha
Okul Bağlılığı	4	0,877
Öğretim Yeterliliği	4	0,841
Ölçek Geneli	8	0,889

Tablo 2.3.e göre öznel iyi oluş ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarının cronbach alfa değerleri verilmiştir. Hesaplanan cronbach alfa değerleri incelendiğinde Öznel iyi oluş ölçeğinin genelinde cronbach alfa değeri $\alpha=0.889$ olup yüksek güvenirlikte olduğu tespit edilmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde cronbach alfa değerleri Okul Bağlılığı alt boyutunda 0.877 ve Öğretim Yeterliliği alt boyutunda 0.841 olarak hesaplanmıştır. Değerlerin yüksek derecede güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

2.5 Verilerin Analizi

Öğretmenlerin öznel iyi oluşları ile mesleki doyumlarına ilişkin algılarına yönelik yapılan bu araştırmada veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Analiz tekniklerine karar verebilmek için normallik testlerine bakılmıştır. Ölçeklerin ve ölçeklerin alt boyutlarının Cronbach Alfaları hesaplanmış ve ölçeklerin iç tutarlılıkları hesaplanmıştır. Verilerin ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmıştır. Çarpıklık ve basıklıklarına bakılarak normallik test sonuçlarına göre T-test ve Anova yapılmıştır. Dağılımı normal olmayan verilere Mann-Whitney U uygulanmıştır. Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman korelasyon testleri kullanılmış P değeri 0,05'ten küçük olan değerler anlamlı değerler olarak kabul edilmiştir.

Normallik Testleri

Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği İçin Normallik Testleri

Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği ve ölçeğin alt boyutları için normallik testlerinin sonuçları Tablo 2.4.te gösterilmiştir.

Tablo 2.4. Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği ve ölçeğin alt boyutları için normallik testleri sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Mesleğe Bağlılık	,165	337	,000	,867	337	,000
Öğrencilere Adanma	,113	337	,000	,912	337	,000
Özverili Çalışma	,135	337	,000	,933	337	,000
Ölçeğin Geneli	,091	337	,000	,934	337	,000

Tablo 2.4.te öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarının normal dağılımlı olup olmadığının tespiti için normallik testleri uygulanmıştır. Uygulanan Kolmogorov Smirnov analizi sonucunda Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin genelinde ve tüm alt boyutlarında dağılımın normal olmadığı tespit edilmiş olup analizlere parametrik olmayan yöntemlerle devam edilecektir. Ölçeklerin tüm demografik değişkenlere göre normallik analizleri eklerde verilmiştir.

Öznel İyi Oluş Ölçeği İçin Normallik Testleri

Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği normallik testlerinin sonuçları Tablo 2.5.te gösterilmiştir.

Tablo 2.5. Öznel İyi Oluş Ölçeği ve ölçeğin alt boyutları için normallik testleri sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Okul Bağlılığı	,139	337	,000	,932	337	,000
Öğretim Yeterliliği	,144	337	,000	,933	337	,000
Ölçeğin Geneli	,077	337	,000	,960	337	,000

Tablo 2.5.te öznel iyi oluş ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarının normal dağılımlı olup olmadığının tespiti için normallik testleri uygulanmıştır. Uygulanan Kolmogorov Smirnov analizi sonucunda Öznel iyi oluş ölçeğinin genelinde ve tüm alt boyutlarında dağılımın normal olmadığı tespit edilmiş olup analizlere parametrik olmayan yöntemlerle devam edilecektir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya ve alt problemlerine dair bulgulara yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgulara Tablo 3.1.de yer verilmiştir.

Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlıkla İlgili Bulgular

Tablo 3.1. Ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki adanmışlık durumlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Alt Boyutlar	N	X	ss	Değeri
Mesleğe bağlılık	337	4,22	0,796	Kesinlikle Katılıyorum
Öğrencilere adanma	337	4,28	0,564	Kesinlikle Katılıyorum
Özverili çalışma	337	4,06	0,663	Katılıyorum
Ölçek Geneli	337	4,21	0,586	Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 3.1.de öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği ile bu ölçeğin alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri sunulmuştur. Elde edilen sonuçlar, ölçeğin genelinde mesleğe bağlılık ve öğrencilere adanma alt boyutlarında "Kesinlikle Katılıyorum" seviyesinde, özverili çalışma alt boyutunda ise "Katılıyorum" düzeyinde olduğunu göstermektedir. Yapılan araştırma sonucunda, öğretmenlerin mesleklerine adanmışlık seviyelerinin ölçek genelinde; mesleğe bağlılık, özverili çalışma ve öğrencilere adanma alt boyutlarında yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen Öznel İyi Oluşuyla İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öznel iyi oluş ölçeğine ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin cevaplarının istatistiki verilerine Tablo 3.2.de yer verilmiştir.

Tablo 3.2. Ortaöğretim öğretmenlerinin öznel iyi oluş durumlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Alt Boyutlar	N	X	ss	Değeri
Okul Bağlılığı	337	3,09	0,707	Sık sık
Öğretim Yeterliliği	337	3,26	0,534	Neredeyse her zaman
Ölçek Geneli	337	3,17	0,557	Sık sık

Tablo 3.2.de öznel iyi oluş ölçeği ve ölçeğin alt boyutların ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmiştir. Ölçek geneli ve okul bağlılığı alt boyutlarında “Sık sık”, öğretim yeterliliği alt boyutunda ise “Neredeyse her zaman” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öznel iyi oluş seviyelerinin tespiti için yapılan araştırma sonucunda ölçek genelinde; okul bağlılığı ve öğretim yeterliliği alt boyutlarında yüksek seviyede bir sonuç elde edilmiştir.

3.2 Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumlarının farklı değişkenlere göre elde edilen bulguları aşağıda başlıklar halinde verilmiştir.

3.2.1 Cinsiyet

Araştırmada, öğretmenlerin mesleğe adanmışlık durumlarına ait algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 3.3.te sunulmuştur.

Tablo 3.3. Öğretmenlerin mesleki adanmışlık durumlarının cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney U Testi sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet	N	Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Mesleğe Bağlılık	Kadın	204	178,55	36424,00	11618,00	0,024*
	Erkek	133	154,35	20529,00		
Öğrencilere Adanma	Kadın	204	176,82	36071,00	11971,00	0,066
	Erkek	133	157,01	20882,00		
Özverili Çalışma	Kadın	204	173,24	35341,50	12700,50	0,317

	Erkek	133	162,49	21611,50		
	Kadın	204	178,38	36390,00		
Ölçeğin geneli	Erkek	133	154,61	20563,00	11652,00	0,028*

p<.05

Tablo 3.3. değerlendirildiğinde, Mann Whitney U testi verilerine göre, öğretmenlik mesleğine bağlılık ölçeğinin geneli ve mesleğe bağlılık alt boyutunda cinsiyet değişkenine dayalı anlamlı bir fark tespit edilmiştir (U=11618,00, U=11652,00; p<0,05). Ölçek genelinde ve mesleğe bağlılık alt boyutu bakımından sıra ortalamaları değerlendirildiğinde, kadınlar açısından anlamlı bir farkın mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre mesleklerine adanmışlık seviyelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçek geneli ve mesleğe bağlılık alt boyutları incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın çıktığı görülmektedir. Bu verilere göre kadın öğretmenlerin mesleki adanmışlık düzeylerinin erkek öğretmenlerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçta kadın öğretmenlerin anne rollerinin ve duygusal bir yaratılışa sahip olmalarının etkisi olduğu düşünülebilir.

Araştırmada, öğretmenlerin öznel iyi oluş durumlarına ait algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 3.4.te sunulmuştur.

Aşağıdaki tabloda öğretmenlerin öznel iyi oluş durumlarının cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney U Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.4. Öğretmenlerin öznel iyi oluş durumlarının cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney U Testi sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet	N	Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Okul Bağlılığı	Kadın	204	173,41	35376,00	12666,00	0,299
	Erkek	133	162,23	21577,00		
Öğretim Yeterliliği	Kadın	204	176,14	35933,50	12108,50	0,090
	Erkek	133	158,04	21019,50		
Ölçeğin geneli	Kadın	204	175,16	35732,50	12309,50	0,149
	Erkek	133	159,55	21220,50		

p<.05

Tablo 3.4. incelendiğinde Mann Whitney U testi verileri, ölçeğin tamamında ve ölçeğin alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir

farklılaşmanın olmadığını göstermektedir. (sırasıyla; $U=12666,00$, $U=12108,50$, $U=12309,50$; $p<0,05$).

3.2.2 Medeni Durum

Araştırmada, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumlarının medeni durum değişkenine göre bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin veriler, aşağıda yer alan Tablo 3.5. ve Tablo 3.6.da sunulmuştur.

Tablo 3.5. Öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları

Alt Boyut	Medeni Durum	N	Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Mesleğe Bağlılık	Bekar	42	172,98	7265,00	6028,00	0,775
	Evli	295	168,43	49688,00		
Öğrencilere Adanma	Bekar	42	185,08	7773,50	5519,50	0,249
	Evli	295	166,71	49179,50		
Özverili Çalışma	Bekar	42	184,81	7762,00	5531,50	0,256
	Evli	295	166,75	49191,00		
Ölçeğin geneli	Bekar	42	185,44	7788,50	5504,50	0,242
	Evli	295	166,66	49164,50		

$p<0,05$

Tablo 3.5. incelendiğinde, Mann Whitney U testi sonucuna göre öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği genelinde ve alt boyutlarında medeni durum değişkeni bakımından anlamlı farka rastlanmamıştır (sırasıyla; $U=6028,00$, $U=5519,50$, $U=5531,50$, $U=5504,50$; $p<0,05$).

Tablo 3.6.da öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.6. Öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları

Alt Boyut	Medeni Durum	N	Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Okul Bağlılığı	Bekar	42	167,15	7020,50	6117,50	0,895
	Evli	295	169,26	49932,50		
Öğretim Yeterliliği	Bekar	42	179,52	7540,00	5753,00	0,447
	Evli	295	167,50	49413,00		
Ölçeğin geneli	Bekar	42	169,71	7128,00	6165,00	0,959
	Evli	295	168,90	49825,00		

p<.05

Tablo 3.6. incelendiğinde, Mann Whitney U testi sonucuna göre öğretmen öznel iyi oluş ölçeği genelinde ve ölçeğin alt boyutlarında medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark gözükmemektedir (sırasıyla; U=12666,00, U=12108,50, U=12309,50; p<0,05).

3.2.3 Eğitim Düzeyi

Araştırmada, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumlarına dair algılarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 3.7. ve Tablo 3.8.de sunulmuştur.

Tablo 3.7. Öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları

Alt Boyut	Eğitim Düzeyiniz	N	Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Mesleğe Bağlılık	Lisans	249	171,96	42818,50	10218,50	0,343
	Lisansüstü	88	160,62	14134,50		
Öğrencilere Adanma	Lisans	249	169,33	42162,50	10874,50	0,917
	Lisansüstü	88	168,07	14790,50		
Özverili Çalışma	Lisans	249	167,32	41663,50	10538,50	0,591
	Lisansüstü	88	173,74	15289,50		
Ölçeğin geneli	Lisans	249	170,73	42513,00	10524,50	0,582
	Lisansüstü	88	164,09	14440,00		

p<.05

Tablo 3.7. incelendiğinde, Mann Whitney U testi sonucuna göre ölçek genelinde ve ölçeğin alt boyutlarında eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farka rastlanmamıştır (sırasıyla; U=10218,50, U=10874,50, U=10538,50, U=10524,50; p<0,05).

Tablo 3.8. Öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları

Alt Boyut	Eğitim Düzeyiniz	N	Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Okul Bağlılığı	Lisans	249	169,73	42262,00	10775,00	0,816
	Lisansüstü	88	166,94	14691,00		
Öğretim Yeterliliği	Lisans	249	165,76	41273,50	10148,50	0,296
	Lisansüstü	88	178,18	15679,50		
Ölçeğin geneli	Lisans	249	167,94	41817,50	10692,50	0,736

p<.05

Tablo 3.8. incelendiğinde, Mann Whitney U testi sonucuna göre ölçek genelinde ve ölçeğin alt boyutlarında eğitim düzeyi bakımından anlamlı bir farka rastlanmamıştır (sırasıyla; U=10775,00, U=10148,50, U=10692,50; p<0,05).

3.2.4 Branş

Araştırmada öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine olan adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumlarına dair görüş ve algılarının branş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular, aşağıdaki Tablo 3.9. ve Tablo 3.10.da sunulmuştur.

Tablo 3.9. Öğretmenlerin branş değişkenine göre mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları

Alt Boyut	Branş	N	Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Mesleğe Bağlılık	Kültür dersleri öğretmeni	246	168,64	41486,00	11105,00	,911
	Meslek dersleri öğretmeni	91	169,97	15467,00		
Öğrencilere Adanma	Kültür dersleri öğretmeni	246	169,94	41805,50	10961,50	,769
	Meslek dersleri öğretmeni	91	166,46	15147,50		
Özverili Çalışma	Kültür dersleri öğretmeni	246	164,83	40548,00	10167,50	,192
	Meslek dersleri öğretmeni	91	180,27	16405,00		
Ölçeğin geneli	Kültür dersleri öğretmeni	246	168,14	41361,50	10980,50	,789
	Meslek dersleri öğretmeni	91	171,34	15591,50		

p<.05

Tablo 3.9. incelendiğinde, Mann Whitney U testi sonucuna göre ölçek genelinde ve ölçeğin alt boyutlarında branş değişkeni bakımından anlamlı bir farka rastlanmamıştır (sırasıyla; U=11105,00, U=10961,50, U=10167,50, U=10980,50; p<0,05).

Tablo 3.10. Öğretmenlerin branş değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Mann Whitney U Testi sonuçları

Alt Boyut	Branş	N	Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
Okul Bağlılığı	Kültür dersleri öğretmeni	246	173,39	42653,50	10113,50	0,170
	Meslek dersleri öğretmeni	91	157,14	14299,50		
Öğretim Yeterliliği	Kültür dersleri öğretmeni	246	169,37	41664,50	11102,50	0,908
	Meslek dersleri öğretmeni	91	168,01	15288,50		
Ölçeğin geneli	Kültür dersleri öğretmeni	246	172,11	42338,50	10428,50	0,334
	Meslek dersleri öğretmeni	91	160,60	14614,50		
p<.05						

Tablo 3.10. incelendiğinde, Mann Whitney U testi sonucuna göre ölçek genelinde ve ölçeğin alt boyutlarında branş değişkeni bakımından anlamlı bir farka rastlanmamıştır (sırasıyla; U=10113,50, U=11102,50, U=10428,50; p<0,05).

3.2.5 Yaş

Araştırmada öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumlarına ilişkin algılarının yaş değişkeni bakımından farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 3.11. ve Tablo 3.12.de verilmiştir.

Tablo 3.11. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Kruskal-Wallis Testi sonuçları

Alt Boyut	Yaş	N	Sıra ortalama	sd	Kay kare	p	Anlamlı fark
Mesleğe Bağlılık	40 yaş ve altı	142	165,48	2	4,152	,125	
	41-50 yaş arası	142	163,31				
	51 yaş ve üzeri	53	193,68				
Öğrencilere Adanma	40 yaş ve altı	142	165,27	2	,658	,720	
	41-50 yaş arası	142	169,43				
	51 yaş ve üzeri	53	177,85				
Özverili	40 yaş ve altı	142	163,82	2	,752	,687	

Çalışma	41-50 yaş arası	142	173,66	2	1,943	,379
	51 yaş ve üzeri	53	170,40			
Ölçeğin Geneli	40 yaş ve altı	142	165,02			
	41-50 yaş arası	142	166,62			
	51 yaş ve üzeri	53	186,03			

p<.05

Tablo 3.11. incelendiğinde öğretmenlerin yaş gruplarına göre, öğretmenlik mesleğine olan bağlılık seviyeleri ve ölçek alt boyutlarıyla ilgili algılarının değişip değişmediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis testi gerçekleştirilmiştir. Uygulanan test sonuçlarına göre;

Öğretmenlerin yaşlarındaki farklılaşmaya göre öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($\chi^2=4,152$, $\chi^2=,658$, $\chi^2=,752$, $\chi^2=1,943$; p<0,05).

Tablo 3.12. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Kruskal Wallis Testi sonuçları

Alt Boyut	Yaş	N	Sıra ortalama	sd	Kay kare	p	Anlamlı fark
Okul Bağlılığı	40 yaş ve altı	142	147,14	2	13,094	,001*	1-2* 1-3*
	41-50 yaş arası	142	181,93				
	51 yaş ve üzeri	53	192,92				
Öğretim Yeterliliği	40 yaş ve altı	142	150,15	2	9,592	,008*	1-2* 1-3*
	41-50 yaş arası	142	181,29				
	51 yaş ve üzeri	53	186,57				
Ölçeğin Geneli	40 yaş ve altı	142	146,40	2	13,780	,001*	1-2* 1-3*
	41-50 yaş arası	142	182,50				
	51 yaş ve üzeri	53	193,37				

p<.05

Öğretmenlerinin yaş değişkenine göre öznel iyi oluş ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin algılarının değişip değişmediğini saptamak için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonuçları Tablo 3.12.de gösterilmiştir.

Öğretmenlerin yaş değişkenine göre öznel iyi oluş düzeyleri incelendiğinde, ölçek geneli ve ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı bir fark ortaya çıktığı tespit edilmiştir (sırasıyla; $\chi^2=13,094$, $\chi^2=9,592$, $\chi^2=13,780$; p<0,05).

Tespit edilen anlamlı farkın hangi grupların arasında olduğunu belirlenmesi için ikişerli gruplar arası Man Whitney U testi uygulanmış, uygulanan testler sonucunda;

Ölçek geneli ve okul bağlılığı ve öğretim yeterliliği alt boyutlarında, 40 yaş ve altı öğretmenler ile 41-50 yaş arası ve 51 yaş ve üzeri öğretmenler arası anlamlı fark olduğu bulunmuştur (sırasıyla; $U=7970,000$, $U=8211,500$, $U=7883,500$; $p<0,05$) (sırasıyla; $U=2771,500$, $U=2957,500$, $U=2752,500$; $p<0,05$). Tespit edilen anlamlı farkın 40 yaş ve altı öğretmenler için olumsuz bir tablo ortaya koyduğu görülmektedir. 40 yaş ve altı öğretmenlerin 41 yaş ve üzeri olan öğretmenlere göre daha az okullarına bağlı ve öğretimlerinin yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

3.2.6 Mesleki Kıdem

Araştırmada öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumlarına ilişkin algılarının mesleki kıdem değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 3.13. ve Tablo 3.14.te verilmiştir.

Tablo 3.13. Mesleki kıdem değişkenine göre öğretmenlerin mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Kruskal Wallis Testi sonuçları

Alt Boyut	Mesleki Kıdem	N	Sıra ortalama	sd	Kay kare	p	Anlamlı fark
Mesleğe Bağlılık	1-10 yıl arası	80	173,25	3	3,675	,299	
	11-15 yıl arası	51	174,08				
	16-20 yıl arası	66	148,61				
	21 yıl ve üzeri	140	174,34				
Öğrencilere Adanma	1-10 yıl arası	80	174,56	3	1,516	,679	
	11-15 yıl arası	51	163,30				
	16-20 yıl arası	66	158,14				
	21 yıl ve üzeri	140	173,02				
Özverili Çalışma	1-10 yıl arası	80	177,76	3	5,557	,135	
	11-15 yıl arası	51	140,35				
	16-20 yıl arası	66	169,65				
	21 yıl ve üzeri	140	174,12				
Ölçeğin Geneli	1-10 yıl arası	80	177,67	3	2,981	,395	
	11-15 yıl arası	51	160,48				
	16-20 yıl arası	66	154,05				
	21 yıl ve üzeri	140	174,20				

$p<.05$

Öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin görüşlerinde farklılaşma olup olmadığının tespiti için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonuçlarına göre;

Tablo 3.13. incelendiğinde öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeni açısından mesleklerine adanmışlık düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($\chi^2= 3,675$, $\chi^2= 1,516$, $\chi^2= 5,557$, $\chi^2= 2,981$; $p<0,05$).

Tablo 3.14. Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre öznel iyi oluş durumlarına ait Kruskal Wallis Testi sonuçları

Alt Boyut	Mesleki Kıdem	N	Sıra ortalama	sd	Kay kare	p	Anlamlı fark
Okul Bağlılığı	1-10 yıl arası	80	162,23	3	18,177	,000*	1-4* 2-4* 3-4*
	11-15 yıl arası	51	136,18				
	16-20 yıl arası	66	149,86				
	21 yıl ve üzeri	140	193,85				
Öğretim Yeterliliği	1-10 yıl arası	80	157,92	3	9,396	,024*	1-4* 2-4* 3-4*
	11-15 yıl arası	51	152,18				
	16-20 yıl arası	66	155,38				
	21 yıl ve üzeri	140	187,88				
Ölçeğin Geneli	1-10 yıl arası	80	159,38	3	16,801	,001*	1-4* 2-4* 3-4*
	11-15 yıl arası	51	141,95				
	16-20 yıl arası	66	148,79				
	21 yıl ve üzeri	140	193,88				

$p<0,05$

Öğretmenlerinin mesleki kıdemleri bakımından öznel iyi oluş ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarına dair görüşlerinde farklılaşma olup olmadığının tespiti amacıyla Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Uygulanan test sonuçlarına göre;

Tablo 3.14. incelendiğinde öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenini açısından öznel iyi oluş düzeyleri incelendiğinde, ölçek geneli ve ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı fark ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır (sırasıyla; $\chi^2= 18,177$, $\chi^2= 9,396$, $\chi^2= 16,801$; $p<0,05$). Tespit edilen anlamlı farkın hangi grupların arasında olduğunun belirlenmesi için ikişerli gruplar arasında Man Whitney U testi uygulanmış, uygulanan testler sonucunda; ölçek geneli ve okul bağlılığı ve öğretim yeterliliği alt boyutlarında, 21 yıl ve üzeri mesleki kariyere sahip öğretmenler ile 1-10 yıl arası, 11-15 yıl arası ve 16-20 yıl arası kariyere sahip öğretmenler arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. (Sırasıyla; $U=4573,000$, $U=4597,500$, $U=4474,000$; $p<0,05$) (sırasıyla;

U=2304,500,U=2795,500,U=2437,000; $p<0,05$) (sırasıyla; U=3434,000, U=3753,500,U=3395,500; $p<0,05$). Tespit edilen anlamlı farkın 40 yaş ve altı öğretmenler aleyhine olduğu görülmektedir. 21 yıl ve üzeri mesleki kariyere sahip öğretmenlerin 20 yıldan daha az mesleki kariyere sahip olan öğretmenlere nazaran daha fazla okullarına bağlı ve öğretimlerinin yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

3.2.7 Okuldaki Çalışma Süresi

Araştırmada öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumlarına ilişkin algılarının çalışma süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 3.15. ve Tablo 3.16.da verilmiştir.

Tablo 3.15. Çalışma süresi değişkenine göre öğretmenlerin mesleklerine adanmışlık durumlarına ait Kruskal Wallis Testi sonuçları

Alt Boyut	Çalışma süresi	N	Sıra ortalama	sd	Kay kare	p	Anlamlı fark
Mesleğe Bağlılık	1 ila 2 yıl arası	68	152,54	3	7,765	,051	
	3 ila 5 yıl arası	67	155,73				
	6 ila 10 yıl arası	104	168,79				
	11 yıl ve üzeri	98	189,71				
Öğrencilere Adanma	1 ila 2 yıl arası	68	164,93	3	2,625	,453	
	3 ila 5 yıl arası	67	178,86				
	6 ila 10 yıl arası	104	158,41				
	11 yıl ve üzeri	98	176,32				
Özverili Çalışma	1 ila 2 yıl arası	68	170,44	3	3,973	,264	
	3 ila 5 yıl arası	67	169,40				
	6 ila 10 yıl arası	104	155,29				
	11 yıl ve üzeri	98	182,28				
Ölçeğin Geneli	1 ila 2 yıl arası	68	160,80	3	5,115	,164	
	3 ila 5 yıl arası	67	163,62				
	6 ila 10 yıl arası	104	160,26				
	11 yıl ve üzeri	68	152,54				

$p<.05$

Öğretmenlerinin çalışma süreleri açısından öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin algılarının farklılaşp farklılaşmadığının tespiti amacıyla Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonuçlarına göre;

Tablo 3.15. incelendiğinde öğretmenlerin çalışma süreleri açısından öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 3.16. Çalışma süresi değişkenine göre öğretmenlerin öznel iyi oluş durumlarına ait Kruskal Wallis Testi sonuçları

Alt Boyut	Çalışma süresi	N	Sıra ortalama	sd	Kay kare	p	Anlamlı fark
Okul Bağlılığı	1- 2 yıl arası	68	139,15	3	16,041	0,001*	1-3*
	3-5 yıl arası	67	155,61				1-4*
	6-10 yıl arası	104	170,84				2-4*
	11 yıl ve üzeri	98	196,91				3-4*
Öğretim Yeterliliği	1-2 yıl arası	68	144,79	3	10,810	0,013*	
	3-5 yıl arası	67	170,96				1-4*
	6-10 yıl arası	104	161,54				3-4*
	11 yıl ve üzeri	98	192,37				
Ölçeğin Geneli	1-2 yıl arası	68	138,33	3	16,968	0,001*	1-3*
	3-5 yıl arası	67	159,63				1-4*
	6-10 yıl arası	104	166,62				2-4*
	11 yıl ve üzeri	98	199,22				3-4*

p<.05

Öğretmenlerinin çalışma süresine göre öznel iyi oluş ölçeği ile alt boyutlarına ilişkin algılarının değişip değişmediğinin tespiti için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve uygulanan test sonuçlarına göre;

Tablo 3.16. incelendiğinde öğretmenlerin çalışma süreleri bakımından öznel iyi oluş düzeyleri, ölçek geneli ve ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı bir fark ortaya çıktığı tespit edilmiştir (sırasıyla; $\chi^2= 16,041$, $\chi^2= 10,810$, $\chi^2= 16,968$; p<0,05). Tespit edilen anlamlı farkın hangi grupların arasında olduğunun belirlenmesi için ikişerli gruplar arası Man Whitney U testi uygulanmış, uygulanan testler sonucunda;

Okul bağlılığı alt boyutunda 6 ila 10 yıl arası kariyere sahip öğretmenlerin 1 ila 2 yıl arası kariyere sahip öğretmenlere nazaran okula bağlılık düzeylerinin daha fazla olduğu görülmektedir (U=2859,500; p<0,05). 11 yıl ve üzerinde mesleki kariyeri bulunan öğretmenlerin ise diğer gruplara göre okula bağlılık düzeylerin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. (Sırasıyla; U=2177,000, U=2505,500, U=4293,000; p<0,05).

Öğretim yeterliliği alt boyutunda 11 yıl ve üzerinde mesleki kariyeri bulunan öğretmenlerin 1-2 yıl arası ve 6-10 yıl arası kariyere sahip öğretmenlere nazaran öğretim yeterliliği düzeylerinin daha fazla olduğu görülmektedir (sırasıyla; $U=2412,000$, $U=4150,500$; $p<0,05$).

Öznel iyi oluş ölçeği genelinde 6 ila 10 yıl arası mesleki kariyeri bulunan öğretmenlerin 1 ila 2 yıl arası kariyere sahip öğretmenlere nazaran okula bağlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir ($U=2906,500$; $p<0,05$). 11 yıl ve üzeri kariyere sahip öğretmenlerin ise diğer gruplara göre okula bağlılık düzeylerin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. (Sırasıyla; $U=2141,500$, $U=2536,000$, $U=4072,000$; $p<0,05$).

3.3 Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmada öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumlarına ilişkin algıları arasındaki ilişki Tablo 3.17.de verilmiştir.

Tablo 3.17. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş puanları arasında yapılan Spearman's Rho Testi sonuçları

		Mesleğe Bağlılık	Öğrencilere Adanma	Özverili Çalışma	Ölçeğin Geneli
Okul Bağlılığı	r	,479	,466	,397	,536
	p	,000	,000	,000	,000
Öğretim Yeterliliği	r	,427	,540	,460	,553
	p	,000	,000	,000	,000
Ölçeğin Geneli	r	,507	,543	,461	,595
	p	,000	,000	,000	,000

$p<.05$

Ölçekler ve alt boyutları arasındaki ilişkiler Tablo 3.18.deki değerlendirme kriterlerine göre değerlendirilmiştir.

Tablo 3.18. Ölçekler ve alt boyutları arasındaki Spearman's Rho Korelasyon analizi değerlendirme puanları tablosu

Veriler	Değerlendirme
0,00-0,25	Çok zayıf
0,26-0,49	Zayıf
0,50-0,69	Orta
0,70-0,89	Yüksek
0,90-1,00	Çok Yüksek

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine bağlılık ile öznel iyi oluş düzeyleri arasında yer alan ilişkiyi belirlemek için gerçekleştirilen korelasyon analizinin Spearman's Rho katsayıları sunulmuştur. Sonuçların incelenmesi neticesinde, ölçekler genelinde orta seviyede anlamlı etkileşimler gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgular detaylı bir şekilde değerlendirildiğinde şu bilgilere ulaşılmıştır;

Öznel iyi oluş ölçeği ve öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin geneli incelendiğinde orta düzeyli bir ilişki tespit edilmiştir ($r = ,595$; $p < ,05$). Öznel iyi oluş düzeyi arttıkça öğretmenliğe adanmışlığın orta düzeyli şekilde arttığı söylenebilir.

Öznel iyi oluş ölçeğinde yer alan okul bağlılığı alt boyutu ile öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (sırasıyla; $r = 0,479$, $r = 0,466$ $r = 0,397$; $p < ,05$). Bu durumdan yola çıkıldığında, okul bağlılığı arttıkça özverili çalışma, öğrencilere adanma ve mesleğe bağlılık seviyelerinin de zayıf düzeyde arttığı söylenebilir. Okul bağlılığı ile öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin genelinde ise orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r = 0,536$; $p < ,05$).

Öznel iyi oluş ölçeğinin bir alt boyutu olan öğretim yeterliliği ile öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin mesleki bağlılık ve özveriyle çalışma alt boyutları arasında zayıf düzeyde anlamlı bir bağ saptanmıştır (sırasıyla; $r = 0,427$, $r = 0,460$; $p < ,05$). Öğretim yeterliliği arttıkça, mesleğe bağlılığın ve özverili çalışmanın zayıf düzeyde arttığı söylenebilir. Öğretim yeterliliği ile öğrencilere adanmışlık ölçeği geneli ve öğrencilere adanma alt boyutunda ise orta seviyeli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (sırasıyla; $r = 0,540$, $r = 0,553$; $p < ,05$).

Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin alt boyutları ve öznel iyi oluş ölçeğinin geneli değerlendirildiğinde; özverili çalışma alt boyutu ile zayıf düzeyde ($r = ,479$; $p < ,05$), mesleğe bağlılık ve öğrencilere adanma alt boyutunda ise orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir (sırasıyla; $r = 0,507$, $r = 0,543$; $p < ,05$).

Ölçekler ile alt boyutları arasında yapılan incelemede, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İlişki düzeyleri Tablo 3.18.e göre değerlendirilir (Ölçekler arası tespit edilen ilişki anlamlı ve orta düzeylidir $r = 0,595$).

4. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin tartışmalar yer almaktadır.

4.1 Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma

Araştırmanın bu alt probleminde, öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeyleri ile öznel iyi oluş durumları incelenmiştir. Mesleki adanmışlık açısından yapılan ölçek uygulaması, genel olarak mesleğe bağlılık ve öğrencilere adanma alt boyutlarında “Kesinlikle Katılıyorum”, özverili çalışma alt boyutunda ise “Katılıyorum” düzeyinde sonuçlar elde edilmiştir. Araştırma, öğretmenlerin mesleki adanmışlıklarının ölçek genelinde; mesleğe bağlılık, öğrencilere adanma ve özverili çalışma alt boyutlarında anlamlı ve yüksek bir ilişki sergilediğini göstermiştir. Ertürk ve Akgün (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, öğretmenlerin örgütsel adanmışlık algıları, okula, öğretim işlerine, öğretmenlik mesleğine ve çalışma grubuna adanma boyutlarının tamamında "yüksek" seviyede tespit edilmiştir. Özellikle, öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyleri, öğretim işlerine ve öğretmenlik mesleğine adanma boyutlarında diğer boyutlara göre daha yüksek bulunmuştur. Kalaz (2016), öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeylerini "kısmen katılıyorum" seviyesinde değerlendirirken; Döş (2014), Doğan (2015) ve Mamaç (2019) "orta" düzeyde bulmuşlardır. Öte yandan, Altunel (2015), Aytekin (2016), Doğan ve Aslan (2016), Altunay (2017), Sivik (2018) ve Alim (2019) bu sonuçları destekleyerek "yüksek" düzeyde adanmışlık tespit etmişlerdir. Düzener (2006), Karagöz (2008), Alper Apak (2009) ve Arslanhan (2014) ise öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeylerini "çok yüksek" olarak değerlendirmiştir. Celep ve diğerleri (2004) ile Aytekin (2016) tarafından yapılan araştırmalar, öğretmenlerin örgütsel adanmışlık ve alt boyutlarına ilişkin algılarının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, mevcut araştırmanın bulgularının literatürle uyumlu olduğunu göstermektedir. Ertürk (2011) ve Babaoğlu ile Ertürk (2013), öğretmenlerin okula ve çalışma grubuna adanmışlıklarının "yüksek", öğretim işlerine ve öğretmenlik mesleğine adanmışlıklarının ise "çok yüksek" olduğunu ifade etmişlerdir. Zöğ (2007), öğretmenlerin okula ve öğretmenlik mesleğine adanmışlıklarının "yüksek", Düzener (2006) ise öğretim işlerine adanmışlıklarının "yüksek" düzeyde olduğunu

ifade etmiştir. Örgütsel adanmışlık ile ilgili literatürdeki bulguların benzerlik göstermesi olumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir; yüksek düzeyde örgütsel adanmışlığa sahip çalışanlar, işten ayrılma, devamsızlık ve stres gibi olumsuz davranışları daha az gösterirken (Aytekin, 2016), iş tatmini, motivasyon ve performans gibi olumlu tutumları artırır (Özyılmaz ve Süner, 2015). Okulların verimliliği için öğretmenlerin örgütsel adanmışlıklarının artırılması adına yöneticilerin öğretmenlere yetki vermesi, takım çalışmalarını teşvik etmesi ve karar süreçlerine katılımlarını desteklemesi gerekmektedir. Ayrıca, okul yöneticileri ile öğretmenler arasında yapıcı ve açık bir iletişim kurulmalıdır. Öğretmenlerin öznel iyi oluş durumları için ölçek geneli ve okul bağlılığı alt boyutlarında “Sık sık”, öğretim yeterliliği alt boyutunda ise “Neredeyse her zaman” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öznel iyi oluş seviyelerinin tespiti için yapılan araştırma sonucunda ölçek genelinde; okul bağlılığı ve öğretim yeterliliği alt boyutlarında anlamlı ve pozitif bir sonuç elde edilmiştir. Alanda yapılan çalışmalara bakıldığında benzer sonuçlar görülmüştür. Dülger (2021) yaptığı çalışmada benzer bir sonuç elde etmiştir. Ertürk (2023) yaptığı çalışmada öğretmenlerin öznel iyi oluşlarının orta seviyenin üzerinde olduğunu tespit etmiştir. Öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları ve öznel iyi oluşları eğitim sisteminin kalitesini artırmak için kritik bir öneme sahiptir. Öznel iyi oluş, bir öğretmenin kendini mutlu, tatmin olmuş ve duygusal olarak dengede hissetmesi anlamına gelir. Bu durum, öğretmenin sınıf içindeki etkinliğini ve öğrencilerle olan ilişkilerini doğrudan etkiler. Mutlu ve tatmin olmuş bir öğretmen, öğrencilerine daha fazla ilgi gösterebilir, onlara daha etkili rehberlik edebilir ve sınıf ortamında daha pozitif bir atmosfer yaratabilir. Mesleki adanmışlık ise öğretmenin işiyle ilgili motivasyonunu, tutkusunu ve sorumluluk duygusunu ifade eder. Adanmış öğretmenler, mesleklerini sadece bir iş olarak görmek yerine, bir yaşam biçimi olarak benimserler. Bu tutum, öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini geliştirmeye ve yenilikçi yöntemler denemeye teşvik eder. Sonuç olarak, öğrenciler daha zengin bir öğrenme deneyimi yaşar ve akademik başarı oranları yükselir. Öğretmenlerin öznel iyi oluşlarını ve mesleki adanmışlıklarını artırmak için okul yönetimleri ve eğitim politikaları, öğretmenlere manevi ve profesyonel destek sağlamalıdır. Meslek içi eğitim programları, mentor desteği ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi gibi önlemler, öğretmenlerin kendilerini değerli hissetmelerine ve mesleklerine daha fazla

bağlanmalarına yardımcı olabilir. Bu da, nihayetinde, daha güçlü ve etkili bir eğitim sistemi yaratmanın anahtarıdır. Sonuç olarak başarılı bir eğitim sistemi ve gelişmiş bir ülke için mesleğine adanmışlığı yüksek, öznel iyi oluş durumları iyi olan öğretmenler olmazsa olmazdır. Bu nedenle bu hususlar önemsenmeli ve gereken tedbirler mutlaka alınmalıdır zira ülkemiz ve milletimiz için olumsuz tablolar ortaya çıkabilir.

4.2 Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma

Bu alt problemde öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlik mesleğine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları arasında kişisel değişkenlere (cinsiyet, medeni hal, eğitim, branş, yaş, kıdem vb.) göre fark olup olmadığı ve ne düzeyde olduğu araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine bağlılık ölçeği ile ilgili algılarının ölçek alt boyutlarına göre değişip değişmediğini tespit etmek için uygulanan Mann Whitney U testi verilerine göre, öğretmenlik mesleğine bağlılık ölçeğinin geneli ve mesleğe bağlılık alt boyutunda cinsiyet değişkenine dayalı anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Ölçek genelinde ve mesleğe bağlılık alt boyutu açısından yapılan değerlendirmelerde, erkek öğretmenler ile kadın öğretmenler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmaktadır. Kadın öğretmenlerin mesleklerine olan adanmışlıkları erkek öğretmenlere kıyasla daha fazla olduğu tespit edilmiş ve bu alanda daha güçlü bir bağlılık sergiledikleri söylenebilir. Literatürde, kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine olan bağlılıklarının erkeklerden daha yüksek olduğunu gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır. Guarino, Santibañez ve Daley (2006) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek ve olumlu bir öğretmenliğe adanmışlık puan ortalamasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışma ile tutarlı birçok araştırmaya da literatürde rastlanmaktadır (Kızıl, 2014; Kozikoğlu & Özcanlı, 2020; Zöğ, 2007; Pehlivan-Kapan, 2020; Turhan vd., 2012). Bununla birlikte, erkek öğretmenlerin lehine sonuçlar veren ve bu çalışmayla tutarlılık göstermeyen bazı araştırmalar da mevcuttur (Altunay, 2017; Artun, 2008; Eroğlu, 2007; Güner, 2006; Kandemir, 2019; Karagöz, 2008). Ayrıca, cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermeyen çalışmaların da bulunduğu belirtilmektedir (Örer, 2020). Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre öznel iyi oluş ölçeğine dair algılarının boyutlara göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla

gerçekleştirilen Mann Whitney U testi verileri, ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılaşma olmadığını ortaya koymaktadır.

Alanda yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ile cinsiyetleri arasındaki ilişkileri inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır.

- Dinç (2018) özel eğitim kurumlarında cinsiyetin öznel iyi oluş üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığını bulmuştur.
- Erdil (2018) ilkokul öğretmenleri arasında kadın öğretmenlerin lehine anlamlı bir fark tespit etmiştir.
- Bakar (2018) ise lise öğretmenleri üzerinde yapılan çalışmada cinsiyetin öznel iyi oluş düzeylerinde fark yaratmadığını göstermiştir.

Bu sonuçlar, Dinç (2018) ve Bakar'ın (2018) bulgularıyla çelişmektedir. Erdil'in (2018) araştırması, cinsiyetin öznel iyi oluşu etkilediğini ortaya koymuştur.

Medeni durum değişkeni ile öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğine dair görüşlerinin boyutlar bakımından farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla uygulanan Mann Whitney U testi sonucuna göre ölçek genelinde ve alt boyutlarında medeni durum değişkeni bakımından anlamlı fark gözükmemektedir. Bu çalışma sonucunda elde edilen sonuç gibi Artun (2008) ve Karagöz (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda medeni durum değişkenine bağlı olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Ancak, Eroğlu (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, bekâr öğretmenlerin mesleğe adanmışlık seviyelerinin evli öğretmenlerin mesleğe adanmışlık seviyelerinden daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin evli veya bekar olma durumlarına göre öznel iyi oluş ölçeğine ilişkin görüşlerinin boyutlar bazında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, ölçek genelinde ve alt boyutlarında medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu bulguyu destekleyen literatürde çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Dinç (2018) tarafından özel eğitim kurumlarındaki öğretmenlere yönelik yapılan araştırmada, öğretmenlerin medeni durumlarının öznel iyi oluşlarını etkilemediği sonucu elde edilmiştir. Benzer şekilde, Erdil'in (2018) ilkokul öğretmenleri ve Bakar'ın (2018) lise öğretmenleri üzerine yaptıkları çalışmalarda da medeni durumun öznel iyi oluşu etkilemediği sonucu elde

edilmiştir. Bu araştırmaların bulguları ışığında, öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin evli veya bekar olmalarına bakılmaksızın, hangi eğitim kademesinde olursa olsun değişmediği söylenebilir.

Eğitim düzeyi ve branş değişkenlerinin öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği ile öznel iyi oluş ölçeği üzerindeki etkileri, Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Sonuçlar, her iki ölçek genelinde ve alt boyutlarında eğitim düzeyi ve branş değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Alan incelemeleri sonucunda, Karagöz (2008) araştırmasında sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeylerinin, alan öğretmenlerinin adanmışlık seviyelerinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kızıl (2014) çalışmasında ise sınıf öğretmenlerinin adanmışlık düzeylerinin, fen ve matematik branşındaki öğretmenlerden daha fazla olduğu bulunmuştur. Altunay (2017) araştırmasında, ilköğretim öğretmenlerinin mesleki adanmışlık düzeylerinin branşlara göre değişiklik gösterdiği; Kandemir (2019) ise branş öğretmenlerinin benzer adanmışlık seviyelerine sahip olduğunu ifade etmiştir. Örer (2020) araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin puanlarının ölçeğin mesleğe bağlılık alt boyutunda fizik, kimya ve biyoloji branşındaki öğretmenlerden; özverili çalışma alt boyutunda fen bilgisi öğretmenlerinin puanlarının bilişim, BÖTE ve tasarım branşındaki öğretmenlerden daha yüksek olduğu; öğrencilerine adanma alt boyutunda ise öğretmenlerin puanlarında herhangi bir farklılık gözlemlenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, bu çalışmanın bulgularının zıttı sonuçlar ortaya koyan araştırmalara da ilgili literatürde rastlanmaktadır (Altunay, 2017; Artun, 2008; Bozdaş, 2013; Güner, 2006; Kozikoğlu & Özcanlı, 2020). Mann Whitney U testi sonuçlarına göre öğretmenlerin branş değişkenine göre öznel iyi oluş ölçeğinde ve alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu bulgu, Erdil (2018) araştırmasıyla da örtüşmekte; o çalışmada da branş değişkeni açısından öznel iyi oluş düzeylerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Öğretmenlerin yaş gruplarına göre mesleğe bağlılık seviyeleri Kruskal Wallis testi ile incelenmiş, anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak, yaşa göre öznel iyi oluş düzeylerinde ölçek genelinde ve alt boyutlarda anlamlı farklar tespit edilmiştir. Bu fark, 40 yaş ve altındaki öğretmenlerin mesleki bağlılıklarının daha düşük olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, 40 yaş altındaki öğretmenlerin, 41 yaş ve üzeri meslektaşlarına kıyasla okullarına daha az bağlı oldukları ve öğretim yeterliliklerini sorguladıkları söylenebilir. Bu araştırmanın bulgularına benzer bir

çalışmada, Dinç (2018) öğretmenlerin öznel iyi olma düzeylerinin yaşa göre belirgin bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Ancak, başka bir araştırma, öğretmenlerin öznel iyi oluşlarının yaş bakımından anlamlı biçimde değiştiğini göstermiştir. Uzakgiden (2019) tarafından yapılan çalışmaya göre, 46-53 yaş aralığındaki öğretmenlerin öznel iyi olma düzeyleri, 22-29 ve 38-45 yaş aralığındaki öğretmenlerden anlamlı derecede yüksektir. Literatürde, bu çalışmayla benzerlik gösteren birçok araştırmanın varlığı dikkat çekmektedir. Turhan ve arkadaşlarının (2012) gerçekleştirdiği çalışmada, 51 yaş ve üzerindeki sınıf öğretmenlerinin mesleklerine daha fazla sevgi besledikleri ve daha fazla çaba sarf ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Karagöz (2008) çalışmasında, 51 yaş ve üzerindeki öğretmenlerin duygusal ve normatif adanmışlık düzeylerinin, kalan yaş gruplarındaki öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Artun (2008), Eroğlu (2007), Güner (2006) ve Zöğ (2007) tarafından yapılan araştırmalar, öğretmenlerin yaşı ilerledikçe adanmışlık seviyelerinin arttığını göstermektedir. Kızıl (2014) araştırmasında ise, 51 yaş ve üzerindeki öğretmenlerin en yüksek, 20-30 yaş grubundaki öğretmenlerin ise en düşük örgütsel adanmışlık düzeyine sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. Örer (2020) araştırmasında, 46 yaş ve üzerindeki öğretmenlerin özverili çalışma alt boyutundaki puanlarının, 25 yaş ve altındaki öğretmenlerden daha yüksek olduğu sonucunu bulmuştur.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre mesleğe adanmışlık düzeyleri üzerinde yapılan çalışmalar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çeşitli araştırmalar; Altunay (2017), Artun (2008), Güner (2006), Karagöz (2008), Kızıl (2014), Zöğ(2007) benzer sonuçlar gösterirken, Kandemir (2019) zıt bulgular elde etmiştir. Kozikoğlu ve Özcanlı (2020) ise 1-5 yıl deneyime sahip öğretmenlerin adanmışlık düzeyinin daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Pehlivan-Kapan (2020) çalışmasında 11-15 yıl deneyime sahip öğretmenlerin bağlılık algısının daha yüksek olduğu, 16 yıl ve üzeri deneyime sahip öğretmenlerin ise özverili çalışma algısının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Örer (2020) çalışmasında, 6-10 yıl görev yapan öğretmenlerin özverili çalışma puanlarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Bozdaş (2013) araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin adanmışlık düzeylerinde hizmet yılına göre anlamlı fark bulunmuş, ancak branş öğretmenleri arasında fark tespit edilmemiştir. Mesleki kıdem değişkenine göre öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeylerinde anlamlı farklar bulunmuştur. 21 yıl ve üzeri kariyere

sahip öğretmenler ile daha az deneyime sahip olanlar arasında, özellikle 40 yaş altındaki öğretmenlerde anlamlı bir fark tespit edilmiştir. 21 yıl ve üzeri deneyime sahip öğretmenler, daha az deneyime sahip olanlara göre okullarına daha bağlı ve öğretim yeterliliklerini daha yüksek değerlendirmektedir. Literatürde, bu araştırmanın bulgularını destekleyen veya karşıt görüşler sunan çeşitli çalışmalar mevcuttur. Örneğin, Demir (2018) bilişim öğretmenlerinin öznel iyi oluş düzeylerinin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Dinç (2018) özel eğitim öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmada, öznel iyi oluş düzeylerinin mesleki kıdemle değişmediğini bulmuştur. Ancak Uzakgiden (2019) öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin mesleki kıdeme göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. 7 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin, 1-3 yıl ve 4-6 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden daha yüksek öznel iyi oluş düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Uzakgiden'in (2019) bulguları, bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin çalışma sürelerine göre mesleğe adanmışlık düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmazken, öznel iyi oluş düzeylerinde anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre:

- 6-10 yıl kariyere sahip öğretmenler, 1-2 yıl kariyere sahip olanlardan daha yüksek okul bağlılığına sahiptir.
- 11 yıl ve üzeri kariyere sahip öğretmenler de diğer gruplardan daha yüksek okul bağlılığı düzeyine ulaşmıştır.

Öğretim yeterliliği alt boyutunda:

- 11 yıl ve üzeri mesleki kariyere sahip öğretmenler, 1-2 yıl ve 6-10 yıl arası kariyere sahip öğretmenlere göre daha yüksek öğretim yeterliliği düzeyine sahiptir.
- 6-10 yıl arası kariyere sahip öğretmenlerin okul bağlılığı, 1-2 yıl arası kariyere sahip olanlardan daha yüksektir.
- 11 yıl ve üzeri kariyere sahip öğretmenler de diğer gruplara göre daha yüksek okul bağlılığına sahiptir.

Malak Akdağ'a (2020) göre, mesleki adanmışlığı etkileyen kişisel faktörler arasında yaş, meslekte geçirilen süre, eğitim düzeyi, cinsiyet ve ırk yer almaktadır. Ayrıca, bireylerin kişisel durumları; çalıştıkları yerde geçirdikleri süre, karakter özellikleri ve evli olma durumu gibi unsurlar da adanmışlık düzeyini etkiler (Bilgiç, 2018; Tsui ve Cheng, 1999). Öz değerlendirmeler,

mesleki adanmışlığı olumlu yönde etkileyen kişisel unsurlar olarak tanımlanır (Bilgiç, 2018). Kişisel değişkenler, öznel iyi oluş ve mesleki adanmışlıkta önemli bir rol oynamaktadır ve bu durum akademik çalışmalarda dikkate alınmalıdır.

4.3 Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma

Bu alt problemde, öğretmenlerin mesleğe adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin mesleki adanmışlıklarının öznel iyi oluş seviyelerini etkileyip etkilemediği de araştırılmıştır. Öğretmenlik mesleğine olan bağlılığın ölçümü ile öznel iyi oluş düzeyi arasında yer alan ilişkiyi belirlemek için gerçekleştirilen korelasyon analizinin Spearman's Rho katsayılarının incelenmesi neticesinde, ölçekler arasında pozitif yönde ve orta seviyede anlamlı etkileşimler gözlemlenmiştir. Alanyazı incelemesine göre:

- Çalışanların örgütsel bağlılıklarının çeşitli çabalarla ilişkili olduğu Testa (2001) tarafından gözlemlenmiştir.
- Öz yeterlilik inançlarının mesleki adanmışlık üzerinde olumlu bir etki yarattığı Li, Liu, Chen ve Yao (2019) ile Weishuk (2017) tarafından bulunmuştur.

Arslan (2018), öznel iyi oluşu yüksek öğretmenlerin mesleki başarılarının daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Araştırma, öğretmenlerin öznel iyi oluşlarının mesleki adanmışlıkları üzerinde anlamlı bir etki yarattığını göstermektedir. Okula bağlılığı yüksek ve kendine yeterli gören öğretmenlerin, öğrencilere daha özverili yaklaşacağı ve mesleki bağlılıklarının artacağı söylenebilir. İncelemelerde, ölçekler ve alt boyutları arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Alanda yapılan çalışmalarda Diener (2009), Kesebir ve Diener (2008), Bayram ve diğerleri (2022), Diener ve Ryan (2009) benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Adanmışlık ve öznel iyi oluş durumları birbirleriyle olumlu bir ilişki kurar. Atilla ve Yıldırım (2019) öznel iyi oluşun korelasyon katsayısını incelediklerinde, dinçlik (0.569) ve adanmışlık (0.422) ile istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ($p < 0.001$) bir ilişki bulmuşlardır. Dursun ve Tozoğlu (2024) ise yaptıkları çalışmada, katılımcıların öznel iyi oluş düzeyleri ile kariyer adanmışlık düzeyleri arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Bu bulgular, katılımcıların öznel iyi oluş düzeylerinin

artmasıyla kariyer adanmışlık düzeylerinin de pozitif yönde yükseldiğini göstermektedir.

Öğretmenlerin öznel iyi oluşu, kişisel mutlulukları, yaşamdan aldıkları tatmin ve genel psikolojik sağlıkları ile ilgilidir. Mesleki adanmışlık ise, öğretmenlerin mesleklerine karşı duydukları tutku, bağlılık ve motivasyon düzeyini ifade eder. Öznel iyi oluş, öğretmenlerin mesleki tatminlerini artırabilir ve onlara işlerinde daha fazla enerji ve yaratıcılık katabilir. Öte yandan, mesleki adanmışlık, öğretmenlerin işlerini daha anlamlı bulmalarına ve bu süreçte daha mutlu olmalarına yardımcı olabilir. Böylece, öğretmenler hem kişisel hem de profesyonel hayatlarında daha dengeli ve tatmin dolu bir deneyim yaşayabilirler. Bu ilişki, eğitim ortamlarının kalitesini de olumlu yönde etkileyebilir ve öğrencilerin öğrenme süreçlerine katkıda bulunabilir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, yapılan araştırmaya dair sonuçlara yer verilmiş ve alanda çalışma yapacaklara önerilerde bulunulmuştur.

5.1 Sonuç

Öğretmenlik mesleğinde mesleğe bağlılık ve öznel iyi oluş ihmal edilmemesi gereken hususlardır. Yaptığımız araştırma da bu durumu ortaya koymuştur. Öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları öznel iyi oluşlarını etkilemektedir. Yapılan araştırmaya göre öğretmenlerin mesleklerine adanmışlıkları, ölçek genelinde mesleğe bağlılık, öğrencilere adanma ve özverili çalışma alt boyutlarında “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” düzeyinde tespit edilmiştir. Sonuçlar, bu alt boyutlar arasında anlamlı ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin öznel iyi oluş durumları için yapılan araştırma sonucuna göre elde edilen veriler; ölçek geneli ve okul bağlılığı alt boyutlarında “Sık sık”, öğretim yeterliliği alt boyutunda ise “Neredeyse her zaman” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öznel iyi oluş seviyelerinin tespiti için yapılan araştırma sonucunda ölçek genelinde; okul bağlılığı ve öğretim yeterliliği alt boyutlarında anlamlı ve yüksek düzeyde bir sonuç elde edilmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin sonuçlar, cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin mesleki adanmışlıklarında kadınların erkeklere göre daha yüksek bağlılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ancak, öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeylerinde cinsiyete bağlı anlamlı bir fark bulunmamıştır. Medeni durum değişkeni açısından yapılan analizlerde hem mesleki adanmışlık ölçeği hem de öznel iyi oluş ölçeği verilerinde anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Öğretmenlerin eğitim düzeyleri ile ilgili olarak da adanmışlık ve öznel iyi oluş ölçeklerinde anlamlı bir sonuç bulunmamıştır. Branş değişkeni açısından her iki ölçekten elde edilen sonuçlar da anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yaş değişkenine göre mesleki adanmışlık ölçeğinde anlamlı bir fark tespit edilmemişken, öznel iyi oluş ölçeğinden elde edilen veriler, 40 yaş ve altındaki öğretmenlerin, 41 yaş ve üzerindeki öğretmenlere göre okul bağlılıkları ve öğretim yeterliliklerinin daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Mesleki kıdem değişkeni açısından mesleki adanmışlıkta anlamlı bir fark gözlemlenmezken,

öznel iyi oluş ölçeği sonuçları anlamlı farklılıklar göstermiştir. Özellikle, 21 yıl ve üzeri kariyere sahip öğretmenlerin, 20 yıl ve altı kariyere sahip öğretmenlere göre mesleki bağlılık ve öğretim yeterliliklerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kurumdaki çalışma süreleri değişkenine göre adanmışlık ölçeğinden elde edilen verilerde anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Öznel iyi oluş ölçeğinden elde edilen verilerde ise anlamlı farklar olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde okuldaki çalışma süreleri arttıkça okul bağlılığı ve öğretim yeterliliğine dair ölçek verilerinin arttığı tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine bağlılık ile öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Spearman's Rho korelasyon analizi sonuçları, ölçekler arasında pozitif yönde ve orta seviyede anlamlı etkileşimler göstermiştir. Her anlamda mutlu ve mesleğine adanmış bir öğretmen, mutlu bir ülke ve güçlü bir devlet için, gelecek nesillerin daha sağlam, karakterli bireyler olması için önemsenmeli ve gereken çalışmalar yapılmalıdır.

5.2 Öneriler

Öğretmenlerin mesleklerine adanmışlıkları ile öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkiyle ilgili yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Araştırmada öğretmenlerin genel olarak mesleklerine adanmışlık ve öznel iyi oluş seviyelerinin yüksek düzeyde oldukları sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin mesleklerine adanmışlık ve öznel iyi oluş düzeylerini yüksek seviyede tutacak hizmet içi eğitimler, seminerler düzenlenebilir.

2. Yapılan bu çalışma özel okullarda görev yapan öğretmenleri de içine alacak şekilde karşılaştırmalı biçimde de yapılabilir.

3. Bu araştırmada, öğretmenlerin mesleki adanmışlıkları ve öznel iyi oluş durumları yöntem bakımından nicel olarak incelenmiştir. Bu araştırma nitel yöntemler ya da daha geniş biçimde nicel ve nitel yöntemlerin beraber yürütüldüğü karma bir biçimde de çalışılabilir.

4. Alan yazına bakıldığında mesleki adanmışlık ve öznel iyi oluş kavramlarının beraber incelendiği az sayıda araştırma yapıldığı görülmüştür. Öznel iyi oluş ve mesleki adanmışlık kavramlarının birlikte incelendiği daha çok çalışma yapılabilir.

5. Bu çalışmada evreni Bolu il merkezindeki resmi ortaöğretim okullarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışma sonuçlarından bir genellemeye ulaşmak için çalışma evreni daha geniş tutulabilir.

6. Erkek öğretmenlerin mesleki adanmışlık düzeylerinin kadın öğretmenlerden düşük olmasının sebepleri araştırılabilir.

7. Erkek öğretmenlerin öznel iyi oluşlarının kadın öğretmenlerden düşük olmasının nedenleri araştırılabilir.

8. Bu araştırmada kadın öğretmenlerin mesleki adanmışlık ile alt boyutlarında ve öznel iyi oluş ile alt boyutlarının tamamında erkek öğretmenlerden daha yüksek seviyede verilere sahip oldukları görülmüştür. Bunun nedenleri araştırılabilir. Öğretmenlik mesleğinde cinsiyet ayrımına doğru bir gidiş yani tek cinsiyet mesleği olmaya eğilim görülmüştür, bu araştırılması gereken önemli bir durumdur.

KAYNAKLAR

(Bu tez çalışmasında APA 7th Edition atıf sistemi kullanılmıştır.)

- Aelterman, A., Engels, N., Van Petegem, K., & Pierre Verhaeghe, J. (2007). The well-being of teachers in Flanders: the importance of a supportive school culture. *Educational studies*, 33(3), 285-297. Retrieved from DOI:10.1080/03055690701423085
- Akyürek, E. (2019). İnsan kaynakları uygulamalarının çalışan öznel iyi oluşa etkisini incelemeye yönelik bir araştırma. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, 108, İstanbul.
- Alim, N. (2019). *Öğretmenlerin algılarına göre öğretmen liderliği ile örgütsel adanmışlık arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Alper Apak, E. G. (2009). *Yıldırma eylemleri ve örgütsel adanmışlık ilişkisi: İlköğretim okulu öğretmenleri üzerinde bir araştırma* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Altunay, E. (2017). İlköğretim okulu öğretmenlerinin güven adanmışlık düzeyleri arasındaki ilişki. *Milli Eğitim Dergisi*, 213, 37-66.
- Altunel, A. T. (2015). *Örgütsel güven düzeyi ile örgütsel adanmışlık düzeyi arasındaki ilişki: Bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Artun, B. (2008). *Anadolu Lisesi öğretmenlerinin örgütsel adanmışlık düzeylerinin örgütsel değişmeye ilişkin tutumlarına etkisi (İstanbul ili örneği)* (Tez No. 234797) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Asıcı, E. ve İkiz, F.E. (2019). Okulda öznel iyi oluşun okul iklimi ve öz-yeterlik açısından yordanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 621-638.
- Aranya, N. ve Ferris, K. R. (1984). A reexamination of accountants' organizational-professional conflict. *The Accounting Review*, 59, 1-15.
- Arslan, G. (2018). Understanding the association between positive psychological functioning at work and cognitive wellbeing in teachers. *Journal of Positive School Psychology*, 2(2), 113-127.
- Arslanhan, Ü. N. (2014). *Ortaokul öğretmenlerinin yıldırma eylemlerine maruz kalma durumları ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Atilla, G., & Yıldırım, G. (2019). Öznel iyi oluş halinin işe tutkunluğa etkisi: Sinop ili tekstil sektörü örneği. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 188-205.
- Aydın, M. (2018). Genç yetişkinlerde mutluluğun özgünlük ve kişisel erdemler açısından incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 1023-1030.
- Aykaç, F. (2016). Mobbing, Öznel İyi Oluş ve Mesleki Doyum: Psikolojik Danışmanlar Üzerinde Bir Çalışma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat. 31-32
- Aytekin, M. (2016). *Lider üye etkileşiminin örgütsel adanmışlık üzerine etkisi* [Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

- Babaoğlu, E. & Ertürk, E. (2013). Öğretmenlerin örgütsel adalet algısı ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 87-101.
- Bagav, M. (2018). Sınav Kaygısı ve Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bakar, H. (2018). *Lise Öğretmenlerinin Duygusal Emek Davranışı ile Öznel İyi Oluş Düzeyleri ve Aralarındaki İlişkilerin İncelenmesi: Kastamonu İli Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Balay, R. (2000). *Yönetici ve öğretmenlerde örgütsel bağlılık*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcı, Y. (2009). İlköğretim okullarında çalışan öğretmen ve yöneticilerin örgütsel bağlılığı ile yöneticilerin öğretimsel liderlik ve dönüştürücü (transformasyonel) liderlik davranışları arasındaki ilişkilerin analizi [Doktora tezi, Ege Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Balcı, A. (2011). Eğitim yönetiminin değişen bağlamı ve eğitim yönetimi programlarına etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36(162), 204-205
- Bandura, A. ve Wessels, S. (1997). Öz yeterlilik (s. 4-6). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bayram, V., Öztürk, M., Özkan, A., & Akkaya, B. (2022). What is the moderating role of self-leadership between employment hope and career optimism. *Academy of Strategic Management Journal*, 21(2), 1-11.
- Bilgiç, A. (2018). *Mesleğe adanmışlık ve işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi: Adıyaman üniversitesinde bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Blau, G. J. (1985). The measurement and prediction of career commitment. *Journal of Occupational Psychology*, 58(4), 277-288.
- Bogler, R., & Somech, A. (2004). Influence of teacher empowerment on teachers' organizational commitment, professional commitment and organizational citizenship behavior in schools. *Teaching and Teacher Education*, 20, 277-289.
- Bowling, N. A., Eschleman, K. J., & Wang, Q. (2010). A meta-analytic examination of the relationship between job satisfaction and subjective well-being. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 83(4), 915-934. doi: 10.1348/096317909X478557
- Bozdaş, Ş. (2013). *Öğretmenlerin mesleklerine adanmışlık düzeyleri ile değerler eğitimi uygulama düzeyleri arasındaki ilişki* (Tez No. 363193) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bradburn, N. M. (1969). *The Structure of Psychological Well-being*. Chicago: Aldine.
- Brickman, P. ve Campbell, D. T. (1971). Hedonic relativism and planning the good society. M. H. Apley, (Ed.), *Adaptation-level theory içinde* (287-305). New York: Academic Press.
- Brickman, P., Coates, D. ve Janoff-Bulman, R. (1978). Lottery winners and accident victims: Is happiness relative? *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 917-927.
- Briones, E., Tabernero, C., & Arenas, A. (2010). Job satisfaction of secondary school teachers: Effect of demographic and psycho-social factors. *Revista de Psicología del Trabajo y de las Organizaciones*, 26(2), 115-122. Retrieved from DOI:10.5093/tr2010v26n2a3
- Butucha, K. G. (2013). Teachers' perceived commitment as measured by age, gender and school type. *Greener Journal of Educational Research*, 3(8), 363-372.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, A. (2016). *Spss ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Can, N. (2004). Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 16 Yıl: 2004/1 (103-119 s.)
- Canbay, H. (2010). Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri İle Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Carson, R., Butcher, D., & Mineka, P. (2000). Normal psychology and modern life.
- Celep, C. (1998). Eğitim örgütlerinde öğretmenlerin örgütsel adanmışlığı. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 22(108), 56-62.
- Celep, C. (2000). *Eğitimde örgütsel adanma ve öğretmenler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Celep, C. (2000). Teachers' organizational commitment in educational organizations. *National Forum of Teacher Education Journal*, 10(3), 2-21.
- Celep, C., Bülbül, T., & Tunç, B. (2000). Aday öğretmenlerin örgütsel adanma durumları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1).
- Celep, C. ve Bülbül, T. (2003). Öğretmenlerin okul dışına kendini adama odakları. *Eğitim ve Bilim*, 28, 37-44.
- Celep, C., Doyuran, Ş., Sarıdede, U. & Değirmenci, T. (2004, Temmuz 6-9). *Eğitim örgütlerinde çok boyutlu iş etiği ve örgütsel adanmışlık* [Sözlü Bildiri]. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Türkiye.
- Celep, C. (2014). Eğitim örgütlerinde örgütsel adanma, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Chan, D. W. (2013). Subjective well-being of Hong Kong Chinese teachers: The contribution of gratitude, forgiveness, and the orientations to happiness. *Teaching and Teacher Education*, 32, 22-30. doi: 10.1016/j.tate.2012.12.005
- Chopik, W. J., Newton, N. J., Ryan, L. H., Kashdan, T. B. ve Jarden, A. J. (2019). Gratitude across the life span: Age differences and links to subjective wellbeing. *The journal of positive psychology*, 14(3), 292-302.
- Cohen, J. (2006). Social, emotional, ethical, and academic education: Creating a climate for learning, participation in democracy, and well-being. *Harvard Educational Review*, 76, 201-237. doi:10.17763/haer.76.2.j44854x1524644vn
- Cropanzano, R. (2009). Writing nonempirical articles for Journal of Management: General thoughts and suggestions. *Journal of Management*, 35: 1304-1311. doi:10.1177/0149206309344118
- Crosswell, L., & Elliott, R. (2004). Committed teachers, passionate teachers: The dimension of passion associated with teacher commitment and engagement. In AARE 2004 (s. s. 1-12.). Melbourne, Australia: In Jeffrey Ruth.
- Croswell, L. (2006). *Understanding teacher commitment in times of change* [Unpublished doctoral dissertation]. Queensland University of Technology.
- Çelik, Ş. (2008). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zeka açısından incelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çetin, A. (2019). An analysis of the relationship between teachers' subjective wellbeing and their occupational resilience. *Sakarya University Journal of Education*, 9(3), 506-521. doi: 10.19126/suje.533847
- Delay, G. (2007). *The relationship between the variables of organizational trust, job engagement, organizational commitment and job involvement* (Tez No. 209238) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Demir, D. (2018). *Bilişim Öğretmenlerinin Sanal Yalnızlık, Mesleki Tükenmişlik ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Demirhan, G. (2010). *Eğitim yöneticilerinin yönetsel tarzları ile öğretmenlerin adanmışlık ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki* (Tez No. 290028) [Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi-Uşak]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- DeNeve, K.M., & Cooper, H. (1998). The happy personality: A meta- analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124(2), 197-229.
- DeNeve, J. E., Diener, E., Tay, L., & Xuereb, C. (2013). The Objective Benefits of Subjective Well-Being. In Helliwell, J., Layard, R., & Sachs, J. (Eds), *World Happiness Report 2013*. New York: UN Sustainable Development Solutions Network.
- Derin, S. (2013). Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Diener, E. (1984). Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. (1994). Assessing subjective well-being: Progress and opportunities. *Social Indicators Research*, 31, 103-157.
- Diener, E., Suh, E. and Oishi, S. (1997). Recent findings on subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24(1), 25-41.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E. ve Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological bulletin*, 125(2), 276–302.
- Diener, E. ve Biswas-Diener, R. (2003). Findings on subjective well-being and their implications for empowerment. In Workshop on “Measuring Empowerment: Cross-Disciplinary Perspectives”, World Bank, Washington DC.
- Diener, E., Oishi, S. ve Lucas R.E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54 (1), 403–425.
- Diener, E. (2009). The science of well-being: The collected works of Ed Diener (Vol. 37, pp. 11-58). New York: Springer.
- Diener, E. & Ryan, K. (2009). Subjective well-being: A general overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391-406.
- Dinç, G. (2018). *Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Biruni Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Doğan, T. ve Eryılmaz, A. (2013). İki boyutlu benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, p (33), 107-117.
- Doğan, Ü. (2015). *Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyleri ile müdürlerinin hizmetkâr liderlik davranışları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Doğan, Ü. & Aslan, H. (2016). Özel eğitim kurumlarında çalışan müdürlerin hizmetkâr liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyleri arasındaki ilişki. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 51-68.

- Dost, M. T. (2004). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri. Basılmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, 135, Ankara.
- Dost, M. T. (2005). Öznel iyi oluş ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 103–110.
- Dost, M. T. (2006). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(), 188-197.
- Dou, D., Devos, G., & Valcke, M. (2017). The relationships between school autonomy gap, principal leadership, teachers' job satisfaction and organizational commitment. *Educational Management Andministration & Leadership*, 48(6), 959-977.
- Döş, F. C. (2014). *Okul müdürlerinin liderlik stillerinin öğretmenlerin örgütsel adanmışlıkları üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Dumludağ, Ö. G. (2011). *Mutluluk ve İktisadi Parametreler Üzerine Bir İnceleme. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- Dursun, M., & Tozoğlu, E. (2024). Öğretmen Adaylarının Mental İyi Oluş ve Kariyer Adanmışlık Düzeyleri Arasındaki İlişki, Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi, 6(3), 254-261.
- Dülger, Ş., (2021). Ortaokul Öğretmenlerinin Okul Yönetiminde Kararlara Katılmaları ile Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Tez No. 665720) (Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi-İstanbul). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Düzener, S. (2006). *Özel ilk ve ortaöğretim okullarında toplam kalite yönetimi uygulamasının yönetici ve öğretmenlerin örgütsel adanmışlık düzeyine etkisi* [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Engin, M. Ç. (2020). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin adanmışlıkları ile öğretim tekniklerini seçme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 623608) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Erçek, M. K. (2018). *Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin algılarının örgütsel güven ve mesleki bağlılıkları üzerindeki etkisi (Diyarbakır ili örneği)* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdil, R. (2018). *İlkokul Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Öznel İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ergun, T. (1975). Uluslararası örgütlerde bağlılık kavramı. *Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Dergisi*, 8, 97-106.
- Ergun, E., & Nartgün, Ş. S. (2017). Öğretmen öznel iyi oluş ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 385-397.
- Eroğlu, S. (2007). *Toplam kalite yönetimi uygulanan ortaöğretim kurumlarında öğretmenlerin örgütsel adanmışlık ve motivasyon düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ertürk, E. (2011). *İlköğretim ve ortaöğretim okullarındaki örgütsel adalet algısı ile öğretmenlerin örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde “program” geliştirme (6.baskı)*. Ankara: Edge Akademi Yayınları.

- Ertürk, R. (2021). The relationship between school administrators' supportive behaviors and teachers' job satisfaction and subjective well-being. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 8(4), 184-195. <https://doi.org/10.33200/ijcer.956667>
- Ertürk, R. & Akgün, N. (2021). Öğretmenlerin davranışsal güçlendirilmesi ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişki. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1212-1229. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.-.998170>
- Ertürk, R. (2023). "Lider Üye Etkileşimi Kalitesi ve Duygusal İyi Oluş Arasındaki İlişki". *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (34): s. 24- 42. Gönderim Tarihi:18.02.2023 Kabul ve Yayın Tarihi: 26.07.2023-27.10.2023 DOI: 10.54600/igdirsosbilder.1252698
- Eryılmaz, A. (2010). Ergenlerde öznel iyi oluşu artırma stratejilerini kullanma ile akademik motivasyon arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 13(2), 77-84.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2010). Öznel iyi oluş ile algılanan kontrol arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(3), 952-959.
- Eryılmaz, A. (2011). Yetişkin öznel iyi oluşu ile pozitif psikoterapi bağlamında birincil ve ikincil yetenekler arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 14 (), 17-28.
- Eryılmaz, A. ve Atak, H. (2011). Ailesiyle yaşayan yaşlılarda mutluluk modeli. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 48 (), 227-233.
- Eryılmaz, A. (2016). Herkes İçin Mutluluğun Başucu Kitabı Teoriden Uygulamaya Pozitif Psikoloji (2. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Eryılmaz, A. ve Kara, A. (2019). The mediator role of goal striving between teachers' career adaptability and subjective well-being. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 9(52), 121.
- Fordyce, M. W. (1988). *A review of research on the happiness measures: A sixty second index of happiness and mental health*. *Social Indicators Research*, 20(4), 355-381.
- Fried, R.L. (2001). *The passionate teacher: A practical guide*. Boston: Beacon Pres. Fox, R. B. (1964, October). The "committed" teacher. *Educational Leadership*.
- Gable, S. L., & Haidt, J. (2005). What (And Why) Is Positive Psychology? *Review of General Psychology*, 9(2), 103-110.
- Gaye ATİLLA, Gizem YILDIRIM The Effect of Subjective Well-Being On Working Passion: Sinop Province Textile Sector, 188-205.
- Gerrig, R. J., & Zimbardo, P. G. (2012). Psikolojiye Giriş: Psikoloji ve Yaşam (Çev.: Gamze Sart). Ankara: Nobel Yayın.
- Goddard, RD, Hoy, WK ve Hoy, AW (2004). Toplu etkinlik inançları: Teorik gelişmeler, ampirik kanıtlar ve gelecekteki yönler. *Eğitim araştırmacısı*, 33 (3), 3-13.
- Goodman, J. (1988). University culture and the problem of reforming field experiences in teacher education. *Journal of Teacher Education*, 39(5), 45-53.
- Guarino, C. M, Santibañez, L, & Daley, G. A. (2006). Teacher recruitment and retention: A review of the recent empirical literature. *Review of Educational Research*, 76(2),173-208. doi:10.3102%2F00346543076002173.
- Güler, M. ve Dönmez, A. (2011). İyi Olma Hali Bağlamında Uyum Düzeyi Kuramı ve Hedonik Döngü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(27), 38.
- Günay, A., Çetinceli, K. ve Özdemir, K. (2018). Etik liderlik, iş gören sessizliği ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17, 675-686. Erişim adresi: <https://doi.org/10.18092/ulikidince.433769>

- Gündoğdu, R. ve Yavuzer, Y. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (23), 115 – 131.
- Güner, H. (2006). *Öğretmenlerin adanmışlık sorunu: İstanbul ili örneğinde bir çalışma* (Tez No. 231849) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Hargreaves, A. (1998). The emotional practice of teaching. Teaching and teacher education, 14(8), 835-854.
- Helson, H. (1947). Adaptation-level as frame of reference for prediction of psychophysical data. The American journal of psychology, 60(1), 1-29.
- Headey, B. ve Wearing, A. (1989). Personality, life events, and subjective wellbeing: toward a dynamic equilibrium model. Journal of Personality and Social psychology, 57(4), 731.
- Headey, B., Kelley, J. ve Wearing, A. (1993). Dimensions of mental health: Life satisfaction, positive affect, anxiety and depression. Social indicators research, 29(1), 63-82.
- Horn, J. E. V., Taris, T. W., Schaufeli, W. B., & Schreurs, P. J. G. (2004). The structure of occupational well-being: A study among Dutch teachers. Journal of Occupational and Organizational Psychology, 77, 365-375. doi: 10.1348/0963179041752718
- Hoorn, A. V. (2007). A Short Introduction to Subjective Well-Being: Its Measurement, Correlates and Policy Uses. In Statistics, Knowledge and Policy 2007. *Measuring and Fostering the Progress of Societies* (s. Pp. 215-229). Paris: : OECD Publishing.
- Hoy, W. K., & Miskel. (2010). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- İlhan, T. (2005). Öznel iyi oluşa dayalı mizah tarzları modeli. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- İlhan, T. ve Özbay, Y. (2010). Yaşam amaçlarının ve psikolojik ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(34), 109-117.
- İşgör, İ. Y. (2017). Merhametin öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(2), 425-436.
- Jalali, Z. ve Heidari, A. (2016). The relationship between happiness, subjective well-being, creativity and job performance of primary school teachers in Ramhormoz City. International Education Studies, 9, 45-52. doi:10.5539/ies.v9n6p45
- Jones, L. A. (2006). *Passionate teacher-virtuous teaching. exploring the relationship between teacher calling, teacher passion and character education* [Unpublished master's thesis]. Baylor Üniversitesi.
- Kahn, W. A. (1990). Psychological conditions of personal engagement and disengagement at work. Academy of Management Journal, 33(4), 694-700.
- Kalaz, M. (2016). *Öğretmen görüşlerine göre okul yöneticilerinin etik liderlik özellikleri ile öğretmenlerin örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Kandemir, M. (2019). *Öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgileri, mesleğe adanmışlıkları ve teknoloji kullanım düzeyleri arasındaki ilişki* (Tez No. 593028) [Yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Van]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karagöz, A. (2008). *İlk ve ortaöğretim okulu yöneticilerinin öğretmenler tarafından algılanan etik liderlik rolleri ile öğretmenlerin örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişki (Bursa ili örneği)* (Tez No. 226280) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Karahan, A. (2008). Çalışma ortamındaki statü farklılıklarının örgütsel bağlılığa etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 231- 246.
- Karaşın, Y. ve Öztürk, M. (2023). Çalışanların Kariyer Adanmışlığının Öznel İyi Oluşları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Sağlık Sektöründe Bir Uygulama, *Journal of Healthcare Management and Leadership (JOHMAL)*, (1), 46-56.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karremman, A. ve Vingerhoets, A. J. (2012). *Attachment and well-being: The mediating role of emotion regulation and resilience. Personality and Individual differences*, 53(7), 821-826.
- Kasapoğlu, F. ve Kış, A. (2016). *Öznel İyi Oluşun Cinsiyet Açısından İncelenmesi: Bir Meta-Analiz Çalışması. Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 12(3).
- Kavgacı, H. (2014). *İlköğretim kurumu öğretmenlerinin işle bütünleşme düzeylerinin bireysel ve örgütsel değişkenlerle ilişkisi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kermen, U. ve Sarı, T. (2014). *Need satisfaction and subjective well-being among university students. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 175-185.
- Kesebir, P., & Diener, E. (2008). In pursuit of happiness: Empirical answers to philosophical questions. *Perspectives on psychological science*, 3(2), 117-125.
- Kızıl, Ş. (2014). *Öğretmenlerin duygusal zekâları ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişki* (Tez No. 358489) [Yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Klassen, R. M., Perry, N. E., & Frenzel, A. C. (2012). Teachers' relatedness with students: An underemphasized aspect of teachers' basic psychological needs. *Journal of Educational Psychology*, 104(1), 150-165. doi: 10.1037/a0026253
- Kozikoğlu, İ. (2016). *Öğretimin ilk yılı: Mesleğin ilk yılındaki öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler, hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ve mesleğe adanmışlıkları* (Tez No. 435302) [Doktora tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Van]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kozikoğlu, İ., & Özcanlı, N. (2020). Öğretmenlerin 21. yüzyıl öğreten becerileri ile mesleğe adanmışlıkları arasındaki ilişki. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(1), 270-290.
- Kozikoğlu, İ., & Senemoğlu, N. (2018). Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 15(4), 2614-2625. <https://doi.org/10.14687/jhs.v15i4.5389>
- Leiter, M. P., & Bakker, A. B. (2010). Work Engagement: Introduction. In A. B. Bakker & M. P. Leiter (Eds.), *Work Engagement: A Handbook of Essential Theory and Research* (pp. 1-9). Hove, East Sussex: Psychology Press.
- Leithwood, K. A., & Sun, J. (2012). The nature and effects of transformational school leadership: A meta-analytic review of unpublished research. *Educational Administration Quarterly*, 48(3), 387-423.
- Li, R., Liu, H., Chen, Y., & Yao, M. (2019). Teacher engagement and self-efficacy: The mediating role of continuing professional development and moderating role of teaching experience. *Current Psychology*. doi: 10.1007/s12144-019-00575-5
- Lodahl, T. M., & Kejner, M. (1965). The definition and measurement of job involvement. *Journal of Applied Psychology*, 49, 24-33.

- Lucas, R.E. (2005). *Time does not heal all wounds: A longitudinal study of reaction and adaptation to divorce*, *Psychological Science*, 16, 945-950.
- Malak Akdağ, Z. (2020). *Örgütsel güven ve işe adanmışlık ilişkisi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mamaç, M. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin mobbinge maruz kalma düzeyleri ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Maslach, C. and Jackson, S. E. (1981) The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behaviour*, 2, 99-113.
- Maslach, C., Jackson, S. E., & Leiter, M. P. (1997). Maslach burnout inventory. Scarecrow Education.
- Maslach, C., & Leiter, M. P. (2008). Early predictors of job burnout and engagement. *Journal of Applied Psychology*, 93, 498-512.
- McGovern, T. V. ve Miller, S. L (2008). Integrating teacher behaviors for character strength and faculty development. *Teaching of Psychology*, 35, 278-285.
- Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human Resource Management Review*, 1(1), 61-89.
- Myers, D. G. and Diener, E.(1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6(1), 10-19.
- Nakamura, J. ve Csikszentmihalyi, M. (2009). Flow theory and research. *Handbook of positive psychology*, 195-206.
- Ok, E. (2016). Anlam arayış eğitim programının lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerine etkisi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, 87, İstanbul.
- Oluk, P. (2018). Algılanan örgütsel destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkide adalet faktörünün aracılık rolü: Konaklama sektöründe bir araştırma. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, 127, Antalya.
- Örer, H. (2020). *Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim yeterlik algıları, mesleki adanmışlık algıları ve mesleki dayanıklılık inançlarının incelenmesi* (Tez No. 638939) [Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özer, Ş. (2013). Problemlerle internet kullanımının benlik saygısı ve öznel iyi oluş ile açıklanabilirliği. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, 95, Trabzon.
- Öztürk, A. ve Çetinkaya, R. S. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile tinsellik, iyimserlik, kaygı ve olumsuz duygu düzeyleri arasındaki ilişki. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 42(pp), 335-356.
- Özyılmaz, A. & Süner, Z. (2015). İşe adanmışlığın işyeri tutumlarına etkisi: Hatay'daki 9 işletmede yapılan ampirik araştırmanın Sonuçları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(3), 143-164.
- Park, N. (2004). The Role of Subjective Well-Being in Positive Youth Development. *The Annals of The American Academy Of Political And Social Science*, 591(1), 25-39.

- Pehlivan-Kapan, S. O. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeylerinin incelenmesi* (Tez No. 646096) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Pietsch, M. Tulowitzki, P., & Koch, T. (2018). On the differential and shared effects of leadership for learning on teachers' organizational commitment and job satisfaction: a multilevel perspective. *Educational Andministration Quarterly*, 46, 1-37.
- Rehdanz, K. & Maddison, D. (2005). Climate and happiness. *Ecological Economics*, 52(1), 111-125.
- Renshaw, T. L., Long, A. C., & Cook, C. R. (2015). Assessing Teachers' Positive Psychological Functioning at Work: Development and Validation of the Teacher Subjective Wellbeing Questionnaire. *School Psychology Quarterly*, 30(2), 289-306.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2012). *Örgütsel Davranış* (Çev. Ed.: İ. Erdem). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Roozeboom, M. B., & Schelvis, R. (2015). Work Engagement: Drivers and Effects. Author Available at: http://oshwiki.eu/wiki/Work_engagement:_drivers_and_effects (accessed 28 May 2020).
- Roysamb, E., Tambs, K., Reichborn-Kjennerud, E., Neale, M.C., ve Harris, J.R. (2003). Happiness and health: Environmental and genetic contributions to the relationships between subjective well-being, perceived health, and somatic illness, *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 1136-1146.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of personality and social psychology*, 57(6), 1069-1081.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological Well-Being in Adult Life. *Current Directions in Psychological Science*, 4(4), 99-104.
- Sağlam, M. (2019). "Dijital Oyunların Öznel İyi Oluşa Etkisi: Y Kuşağına Yönelik Bir Araştırma". Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Saks, A. M. (2006). Antecedents and consequences of employee engagement. *Journal of Managerial Psychology*, 21, 600-619. doi: 10.1108/02683940610690169
- Sarı, T. ve Çakır, S. G. (2016). Mutluluk korkusu ile öznel ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(25), 222-229.
- Schaufeli, W. B., Bakker, A. B., & Salanova M. (2006). The measurement of work engagement with a short questionnaire: A cross-national study. *Educational and Psychological Measurement*, 66(4), 701-716.
- Schaufeli, W., Taris, T. W., & Rhenen, W. (2008). Workaholism, burnout, and work engagement: Three of a kind or three different kinds of employee well-being? *Applied Psychology: An International Review*, 57(2), 173-203.
- Senemoğlu, N. (1984). *Sınıf içi öğretmen davranışları üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış araştırma raporu). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Sevindik, D. (2015). *Orta yaş dönemi bireylerde dindarlık-mutluluk ilişkisi: Denizli örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Sisask, M., Värnik, P., Värnik, A., Apter, A., Balazs, J., Balint, M., ... & Wasserman, D. (2014). *Öğretmenlerin okul ve psikolojik refahtan duydukları memnuniyet, ruhsal sağlık sorunları*

olan çocuklara yardım etmeye hazır olmalarını etkiler. *Sağlık eğitimi dergisi* , 73 (4), 382-393.

Sivik, S. (2018). *Öğretmenlerin örgütsel adanmışlıkları ile lider-üye etkileşimi ve motivasyonel dil kullanımı arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Sizer, T. (1992). *Horace's compromise: The dilemma of the american high school*. (3rd Edition). New York: Houghton Mifflin Company

Shirley, D., Hargreaves, A. ve Washington-Wangia, S. (2020). Öğretmenlerin ve liderlerin refahının sürdürülebilirliği ve sürdürülemezliği. *Öğretim ve Öğretmen Eğitimi* , 92 (1), 1-12.

Shukla, S. (2014). Teaching competency, professional commitment and job satisfaction-a study of primary school Teachers. *Journal of Research ve Method in Education*, 4, 44- 64.

Solomon, C. B. (2007). *The relationships among middle level leadership, teacher commitment, teacher collective efficacy, and student achievement*. Columbia: University of Missouri.

Song, H., Gu, Q., & Zhang, Z. (2020). An exploratory study of teachers' subjective wellbeing: Understanding the links between teachers' income satisfaction, altru-ism, self-efficacy and work satisfaction. *Teachers and Teaching*, 26(1), 3-31, doi: 10.1080/13540602.2020.1719059

Stanculescu, E. (2014). Psychological predictors and mediators of subjective well-being in a sample of Romanian teachers. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 46, 37-52.

Sürücü, A., Yıldırım, A. ve Ünal, A. (2018). Okul güvenliği ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim*, ?(217), 179-192.

Şahin, G. N. (2011). Üniversite öğrencilerinin kendini açma, öznel iyi oluş ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Şişman, M. (2011). *Eğitim bilimine giriş (8.baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28-3), 374-384.

Testa, M. R. (2001). Organizational commitment, job satisfaction, and effort in the service environment. *The Journal of Psychology*, 135(2), 226-236. doi: 10.1080/00223980109603693.

Tsui, K. T., ve Cheng, Y. C. (1999). School organizational health and teacher commitment: A contingency study with multi-level analysis. *Educational Research and Evaluation*, 5, 249-268.

Turhan, M., Demirli, C., & Nazik, G. (2012). Sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyine etki eden faktörler: Elazığ örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 179-192.

Tuzgöl-Dost, M. (2004). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.27

Tuzgöl-Dost, M. (2005). Öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 103-110.

- Tülek, N. (2011). Evli bireylerin öznel iyi olma düzeylerinin yordanması. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, 113, İzmir.
- Tümkaya, S. (2011). Türk niversite ğrencilerinde öznel iyilik halini yordayan sosyo demografik değişkenler ve mizah tarzları. *Eğitim ve Bilim*, 36 (160), 158-170.
- Türkdoğan, T. ve Duru, E. (2012). Üniversite ğrencilerinde öznel iyi oluşun yordanmasında temel ihtiyaçların karşılanmasının rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2429-2446.
- Türkmen, M. (2012). Öznel iyi oluşun yapısı ve ana-baba tutumları, özsaygı ve sosyal destekle ilişkisi: bir model sınaması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 41-73.
- Uzakgiden, A. M. (2019). *ğretmenlerin znel İyi Oluşlarının z-yeterlik İnançları ve Psikolojik İhtiyaçların Doyumunda Denge Değişkenleri Açıısından İncelenmesi (şanlıurfa İli rneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Uzun, . (2019). *ğretmen adaylarının öznel iyi oluş psikolojik sağlamlılık ve yaşam kalitesi arasındaki yordayıcı ilişkiler (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim niversitesi.
- stner, M. (2009). Teachers' organizational commitment scale: A validity and reliability study. *Inonu University Journal of the faculty of Education*, 10(1), 1-17.
- Weishuk, H. (2017). *Professional engagement, critical thinking, and self-efficacy beliefs among early career k-12 school teachers*. Unpublished doctoral dissertation, Capella University, Minneapolis, USA.
- Varoğlu, D. (1993). *Kamu Sektörü Çalışanlarının İşlerine ve Kuruluşlarına Karşı Tutumları, Bağlılıkları ve Değerler* [Yayınlanmamış doktora tezi] Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yakut, S. (2018). ğretmenlerde znel iyi oluş: KKTC rneği. *Social Sciences Studies Journal*, 4(18), 1737-1746.
- Yalçın, İ. (2014). İyi oluş ve sosyal destek arasındaki ilişkiler: Türkiye'de yapılmış çalışmaların meta analizi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(), 1-12.
- Yalçın, İ. (2015). İyi oluş ve sosyal destek arasındaki ilişkiler: Türkiye'de yapılmış çalışmaların meta analizi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(1), 21-32.
- Yavuz, M. (2006). İlköğretim okulu müdürlerinden beklenen roller ve karşılanma düzeyleri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yaşın, T. (2016). Kişilik zellikleri ve psikolojik sermayenin psikolojik iyi oluş, akış deneyimi, iş tatmini ve çalışan performansına etkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Yetim, . (2001). *Toplumdan bireye mutluluk resimleri. Bağlam Yayıncılık*. 49
- Yıldırım, S. (2018). Ergenlerin znel iyi oluş ve anne baba tutumları ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yıldırım, İ. (2019). *ğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile mesleki adanmışlıklarının incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksel lisans tezi]. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Yıldırım, İ., & Tösten, R. (2019). *Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile mesleki adanmışlıklarının incelenmesi* (Tez No. 537379) [Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi-Diyarbakır]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yiğit, R. (2013). Öğretmen adaylarının öznel iyi oluşu ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 12(2), 550-560.
- Yurcu, G. ve Atay, H. (2015). Çalışanların öznel iyi oluşunu etkileyen demografik faktörlerin incelenmesi: Antalya ili konaklama işletmeleri örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 17-34.
- Zee, M., & Koomen, H. M. (2016). Teacher self-efficacy and its effects on classroom processes, student academic adjustment, and teacher well-being: A synthesis of 40 years of research. *Review of Educational research*, 86(4), 981-1015.
- Zöğ, H. (2007). *İstanbul ili Kâğıthane ilçesinde görev yapan ilköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel adanmışlıkları ile İş doyumları arasındaki ilişki* (Tez No. 219318) [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

EKLER

EK 1. Çalışma Takvimi

ÇALIŞMA PLANI	ÇALIŞMA TAKVİMİ
Literatür taraması	1.-4. Ay
Araştırma Ölçeklerinin Uygulanması	2.-4. Ay
Veri toplama	3. Ay
Veri analizi	3.-5. Ay
Tezin yazılması	3.-6. Ay

EK 2. Etik Kurul İzni

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Muammer GÖKBUDAK
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Sayın Muammer GÖKBUDAK,

"Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlıklarına İlişkin Algıları ile Öznel İyi Oluş Durumlarının Belirlenmesi" adlı İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvurunuz (Protokol NO. 2021/288) kurulumuzun 30.06.2021 tarihli ve 2021/07 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

Prof. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

Prof. Dr. Altay EREN (Üye)

Prof. Dr. H. Birol YALÇIN (Üye)

Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Doç. Dr. Abdullah DURAKOĞLU (Üye)

Av. Zühal Demirci (Üye)

EK 3. Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği

*Aşağıda bir öğretmen olarak deneyimlerinize ilişkin ifadeler yer almaktadır. Lütfen kendi deneyimlerinizi ve kendi kurumunuzu düşünerek ifadelere katılma derecenizi belirtiniz.

	hiçbir Neredeyse zaman	Bazen	Sık sık	her Neredeyse zaman
1. Kendimi bu okula ait hissediyorum.	1	2	3	4
2. Başarılı bir öğretmenim.	1	2	3	4
3. Bu okulda gerçekten kendim olabilirim.	1	2	3	4
4. Öğrencilerin yeni şeyler öğrenmesine yardım etmede iyiyim.	1	2	3	4
5. Bu okuldaki insanların beni önemsediklerini hissediyorum.	1	2	3	4
6. Bir öğretmen olarak pek çok şey başardım.	1	2	3	4
7. Bu okulda saygı görüyorum.	1	2	3	4
8. Öğretmenliğimin etkili ve yararlı olduğunu hissediyorum.	1	2	3	4

EK 4. Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği

Açıklama: Aşağıda öğretmenlik mesleğine adanmışlık durumlarını açıklayan bazı davranış ifadelerine yer verilmiştir. Aşağıda belirtilen ifadelere ne düzeyde katıldığınızı sizin durumunuzu yansıtan dereceyi gösteren rakamı daire içine alarak belirtiniz. <u>Lütfen, hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.</u>		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Öğretmenlik mesleğini severek yapıyorum.	1	2	3	4	5
2	Öğretmen olarak öğrencilerle çalışmaktan zevk alıyorum.	1	2	3	4	5
3	Öğretmen olmaktan gurur duyuyorum.	1	2	3	4	5
4	Kendimi bu mesleğe ait hissediyorum.	1	2	3	4	5
5	Mesleğimle aramda duygusal bir bağ olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
6	Eğer bir kez daha tercih şansım olsaydı, yine öğretmenliği seçerdim.	1	2	3	4	5
7	Benim için öğretmenlik yaşamımın önemli bir parçasıdır.	1	2	3	4	5
8	Hayatımın geri kalanını da öğretmen olarak geçirmek istiyorum.	1	2	3	4	5
9	Mesleğimi nitelikli olarak devam ettirmek için çok çaba harcıyorum.	1	2	3	4	5
10	Bir öğretmen olarak mesleğimin statüsünü yükseltmek için çok çaba harcıyorum.	1	2	3	4	5
11	Mesleki gelişimim için yaşamımın başka alanlarında birçok şeyden feragat ediyorum.	1	2	3	4	5
12	Kendi alanımdaki gelişmeleri takip etmek benim yaşamımda önceliklidir.	1	2	3	4	5
13	Öğrencilerimin potansiyellerini en üst seviyeye çıkarmak benim için çok önemlidir.	1	2	3	4	5
14	Ders dışı zamanlarda öğrencilerimle vakit geçirerek onlara yardımcı olmak benim için büyük bir zevktir.	1	2	3	4	5
15	Her öğrencimin başarılı olabilmesi için elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyorum.	1	2	3	4	5
16	Bireysel problemleri olan öğrencilere okul/ders dışında da yardımcı olurum.	1	2	3	4	5
17	Öğrencilere faydalı olabilmek için farklı kaynaklara başvururum.	1	2	3	4	5
18	Öğrencilerim ne zaman ne konuda yardıma ihtiyaç duyarlarsa onların yanında olurum.	1	2	3	4	5
19	Öğrencilerimin etkili öğrenmeleri için zaman ve mekân gözetmeksizin öğrencilerimle birlikte çalışırım.	1	2	3	4	5
20	Öğrencilerimin geleceği için elimden gelen bütün imkânları kullanırım.	1	2	3	4	5

Mesleğe bağlılık: M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8

Öğrencilere adanma: M13, M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20

Özveri çalışması: M9, M10, M11, M12

Not: Ölçekte olumsuz madde yoktur.

EK 5. Millî Eğitim Müdürlüğü İzni

T.C.
BOLU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-39307281-605.01-35387880
Konu : Araştırma İzin Talebi
(Muammer GÖKBUDAK)

25/10/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarih ve 81576613-10.06.02-E.1563890 (2020/2) Sayılı Genelgesi
b) Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğünün (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı) 15.10.2021 tarih ve 2100123410 sayılı yazısı.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi, **Muammer GÖKBUDAK**'ın, "**Öğretmenlerin Mesleklerine Adanmışlıklarına İlişkin Algıları ve Öznel İyi Oluş Durumlarının İncelenmesi**" konulu tez çalışmasına veri sağlamak üzere ilgi yazı ekinde belirtilen merkez ilçedeki ilgi yazı ekinde belirtilen resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlere online ölçek uygulama talebine ilişkin ilgi (b) yazı ve ekleri Araştırma ve Değerlendirme İzin Komisyonu tarafından incelenmiştir.

Söz konusu uygulamanın; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak yürürlükte olan tüm yasal düzenlemelerde belirtilen hüküm, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, yüz yüze eğitim öğretime ara verilmesi göz önüne alınarak, **denetimi ilgili okul müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere, eğitim öğretim aksatılmadan, gönüllülük esasına göre, ilgi (a) Genelge doğrultusunda 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılında** uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Cemil SARICI
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Ahmet ATILKAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evras.gov.tr> adresinden 69fe-a9b0-35ba-9a96-8962 kodu ile teyit edilebilir.

EK 6. Uygulama Yapılacak Resmi Ortaöğretim Okulları Listesi

1-Bolu Fen Lisesi

2-Bolu Atatürk Anadolu Lisesi

3-Bolu Anadolu Lisesi

4-Bolu Canip Baysal Anadolu Lisesi

5-Bolu Emine Mehmet Baysal Anadolu Lisesi

6-Bolu M. Çizmecioğlu Anadolu Lisesi

7-Bolu Kanuni Anadolu Lisesi

8-Bolu İzzet Baysal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

9-Bolu Mimar İzzet Baysal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

10-Bolu Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

11-Bolu Anadolu İmam Hatip Lisesi

12-Bolu Ankara Altındağ Belediyesi Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

13-TOBB Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

14-Bolu Güzel Sanatlar Lisesi

15-Bolu Spor Lisesi

EK 7. Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği İzni

17.08.2021

Gmail - Ölçek Kullanım İzin İsteği

Ölçek Kullanım İzin İsteği

2 ileti

Muammer GÖKBUDAK
Alıcı: Elif YAZICI

16 Nisan 2021 19:12

Merhaba Hocam,
Ben Muammer GÖKBUDAK. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisiyim. Eğitim yönetimi ve denetimi alanında, Prof. Dr. Şenay Sezgin NARTGÜN danışmanlığında hazırlayacağım yüksek lisans tezimde sizin "Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği"nizi kullanmak istiyorum. Ölçeğinizi, boyutlarını ve varsa ters maddelerini paylaşabilir misiniz? Bunun için gerekli izni vermenizi talep ediyorum. Şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla...

Elif YAZICI
Alıcı: Muammer GÖKBUDAK

17 Nisan 2021 03:11

Merhaba,

Ölçeği tez çalışmanızda kullanmanızdan memnun oluruz.
Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Boyutlara ilişkin gerekli bilgileri ekteki makalede bulabilirsiniz.

Çalışmanızda kolaylıklar dilerim.

Research Assistant Elif ERGÜN
Faculty of Education
Department of Educational Administration and Supervision
Abant İzzet Baysal University
Bolu/Turkey

Kimden: "Muammer GÖKBUDAK"
Kime: "Elif YAZICI"
Gönderilenler: 16 Nisan Cuma 2021 19:12:21
Konu: Ölçek Kullanım İzin İsteği
[Alınılan metin gizlendi]

2 eklenti

Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği uygulama formu.docx
16K

Öznel iyi oluş ölçeği (TR).pdf
289K

EK 8. Öğretmen Öznel İyi Oluş Ölçeği İzni

17.06.2021

Gmail - (konu yok)

(konu yok)

3 ileti

Muammer GÖKBUDAK

20 Mayıs 2021 18:48

Alıcı:

Merhaba Hocam,
Ben Muammer GÖKBUDAK. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisiyim. Eğitim yönetimi ve denetimi alanında, Prof. Dr. Şenay Sezgin NARTGÜN danışmanlığında hazırlayacağım yüksek lisans tezimde sizin "Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği"nizi kullanmak istiyorum. Ölçeğinizi, boyutlarını ve varsa ters maddelerini paylaşabilir misiniz? Bunun için gerekli izni vermenizi talep ediyorum. Şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla...

23 Mayıs 2021 08:01

Merhabalar, ölçeği atf yaparak kullanabilirsiniz. Ölçek bilgilerini ekte gönderiyorum. Kolaylıklar dilerim.

Doç. Dr. İshak KOZİKOĞLU
Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Programları ve Öğretim A.B.D
Zeve Kampüsü / Van

Assoc. Prof. Dr. İshak KOZİKOĞLU

Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education
Department of Educational Sciences
Division of Curriculum and Instruction
Van/ Turkey

Gönderen: Muammer GÖKBUDAK
Gönderildi: 20 Mayıs 2021 Perşembe 18:48
Kime:
Konu:

[Alıntılanan metin gizlendi]

2 eklenti

Makale Tam Metin.pdf
250K

Ölçek.docx
38K

Muammer GÖKBUDAK

23 Mayıs 2021 11:47

Alıcı:

Hocam çok teşekkür ederim, iyi günler, ıyı çalışmalar dilerim.

23 May 2021 Pzr 08:01 tarihinde İshak Kozikoğlu
[Alıntılanan metin gizlendi]

